

پهريمي كوردستان - عيراق
ئەنجومەنى نىشتمانىي
كوردستان - عيراق

ئەنجومەنى نىشتمانىي كوردستان - عيراق

پروۆتوكۆلەكان

47

سالى / 2008 – بەرگى چل و حەوت

چاپى يەكەم / سالى 2008

پیریت

- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (12) خولی دووهمی ههلبژاردن – سی شهممه 2008/4/29 ل 5
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (13) خولی دووهمی ههلبژاردن – چوار شهممه 2008/4/30 ل 65
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (14) خولی دووهمی ههلبژاردن – دوو شهممه 2008/5/5 ل 171
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (15) خولی دووهمی ههلبژاردن – سی شهممه 2008/5/6 ل 231
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (16) خولی دووهمی ههلبژاردن – دوو شهممه 2008/5/12 ل 275
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (17) خولی دووهمی ههلبژاردن – سی شهممه 2008/5/13 ل 339
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (18) خولی دووهمی ههلبژاردن – دوو شهممه 2008/5/19 ل 431
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (19) خولی دووهمی ههلبژاردن – سی شهممه 2008/5/20 ل 493
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (20) خولی دووهمی ههلبژاردن – چوار شهممه 2008/5/26 ل 499
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (21) خولی دووهمی ههلبژاردن – دوو شهممه 2007/5/28 ل 517

پروتۆكۆلى دانىشتىنى ژماره (18)

دوو شەممە رېكەوتى 2008/5/19

كاتزىمىر (11)ى سەر لە بەياني رۆزى دوو شەممە رېكەوتى 2008/5/19 ئەنجومەنى نىشتىمانىي كوردستانى عىراق بە سەرۆكايەتى بەرپىز عدنان رشاد مفتى سەرۆكى ئەنجومەن و، بە ئامادەبوونى بەرپىز محمد قادر عبدالله (د.كەمال كەركووكى) جىگىرى سەرۆك و، بەرپىز فرست أحمد عبدالله سكرتيرى ئەنجومەن، دانىشتىنى ژماره (18)ى خولى دووهم، سالى (2008) ى خوى بەست.

بەرنامەى كار:

بەپىيى حوكمەكانى برگه (1)ى مادده (20) لە پىرۆى ناوخوى ژماره (1)ى ھەموارگراوى سالى 1992ى ئەنجومەنى نىشتىمانىي كوردستانى عىراق، دەستەى سەرۆكايەتى ئەنجومەن برپاردرا دانىشتىنى ژماره (18)ى خولى دووهمى ھەلبژاردن لە كات (11)ى پىشنيوهرۆى رۆزى دووشەممە رېكەوتى 2008/5/19 دا بەم شيوهه بىت:

1- خستنهروو وگفتوگوگۆ كوردنى پرۆزهى ياساى سزادانى خراب بەكارهينانى ئامپرهكانى راگهياندن كە لەلايهن ژمارهى ياسايى ئەندامانى پەرلەمان پيشكەش كراوه.

2- خستنهروو و گفتوگوگۆ كوردنى پرۆزهى ياساى دابىنكردنى خانوى نىشتهجى بوون بۆ دانىشتوان لە ھەرىمى كوردستان – عىراق كە لەلايهن ژمارهى ياسايى ئەندامانى پەرلەمان پيشكەش كراوه.

3- خستنهروو وگفتوگوگۆكوردنى پرۆزهى ياساى ھەمواركردنى ياساى كرپى خانووبەرە ژماره (87)ى سالى 1979 ى ھەموارگراو، كە لەلايهن ئەنجومەنى وەزيرانووه پيشكەش كراوه.

4- خستنهروو وگفتوگوگۆكوردنى پرۆزهى ياساى ھەمواركردنى يەكەمى ياساى ژماره (26)ى سالى 2007ى ئەنجومەنى نىشتىمانىي كوردستان – عىراق، كە لەلايهن ژمارهى ياسايى ئەندامانى پەرلەمان پيشكەش كراوه.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

بەناوى خواى گەورەو مېھرەبان.

بەناوى گەلى كوردستان، دانىشتنەكەمان دەست پى دەكەين بە خویندەنەوى بەرنامەى كار، دانىشتىنى ژماره 18 ى خولى يەكەم، رېكەوتى 2008/5/19 ، كاتزىمىر 11,12 دەقیقە، بەرنامەى كار لەم خالانە پىك دىت:

1 - خستنهروو و گفتوگوگۆ كوردنى پرۆزه ياساى خراب بەكارهينانى ئامپرهكانى راگهياندن كە لە لايهن ژمارهى ياسايى ئەندامانى پەرلەمان پيشكەش كراوه.

2. خۆپىندىنەۋەى يەكەمى پىرۇۋە ياساى دابىن كىردى خانوۋى نىشتەجى بوون بۇ دانىشتوان لە ھەرىمى كوردستانى عىراق كە لە لايەن ژمارەى ياساى ئەندامانى پەرلەمان پىشكەش كراۋە، ئەو خالە نووسراۋە خىستە روو و گىتوگۇ كىردى، بەلام خۆپىندىنەۋەى يەكەمىيەتى، بە غەلەت چاپكراۋە.

3. خىستە روو و گىتوگۇ كىردى پىرۇۋە ياساى ھەمواركىردى ياساى كىرى خانوۋبەرە ژمارە 87 ى سالى 1979 ى ھەمواركراۋ كە لە لايەن ئەنجومەنى ۋەزىرانەۋە پىشكەش كراۋە.

4. خىستە روو و گىتوگۇ كىردى پىرۇۋە ياساى ھەمواركىردى يەكەمى ياساى ژمارە 26 ى سالى 2007 ى ئەنجومەنى نىشتەمانى كوردستانى عىراق كە لە لايەن ژمارەى ياساى ئەندامانى پەرلەمان پىشكەش كراۋە. داۋا لە لىژنەى ياساى دەكەم بىن لە شوپىنى خۇيان دابنىش، لىژنەى شارەۋانى و ناوخۇ فەرموون، ئەگەر راپۇرتتان ھەيە دانىش لە شوپىنى خۇتان، پىش ئەۋەى دەست بە خالى يەكەمى بەرنامەى كار بىكەين، بۇ ۋەبىرھىنانەۋەيەك ئەمپۇ 5/19 كە لە 1992/5/19 يەكەم ھەلپۇزاردى پەرلەمان بوو بەو شىۋەيەى كە ھەموومان لەبىرمانە ئەمپۇ، كە رۇۋى جەژن بوو بۇ ھەموو گەلى كوردستان، ئاۋاتىكى مېۋوۋى گەلەكەمان بوو كە ھاتەدى، لەو رۇۋە رىبازى دامەزاندنى فەدرالىيەت لە ھەرىمى كوردستان دا كە بوو بە برىارىك لە مانگى 10، ئەو ھەلپۇزاردەى كە سەرتاسەرى كوردستان بە ژن و پىاۋەۋە و ئەۋانەى تەمەنيان لە 18 سال زىاتر بوو بەشداريان كىرد، ئەمەش شتىكى بى وىنە بوو، دەتوانىن بلىين كە 100% ى خەلك بەشدار بوون لەم ھەلپۇزاردە كە لە ناۋ ھىچ مىللەتلك دا بەو شىۋەيە نەبوۋە، ئەۋەش ھەموۋى تىنوۋيەتى خەلك بوو بۇ دىموكراتىيەت، بە رەزامەندى و ئىرادەى خۇيان بەشداريان تىيدا كىرد، ئىستا پاش ئەو ھەموو سالە شانازى بەۋە دەكەين كە پەرلەمان تۋانىۋيەتى تا خەدىكى زۇر بە ئەركەكانى خۇى ھەلپۇستىت ۋەكو نوپنەرى خەلك، ھەم لە دەرھىنانى ياساى پىۋىست و دەرگىردى برىارى پىۋىست بۇ گونجاندى ژيانى كۆمەلەيەتى و سىياسى لەناۋ كوردستان دا، بۇ رىگا خۇش كىردى بۇ چەسپاندنى دەسلەتى ياسا و دامەزاردنى كۆمەلگايەكى مەدەنى كە دەبىت ھەموو لايەكمان خەباتى زىاتر و ماندوۋبوۋنى زىاترى بۇ بىكەين، ھەموو خىزب و لايەنە سىياسىيەكان ھاۋكار بىن بۇ نەھىشتىنى ھەموو كەم و كورپەكان و گەيشتن بەو كۆمەلگايەى كە ئامانجى ھەموومانە، سالىكى تر ھەلپۇزاردىكى ترمان لەپىشە، رىكەۋتى 6/4 كۆتايى بە كارى ئەم خولەش دىت، انشاللا ھەموو پىداۋىستىيەكان ئەنجام دەدەين، بۇ ھەلپۇزاردى تازە، پىش ھەموو شتىك ھەمواركىردى ناخۇمان، دواترىش سىستەمى ھەلپۇزاردى پىداچۈنەۋەى بۇ دەكەين لەبەر رۇشناى ھەماھەنگى كىردى لە سىستەمى ھەلپۇزاردى لە عىراق دا، ئەگەر چ تايبەتمەندىيەكىش پىۋىست بوو بىت ئەۋا خۇمان لە كوردستان دا ھەموارى دەكەين، ئومىد دەكەين قۇناغىكى زىاترو باشر بىچىنە پىشەۋە بۇ بلاۋكردنەۋەى رۇشنىرىيەكى تەۋا لەسەر ھەلپۇزاردى، بۇ ئەۋەى خەلك بزانتى ھەلپۇزاردى چۇن دەكرىت و چۇن مامەلەى لەگەل دەكرىت، ھەروەھا چۇن ئەنجامەكەى قەبۇل دەكرىت، ئەمەش ھەموۋى بەۋە دەبىت كە كۆمەلگاكەمان بەرەۋە پىشەۋە بىچىت، چەند كۆمەلگاي مەدەنى دابمەزىنن ئەۋەندە ھەلپۇزاردى ئاسان دەبىت، زىاتر دىموكراسىيەت پەپەرەۋ دەكرىت، ئومىد دەكەم لەۋ يادە پىرۇۋە دا

دووشه‌ممه ریکه‌وتی 26\5\2008

خولی دووهمی هه‌ئێژاردن

پروتۆكۆلى دانىشتىنى ژماره (20)

دوو شەممە رېكەوتى 2008/5 /26

كاتزمېر (11) ى پېش نيوەپۇرى رۇژى دووشەممە رېكەوتى 2008/5/26 ئەنجومەنى نىشتىمانىي كوردستانى عىراق بە سەرۆكايەتى بەرپۇزى عدنان رشاد مفتى سەرۆكى ئەنجومەن و، بە ئامادەبوونى بەرپۇزى محمد قادر عبدالله (د.كمال كەرگوكى) جىگىرى سەرۆك و، بەرپۇزى فرست أحمد عبدالله سكرتېرى ئەنجومەن، دانىشتىنى ژماره (20) ى خولى دوووم، سالى (2008) ى خوى بەست.

بەرنامەى كار:

بەپىيى حوكمەكانى بىرگە (1) ى ماددە (20) لە پېرۇى ناوخۇى ژماره (1) ى ھەموار كراوى سالى 1992 ى ئەنجومەنى نىشتىمانىي كوردستانى عىراق، دەستەى سەرۆكايەتى ئەنجومەن بىرپاردرا دانىشتىنى ژماره (20) ى خولى دووومى ھەئىزاردن لە كات (11) ى پېش نيوەپۇرى رۇژى دوو شەممە رېكەوتى 2008/5 /26 دا بەم شېوہىە بېت:

1- خستەنەپوو و بىرپاردان لەسەر دەست لە كار كىشانەوہى ئەندامى پەرلەمان بەرپۇزى (ادھم عثمان بارزانى) لە ئەندامىتى ئەنجومەنى نىشتىمانىي كوردستان – عىراق.

2- خستەنەپوو و گفتوگۆ كىردنى پىرۇژەى ياساى دابىنكىردنى خانووى نىشتەجى بوون بۇ دانىشتوان لە ھەرىمى كوردستان – عىراق، كە لە لايەن ژمارهى ياساى ئەندامانى پەرلەمان پىشكەش كراوہ.

3- خستەنەپوو و گفتوگۆ كىردنى پىرۇژەى ياساى ھەموار كىردنى ياساى كىرى خانووبەرە ژماره (87) ى سالى 1979 ى ھەموار كراو، كە لە لايەن ئەنجومەنى وەزىرانەوہ پىشكەش كراوہ.

4- خستەنەپوو و گفتوگۆ كىردنى پىرۇژەى ياساى ھەموار كىردنى يەكەمى ياساى ژماره (26) ى سالى 2007 ياساى باجى دەرامەت، كە لە لايەن ژمارهى ياساى ئەندامانى پەرلەمان پىشكەش كراوہ.

بەرپۇزى سەرۆكى ئەنجومەن:

بەناوی خۆی گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان دانیشتنەگەمان دەکەینەو، بەرنامە ی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1) ی ماددە (20) لە پەڕپەوی ناوخۆی ژمارە (1) ی ھەموار کراوی سالی 1992 ی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانی عێراق، دەستە ی سەرۆکایەتی ئەنجومەن بپاریدا بەرنامە ی کاری دانیشتنی ژمارە (20) ی خولی ھەلبژاردن لە کاتژمێری (11) ی پێش نیوەرۆی رۆژی دوو شەممە ریکەوتی 2008/5/26 دا بەم شیوەیە بییت:

1- خستنەرۆو و بپاریدان لەسەر دەست لە کار کیشانەوێ ئەندامی پەرلەمان بەرپز (ادھم عثمان بارزانی) لە ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان – عێراق.

2- خستنەرۆو و گفتوگۆ کردنی پرۆژە ی یاسای دابینکردنی خانووی نیشتەجی بوون بۆ دانیشتوان لە ھەریمی کوردستان – عێراق، کە لە لایەن ژمارە ی یاسای ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراو.

3- خستنەرۆو و گفتوگۆ کردنی پرۆژە ی یاسای ھەموار کردنی یاسای کرێی خانووبەرە ژمارە (87) ی سالی 1979 ی ھەموار کراو، کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەو پێشکەش کراو.

4- خستنەرۆو و گفتوگۆ کردنی پرۆژە ی یاسای ھەموار کردنی یەکەمی یاسای ژمارە (26) ی سالی 2007 یاسای باجی دەرمانت، کە لە لایەن ژمارە ی یاسای ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراو.

بەخیر ھاتنی میوانە بەرپزەکان دەکەم و لە خویندکارەکان دەکەم، کە لە ولاتانی دەرەو بەشداریمان دەکەن لەو دانیشتنەدا زۆر بەخیر بین سەرچاو، داوا لە لیژنە ی یاسای دەکەم بین دابنیشن، تەبعەن کاک سەعد وەزیری ھەریم بۆ کاروباری پەرلەمان میوان نییە، لەبەر ئەو بەخیرھاتنمان نەکرد بوو، یەکیکە لە خۆمان زۆر بەخیر بییت، لیژنە ی یاسای با بین لە شوینی خۆیان دابنیشن، خالی یەکەم لە بەرنامە ی کار: خستنەرۆو و بپاریدان لەسەر دەست لە کار کیشانەوێ ئەندامی پەرلەمان بەرپز کاک (ادھم عثمان بارزانی) لە ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان – عێراق، بەرپز کاک ئەدھم نامە یەکی بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان نووسیوو، دەقی نامەکەتان بۆ دەخوینەو، کە لە ریگای ئیمەو بۆ ئیوێ عەرز بکەم:

بەناوی خۆی مەزن و دلۆقان.

بۆ دەستە ی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان

بەرپز سلاو و ریز.

تکایە ئیستیقالە ی من لە ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانی پەرلەمان بیته قەبول کرن، چونکە نەشیم چی تر تەبی ئەرکیدا ببینم لەگەل قەدر و ریزی من، باریتە نگۆ ئەدھم بارزانی 2008/5/17. دیارە ھەموو ئەندامیک ھەقی خۆیەتی ھەر وەختیک ھین بکاتن، لەو بەینەدا ئیمە ھەولمدا قسە ی بکەم لەگەل ھاو دەستم کاک دکتۆر کەمالیشم تەکلیم کرد، کە ھەول بەدین ئەگەر سەبەبیکی عیلاقە ی بە ئیمەو ھەبییت چارەسەری بکەین و واز لە داواکە ی بەینیت و بگەریتەو پەرلەمان، وابزانم کاک دکتۆر

كەمال قسەى لەگەل كەرد بوو، ئەگەر دوا قسەى ئيسرارى ھەيە، يان پەشيمان بېيتەو ھەوى تاوھكو عەرزى جەنابتان بكەين.

بەرپز محمد قادر عبداللە (د.كەمال كەرکووكى):

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

لەگەل ريزدار كاك ئەدھەم بارزانى قسەم كەرد، ھەولمان زۆر لەگەلئيدا، كە بگەرپتەو ھەوى تاوھكو عەرزى زۆر ريزى ھەبوو گوتى ريزىكى تايبەتم ھەيە بۆ گشت ئەندامىكى پەرلەمان و بۆ پەرلەمانى كوردستان، كە جىگايەكى پيرۆزو موقەدەسەو پيرۆزە بۆ ھەموو ئينسانىك لەوى كار بكات، بەلام لەبەر ھەندىك ئيرتباتى تايبەتى من ناتوانم كارەكانى خۆم ئەنجام بەدم، لەبەر ئەو ھەوى تاوھكو عەرزى بەرپز دەكەم، داوا لە خوشك و برايانى ئەندامى پەرلەمان دەكەم، كە ئىستىقالەكەم قەبول بكەن و سوپاستان دەكەم.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

بۆيە ئەو داوايە ئەگەر كەس نوقتەى نيزامى نەبىت، تەنيا نوقتەى نيزام، فەرموون.

بەرپز د.ناصر غفور رمضان:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

راستە ئيمە ھەموومان دەبىت نوينەرى ھەموو گەلى كوردستان بين، بەلام تاكە كەس لەناو ئيمە لەگەل ريزدا كە نوينەرى ناوچەى بارزانە كاك شىخ ئەدھەمە، من پيموايە پيوستە بمنييتەو، نەك ئىستىقالە بدات، ھەرچەندە ديسان دووبارەى دەكەمەو ھەر يەكەك لە ئيمە نوينەرى ھەموو گەلى كوردستانە، واجيبى ئيمەيە خزمەتى ھەموو گەلى كوردستان بكەين، بەلام تايبەتمەنديش ھەيە، لەگەل ريزو سوپاسمدا.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

ھەموومان ريزمان بۆ كاك ئەدھەم ھەيە، پيشمان ناخۆشە كە واز دەھينيت و جىگايەكەشى ديارە، ھەوليشمان لەگەلدا كە پەشيمان بېتەو ھەوى تاوھكو عەرزى زۆر سوپاس، كى موافيقە بۆ داوايەكەى كاك ئەدھەم كە لەسەر رەغبەتى خوى ئيمەش ھەولماندا، ھەر موسپەر، ريز لە ئيرادەى پەرلەمان دەگيريت، دەبىت ريزى ھەر ئەندامىكى پەرلەمان لە واز ھينان و واز نەھينان بگيريتن، لەبەر ئەو ھەوى تاوھكو عەرزى ئىستىقالەى كوردو ھەوى تاوھكو عەرزى دەنگدانەو، كى لەگەلدايە دەستى بەرز بكاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نيبە دەستى بەرز بكاتەو؟ زۆرينە موافيق نيبە، كەواتە ئىستىقالەكەى رەد كرايەو، جارېكى ديكە ھەولئى لەگەل دەدەين و ئەگەر ھەر موسپەر بوو جارېكى تر داوا بكاتەو.

ھەرئىمى كوردستان - عىراق
ئەنجومەنى نىشتمانىي
كوردستان - عىراق

پروژەكۆلەكان

48

سالى / 2008 – بەرگى چل و ھەشت

چاپى يەكەم / سالى 2008

پىرىست

- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (22) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – دوو شەممە 2008/6/2 لى 5
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (23) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – سى شەممە 2008/6/3 لى 67
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (24) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – يەك شەممە 2008/6/8 لى 101
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (25) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – دوو شەممە 2008/6/9 لى 123
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (26) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – سى شەممە 2008/6/10 لى 163
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (27) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – چوار شەممە 2008/6/11 لى 213
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (28) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – سى شەممە 2008/6/17 لى 269
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (29) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – چوار شەممە 2008/6/18 لى 351
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (30) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – دوو شەممە 2008/6/23 لى 385
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (31) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – چوار شەممە 2008/6/25 لى 427
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (32) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – يەك شەممە 2008/6/29 لى 503
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (33) خولى دووهمى ھەلبىزاردن – دوو شەممە 2008/6/30 لى 515
- پروتوكۇلى دانيشتىنى ژماره (1) نانا سايى خولى دووهمى ھەلبىزاردن – چوار شەممە 2008/7/23 لى 533

تېرۇرېستىيە بىكەم كە رۇژى 2008/5/29، لەشارى شىنگار لەلايەن تېرۇرېستانەوۋە ئەنجام درا، كە بوو بەھۇى شەھىد بوونى 21 ھاوولاتى و 16 برىندار لىى بەجى بىمىنىت، ئەو كارە تېرۇرېستىيە وەكو كارە تېرۇرېستىيەكانى تر بەتووندى ئىدانەى دەكەين، سەرخۇشى لەكەس و كارى شەھىدان دەكەين، ئومىدەمان وايە كە برىندارەكان چاك بىنەو، دووپاتىشى دەكەينەوۋە بۇ گەلەكەمان كە ئەو جۇرە كارە تېرۇرېستىيە قەت ناتوانن رىگاي گەل بىشويىنن، رىبازى خەباتمان لى تىكبدەن و بمانگەرپىننەوۋە لاپەرەكانى رەشى مىژوو، ئەو كارانە چۇن لەمىژوودا ريسوا كراون، تېرۇرېستان و ئەوانەى لەپىشتىشانن غەيرى ريسواى ھىچيان بۇ نامىنىتەوۋە، بەيەك رىزى گەلەكەمان، بەھاوكارى ھەموو ئەوانەى كە دۇستى ئازادىن وپىشتىگىرى لەنازادى و ديموكراتى و لەماقى مرۇف دەكەن، دىنبايىن لەئەوۋى كە گەلى عىراق و گەلى كوردستان سەرگەوتوو دەبىت، تېرۇرېستانىش غەيرى دۇزەخى جەھەنەم ھىچى تريان بۇ نامىنىت، مەسەلەيەكى تىرش ھەيە ھەر جەزم كرد باستان بۇ بىكەم پىش ئەوۋى بىچىنە سەر بەرنامەى كار، دوو مەسەلەى تر ھەيە، يەككىيان دويىنى يەكەم رۇژ بوو بۇ جىبەجىكردى ياساى قەدەغەكردى يان بەرەنگاربوونەوۋە جگەرە كىشان، كەلەسەر تاسەرى دنباىدا ئەگەر تەماشاي تەلەفزيۇن و ميدياكانتان كىرديت، بەرنامەيەكى فراوان لەھەموو كەنالەكان ھەبوو بۇ ئەوۋى خەلك ھوشيار بىكەنەوۋە لەو رۇژەدا چەند ئەھمىيەتى ھەيە، ئەو بەرنامەيەى كە دارپىژراوہ لەو ولاتانەدا بۇ رووبەرروبوونەوۋە ئەو دياردە مەترسىدارە كە دژ بە مرۇفە، سالانە بە مليۇنەھا خەلك توشى نەخۇشى خەتەرناك و توشى مردن دەبن بە ھۇى ئەوۋى كە زۇربە، يان رىژەيەكى زۇريان لەبەر جگەرەكىشانە، ئىمە لىرەدا دووپاتى دەكەينەوۋە لەئەھمىيەتى ئەو ياسايەدا كە لەپەرلەمان پەسەند كرا و دواتر لەلايەن سەرۇكى ھەرئىمەوۋە ئىمزاكرا، كە ئەم ياسايە گىرنگىيەكى زۇرى ھەيە بۇ ئايندەى گەلەكەمان، بۇ تەندروستى، بۇ پاكى ژىنگە، بەلام وەكو ھەموو ياسايەك پىويستە ھەموو لايەك ھاوكاربن بۇ جى بەجىكردى، حكومەت و وەزارەتى تەندروستى بەرپىنمايەكان، ھەموو لايەنەكان، دام و دەزگاكان، ھەريەكە لەدەزگاي خۇى پىويستە ئەو ياسايە جى بەجىبكات، رەخنەيەك لە بەشىك لەمىدياكانى خۇمان دەگرم كە لەجياتى ئەوۋى لەو رۇژەدا ھاندەرى خەلك بن، ئەو ياسايە روون بىكەنەوۋە و خەلك ھان بدەن بۇ ئەوۋى لەو شوپىنانەى كە قەدەغە كراوہ نەكىشرىت، خەلك ھان بدەن بۇ ئەوۋى واز لەجگەرەكىشان بىنى ئەوۋەندى بۇى بكرىت، مەسەلەيەكى ئەوۋە نىە فەرز بكرىت، بەلام ئەوۋەندەيە ئەوۋى كە جگەرە دەكىشىت ئەوۋە قەبول بكات كە ئەو جگەرە كىشانە نابىت بىتتە ھۇى ئەوۋى كە زەرەر بداتە خەلكىك كە جگەرە ناكىشىت، بۇيە ئەو ياسايە رەچاوى ئەوۋى كىردوۋە بە دەرەجەيەك، لەھەندى مىدياكان، لەھەندى رۇژنامەو تەلەفزيۇنەكان، بەپىكەننەوۋە تەماشاي ئەو ياسايە دەكەن، بەبى ئەھمىيەت باسيان دەگرد، كەئەنەھوۋ پەرلەمان ئىشى نەبوۋە ياساى وا دەرەھىنىت پەيوەندى بە خەلكەوۋە نىە، كەچى لەجياتى ئەوۋى ھەر تەنھا دەرسىكيان لەتەلەفزيۇنەكانى تر وەرگىرتايە و بزائن چى ئەھمىيەتىك دراوتە ئەوۋە، ھەتا تەلەفزيۇنى عەرەبىش كە لەھەندى وولاتدا ھىشتا ئەو ياسايە دەرىش نەچوۋە، لەولاتىكى وەكو سەنگافوورە جگەرەكىشان لە ھەرشويىنىكدا سەقى ھەبىت مەمنوعە، دويىنى يەككىك لە تەنىشتەوۋە باسى بۇ

کردم سەرى لەسەنگافورە داو، وولاتىكى بچووكە، ھەموو مەساحەگەى بەقەد دەۋك نابىت، چوار مليۆن نەفەرن، وولاتىكى دواكەوتوويشە بەحىساب ومەقايىسى نيودەولتەتى، بەلام ئەوئەندە بايەخيان داوئەتە ئەو رېژەى مردن بە ھۆى ئەوئەو زۆر كەم بوئەتەو، ئومىدەكەين كە ھەموو لايەكمان پابەند بين بەو ياسايە و لەپەرلەمانىش داوا لەئەندامانى پەرلەمان و كارمەندانى پەرلەمان دەكەم بەقەرارى قەتەى جگەرە نەكيشن لەناو ھۆلى پەرلەماندا، ژووريش دابىن ناكريت بۆ جگەرە كيشان، لەھەموو دنيادا وەختى ئەتەوئ جگەرە بكيشى و ئازارى خۆت بەدى ئەبىتە بچىتە جىگايەك ھەوايەكى فراوان ھەبىت و ئازادى ھەواكە زەرەر نەگەيەنەتە خەلكى تر، لەبەر ئەوئە ھەندىك برادەر دەيانوت دەبىت ژوور ھەبىت، ئەو مەعنای چىيە، ئەو خەلكە ئەگەر چوو لەوئ جگەرەى كيشا زەرەرەكە دەگەيەنەتە خۆى و ئەوئ دىتە ژوورەكەيش و ئەو بەويشدا رەت دەبىت، خالى سىھەم كە دەمەوئ عەرزان بكەم، ئەمرو يادى پاراستنى مافى مندالىشە، بەرگرى كردن، عەفونە دوئى بوو، لەكوردستاندا رەغمى ئەوئە كە ياسا دەرچووە قەدەغە دەكات مندال كار بكات لەتەمەنى 15 سال كەمتر، بەلام بەپى ئەو مەلوماتەى كە پيشكەش بە ئىمە كراو لەلايەن لىژنەى مافى مروفەو، ئامازە بەو دەكات دەلئ 8000 مندال لەخاوار تەمەنى 15 سال لەكوردستاندا كاردەكەن، ئەمەش مەعنای وايە فەشەل كردنى ئەو ياسايە، پىويست دەكات لايەنە پەيوەندىدارەكان بەدوايدا بچنەو، بەتايبەتى وەزارەتى مافى مروف و وەزارەتى كاروکاروبای كۆمەلایەتى، دەبىت ئەو قەدەغە بكرىت و دەبىت ئەو كەسانەى كە ئەو ياسايە فەشەل دەكەن موخاسەبە بكرىن لەسەر ئەو، ئىمە داوا لە ھەموو بەرپرسياران دەكەين كە پاراستنى مافى مندالان بەجدى وەربگرن، چونكە لەئايەندا ئەوان دەبنە لىپرسراو، ئەو ئەوئە كە مەسئولەت ھەلدەگرن، ئەگەر لەمندايدا باش پەرورەدە نەكرىن فرسەتەيان بۆ نەرەخسىنرى بۆ خويندن و بۆ گەشەكردنى مندال لەھەموو روويەكەو، مەعنای وايە ئايەندەمان باش نابىت، ئەم سى تەوورە بو حەزم كرد عەرزان بكەم، ئىستا دىنەو سەر بەرنامەى كارمان داوا لەلىژنەى ياسايى و لىژنەى دارايى وئابوورى دەكەم، لىژنەى ئاوەدان كەرنەوئەيش و شارەوانىش، ھەر پىنجىيان فەرموون دابنىش، كاك سعد فەرموو.

بەرپز سعد خالد محمد امين/ووزىرى ھەرىم بۆ كاروبارى پەرلەمان:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

تەبىعى فەقەرەى يەكەم، پەرۆزەى ياساى دابىن كردنى خانووى نىشتەجىبوون، جەنابتان دەزانن پەيوەندى بەو وەزارەتى ئاوەدان كەرنەو ھەيە تا دوئىنەيش جەنابى ووزىرى ئاوەدانكەرنەو نەھتەبوو، كە من پەيوەندىم كرد پىو، جابۆيە من داوا دەكەم بەراستى ئەگەر ئىمكان ھەبىت، تەبىعى ئەگەر ئەندامانى پەرلەمان موافىق بن ئەو فەقەرە دوابخرىت بۆ دانىشتەكانى داھاتوو، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

كوپستان خان فەرموو.

بەرپز كۆيستان محمد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

وھزىرى ئاۋەدان كىردنەۋە ھاتوۋەتەۋە، بەلام ناھاتوۋە بۇ جەلسەكەمان، ئىمە ھەفتەى پىشوو بۇيە تەئجىلمان كىرد تەنھا بۇ ماۋەى يەك ھەفتە، وھزىرى ئاۋەدانكىردنەۋە بىرو بۇچوۋنەكانى خۇى لەراپۇرتىكا بە نووسراۋى ئەنجومەنى وھزىران ناردوۋە، ئەمە ياسايەكى زۇر زۇر گىرنگە، پەيوەندى بە كۆمەلانى خەلك وھاۋولائىتانەۋە ھەيە، بۇيە ئىمە داۋا دەكەين ئەو موناقەشەيە تەئجىل نەكرىت، با موناقەشەى بكەين، ھەر وەكو ئىشارەتىشم پىى دا وھزارەت بىروبوچوۋنى خۇى ناردوۋە وليژنە پەيوەندىدارەكانىش ھەر ھەموو راپۇرتى خۇيان ئامادەيە، زۇر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئىستا جەنابى وھزىر داۋا دەكات تەئجىل بكرىت، كۆيستان خان دەللىت تەئجىل نەكرىت لەبەر ئەۋەى ھەفتەى رابردو تەئكىدەمان كىردەۋە كە يەك ھەفتە تەئجىل دەكرىت، كەسىك ھەيە خىلاقى قسەى كۆيستان خان بىت؟ كەۋاتا موقتەرحى نوپنەرى ھكومت جەنابى وھزىرى كاروبارى پەرلەمان كە داۋا دەكات ئەو خالە دوابخرىت، خالى پىرۇژەى ياسايى دابىن كىردى خانوۋى نىشتەجىى بوون، كى لەگەل داۋا نوپنەرى ھكومتە كە دوا بخرىت؟ با دەستى بلنداكات، دووكەس فەقەت، سەرى نەگرت كاكە لەبەر ئەۋەى ئىمە لەھەفتەى پىشوو داۋاتان كىردو بەقەرارى پەرلەمان قەرار درا يەك ھەفتە زىاتر نەبىت، پىم وايە ئەو دوو كەسەيش ھەر موحامەلە بوو بۇ ھكومت، كاك سعد فەرموو.

بەرپز سعد خالد محمد امين/وھزىرى ھەرىم بۇ كاروبارى پەرلەمان:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

تەبىعى بەتەئكىد بىرپارى ئەخىر، بىرپارى ئەندامانى پەرلەمانى بەرپزە، ئەۋە بە دئىيايەۋە ھەموومان رىزى يەكجار زۇر لەئىرادەى ئەۋان دەگرىن، بەلام من ئىستايىش بەراستى پىم وايە ئەو پىرۇژە لەبەر ئەۋەى لايەنى جىى بەجىكردنى وتەنفىزى وھزارەتى ئاۋەدانكىردنەۋەيە، بەراستى زۇر گىرنگ بوو وھزىرى ئاۋەدانكىردنەۋە لىرە بووايە، من نازانم كۆيستان خان، بەلام دوپنى تەنانەت پەيوەندىم بەسكرتىرى ئەنجومەنى وھزىرانىشەۋە كىرد، يەئنى پىم خۇشە كەلىرە كەنالەكانىش دەيگوزانەۋە وتيان نەھاتوۋەتەۋە بەيانى دىتەۋە و من ئەمپۇيش تەنانەت تەلەفۇنم بۇى كىرد داخرايوو، بۇيە من بەراستى لەسەر زەۋى ئەو مەلوماتە، وە ديسان دەللىم ئىمە ھەموو لا تەۋاۋ كەرى يەكترىن، بەتەئكىد ئەۋەى كۆيستان خان باسى كىرد ئەو پىرۇژە گىرنگى يەكجار زۇرى ھەيە بۇ كۆمەلانى خەلك، بەلام بەبىرواى من يەئنى پىرۇژەكە ئەو كاتە دەبوۋە پىرۇژەيەكى باش و موتەكامىل و ئىمكانە لەتەنفىزىش ھىچ خەلەلى تىنەدەكەوت كە بەراستى ئەگەر وھزىرى ئاۋەداكىردنەۋە لىرە بووايە، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

تەوا، ئىمە دەنگەمان بۇ دا، تەوا بوونەو، ئىمە شتىك ناكەين پىم وابىت وەزىرى ئاوەدانکردنەو بە ئەكىد پىشتىگىرى دەكات، شتىكە بۇ خەلگە ئەو بەك، دووھەمىنىش: حكومت پىشتىگىرى كىرەو بە پىرۆژەكە، بە ئىمزاى جىگىرى سەرۆكى حكومت، ئىمە پىرۆژەكەمان ناردووە بۇ حكومت پىشتىگىرى كىرەو، يەنى وەكو مېدا خىلافيان نىە لەگەل ئەو، ئەگەر خوا نەخواسە خىلافيكى زۆر جەوھەرىش ھەبوو ئەو وەختە دەتوانىن داوا لەسەرۆكى ھەرىم بەكات جەواب بەداتەو، بەلام دىئىام لەوہى كە خىلاف نابت انشاء اللہ، لىژنەى ياساىى تىكايە ئەگەر راپۆرتەكانيان ھاوبەش بىت بخویننەو ئەو بەشترە، فەرمو كاك عبدالكریم.

بەرپىز عبدالكریم ابو بكر مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

بۇ / سەرۆكايەتى ئەنجومەنى نىشتمانىي كوردستان - عىراق

بابەت / راپۆرتى لىژنەى ياساىى

لىژنەى ياساىى ئىوارەى دووشەممەى 2008/5/19 رىكەوتى 29/ى گولانى 2708ى كوردى كۆبۆو بۇ تاوتوئ كىرەى پىرۆژەى ياساىى دابىنكىردنى خانووى نىشتەجى بوون لە ھەرىمى كوردستان - عىراق كە لەلایەن ژمارەى ياساىى پەرلەمانتاران پىشكەش كراو و لە دانىشتنى ژمارە (18) پەرلەمان و لە 2008/5/19 خویندىنەى يەكەمى بۇ كرا و دواى گفتوگوو پەچاوكردنى تىبىنىەكانى وەزارەتى ئاوەدانکردنەو و نىشتەجىكردن كە ئەنجومەنى وەزىران بە نووسراوى ژمارە (4369) لە (2008/4/29) پەوانەى كىرەو، پىشنىارو راسپاردەكانى بەم جۆرەى:

يەكەم: بە شىوہەكى گشتى پىشتىگىرى لە پىرۆژەى ياساكە دەكات.

دووم: ماددەى يەكەم بەم جۆرەى خوارەو دابىرپىرۆژەى:

ماددەى يەكەم:

وہزارەتى ئاوەدانکردنەو و نىشتەجى كىرەى، بە جىبەجىكردنى راستەوخۇ يان لەپىگای كەرتى تايبەت، شوقەو خانووى نىشتەجىبوون دروست دەكات بۇ ھاوولاتىانى ھەرىمى كوردستان بۇ دابىنكىردنى كونجى ھاوولاتىانى شارو شارۆچكەكانى كەم دەرامەت بەشىوہەك كە گونجاو بىت لەگەل كۆمەلگەى كوردستانى و بەناويان دەكات.

سىيەم: لىژنە پىشنىار دەكات ماددەى دووم بەم جۆرە بىت:

ماددەى دووم :

۱- بۇ جىبەجىكردنى ئەم ياسايە وەزارەتى شارەوانى زەوى پىويست بۇ نىشتەجى بوون تەرخان دەكات بۇ وەزارەتى ئاوەدانکردنەو و نىشتەجىكردن بى بەرامبەر بۇ ئەوہى شوقەو خانووى نىشتەجىبوونى لەسەر دروست بەكات.

ب- نرخى بنىات نراوھكە بەگويۋىرى ئەو پارھىيەى بە كىردەنى تىي چوۋە دىيار دەكرىت لەگەل ڧازانچىك لە نىوان 2% و 3% بەپىي ماۋەى قىستەكان.

چوارەم: ماددەى سىيەم بەم جۆرە دابىرپىزىتەۋە:
ماددەى سىيەم:

ۋەزارەتى ئاۋەدانكىردنەۋە و نىشتەجىكىردن ئاگادارى بلاۋدەكاتەۋە بۇ ۋەرگرتنى داخۋازىيەكانى كىپنى ئەو شوقەۋ نىشتەجىبوۋنانەى دەيەۋىت دروستى بكات بەپىي ئەو ھىلكارى و نموۋنانەى بۇيانى داناون كە بگۋنچىن لەگەل نەرىت و واقىيى كۆمەلگەى كوردستانى.

پىنچەم: ماددەى چوارەم پىرۆزەكە بەم جۆرە بىت:
ماددەى چوارەم:

نابى ئەو كەسەى داخۋازى پىشكەش دەكات بۇ كىپنى بنىاتنراۋەكە سوۋدمەند بوۋىي نە خۇى و نە ھاۋسەرى لە:

أ- پىرۆزەيەكى نىشتەجىبوۋنىكى دىكە لە ھەرىمدا.

ب- ئەو قەرزە عەقارى يەى حكومەتى ھەرىم دەيدات.

شەشەم: لىژنە پىشنىياز دەكات ماددەى پىنچەم ھەلگىرىت، چۈنكە دەكرىت بە رىنمايى چارەسەر بىكرىت. ھەفتەم: سەبارەت بە ماددەى شەشەم كە دەبىتە پىنچەم ئەگەر پىشنىيازى سەرەۋەمان بە ھەند ۋەرگىرىت، لىژنە بەم جۆرە دايدەپىزىتەۋە:-

ماددەى پىنچەم:

أ- داۋاكارى كىپنى بنىاتنراۋەكە دۋاى ئەۋەى داۋاكەى پەسند دەكرىت، رىژەى 20% ى نرخى خەملىنراۋ دەدات.

ب- ئەو بىرە قەرزەى دەمىنىتەۋە، بە قىستى مانگانە يان سالانە دەيدات، بۇ ماۋەيەك لە 20 سال تىپەر نەكات.

ج- ئەگەر ھاۋۋلاتىيەكە خانوۋبەرەكەى پىش كۆتايى ماۋەى قەرزدانەۋەكە فرۆشت دەبىي ھەموۋ ئەو قەرزەى ماۋەتەۋە يەك جى بداتەۋە.

ھەشتەم: سەبارەت بە ماددەى ھەفتەمى پىرۆزەكە كە دەبىتە ماددەى شەشەم لىژنە پىشنىياز دەكات بەم جۆرە دابىرپىزىتەۋە:

ماددەى شەشەم: ۋەزارەتى دارايى بىرى پارەى پىۋىست بۇ ۋەزارەتى ئاۋەدانكىردنەۋە و نىشتەجىكىردن تەرخان دەكات بۇ دروستكىردنى شوقەۋ خانۋوى نىشتەجىبوۋن.

نۆيەم: لىژنە پىشنىياز دەكات ماددەى ھەشتەمى پىرۆزەكە كە دەبىتە ماددەى ھەفتەم بەم جۆرە دابىرپىزىتەۋە:

ماددەى ھەقتەم: دەبىي ۋەزارەتى ئاۋەدانكردنەۋە و نىشتەجىكردن پابەند بىت كە شوقە يان خانوۋەكەى نىشتەجىي رادەستى داۋاكار بكات بە تەكمىلى لە ماۋەيەك كە لە دوو سال دواى ۋەرگرتنى پىشەككە تىپەرنەكات.

دەيەم: ماددەى نۆيەمى پىرۇژەكە كە دەبىتە ماددەى ھەشتەم بەم جۆرە دابىرپىرۇتەۋە:
ماددەى ھەشتەم:

شوقە يان خانوۋەكەى نىشتەجىبوون بە ناۋى داۋاكار دەكرىت لە فەرمانگەى تۆمارگەى خانوۋبەرەى تايبەتمەند بە مولكى صرف و مەرونە دەكرىت بۆ بەرژەۋەندى حكومەت بە قەد ئەۋ بىرە قەرزەى لەسەرى ماۋە.

ياز دەم: ماددەى دەيەمى پىرۇژەكە كە دەبىتە ماددەى نۆيەم دابىرپىرۇتەۋە بەم جۆرەى خوارەۋە:
ماددەى نۆيەم: شوقە يان خانوۋەكەى نىشتەجىبوونى بەناۋ كراۋ لە رەسمى تۆماركردن دەبووردىت بۆ يەك جار.

دواز دەم: پىشنىياز دەكەين ماددەى ياز دەمى پىرۇژەكە لابرىت.
سىاز دەم: لىژنە پىشنىياز دەكات ماددەى دواز دەم لابرىت لە ماددەى شەشەم چارە سەرى كىر دوۋە .
چوار دەم: لىژنە پىشنىياز دەكات ماددەى سىاز دەمى پىرۇژەكە لابرىت، چۈنكە حوكمەكەى لە نىۋ ماددەى دوۋەم ھاتوۋە.

پاز دەم: سەبارەت بە ماددەى چوار دەمى پىرۇژەكە، لىژنە پىشنىياز دەكات بەم شىۋەى خوارەۋە:
ماددەى دەيەم:

دەبى ئەنجومەنى ۋەزىران و لايەنە پەيوەندىدارەكان پىرەۋو رىنمايى پىۋىست بە پىي تايبەتمەندىان دەربەكەن بۆ جىبەجى كىردنى حوكمەكانى ئەم ياسايە.

شاز دەم: ماددەى پاز دەم بەم جۆرە دابىرپىرۇتەۋە:

دەبى ئەنجومەنى ۋەزىران و لايەنە پەيوەندىدارەكان ئەم ياسايە جىبەجى بىكەن.

ھەقدەم: ماددەى دواز دەم بەم جۆرە دابىرپىرۇتەۋە :

ماددەى دواز دەم: ئەم ياسايە لە رۇژى دەركىنەۋە جىبەجى دەكرىت و لە رۇژنامەى فەرمى (ۋەقائىعى كوردستان) بلاۋ دەكرىتەۋە.

سەبارەت بە ھۆكارەكانى دانانى ياساكە لىژنە پىشنىياز دەكات بەم جۆرە دابىرپىرۇتەۋە:
ھۆكارەكانى دانانى ياساكە:

لەبەر ئەۋەى گىرفتى نىشتەجىبوون پەرەى سەندوۋە لە ھەرىمى كوردستان و دەستوورىش دەستەبەرى مافى ھاۋۋلاتى كىر دوۋە كە خانوۋىەكى گونجاۋى ھەبىت دەبى حكومەت بۇيان دابىن بكات. و بۆ ئەۋەى خانوۋ بۆ ھاۋۋلاتى كەم دەرامەت دابىن بىكرىت و ئەركى لە ئەستۆ كەم بىكرىت، بۇيە ئەم ياسايە داندىرا.

بەپز سەرۆكى ئەنجومەن:

راپورتى لىژنەى ئاۋەدان كوردنەۋە بخوینەۋە.

بەپز زار تاهەر امین:

بەپز سەرۆكى ئەنجومەن.

بۆ/سەرۆكايەتى ئەنجومەنى نىشتمانىي كوردستان- عىراق.

بابەت/راپورتى لىژنە

لىژنەى ئەشغال وئاۋەدان كوردنەۋە لەسەر پرۆژەياساى دابىن كوردنى خانووى نىشتە جى بوون بۇدانىشتوانى ھەرىمى كوردستان – عىراق، كەلەلايەن ژمارەى ياساى پەرلەمانتاران پىشكەش كرابوو كەخویندەۋەى يەكەمى بۆكرا لەئەنجومەنى نىشتمانىي كوردستان - عىراق لەدانىشتنى ژمارە 18ى ئاساى رۆژى 2008/5/19، رۆژى سى شەم بەروارى 2008/5/20 ۋە رۆژى يەك شەمە لەبەرۋارى 2008 /5/25 كۆبوۋوۋە بەكۆى دەنگى ئامادەبوۋان بىرارى لەسەر ئەم خالانەى خوارەۋەدا :- يەكەم:

پشتگىرى لەپرۆژە ياساكە دەكەين بەمەبەستى چارەسەر كوردنى كىشەى نىشتە جى بوون بۇھاۋولاتيانى كەم درامەت لەھەرىمى كوردستان-عىراق.

دوۋەم: لەسەر ماددى يەكەم لىژنەكەمان پى باشە بەم جۆرەى خوارەۋە دابىر ئىتتەۋە:

ۋەزارەتى ئاۋەدان كوردنەۋە نىشتە جى كوردن خانووى تاك ۋتەلارى نىشتە جى بوون دروست دەكات ۋ لەناۋىدا شوقەى نىشتە جى بوون بۇقەرمانبەران ۋ ھاۋولاتيانى كەم درامەت بەگرىنگى دان بەگوندەكان ۋ ناحىە ۋ قەزاكان ۋ رەچاۋ كوردنى ناۋچە ۋ ئىرانكراۋەكان پىش مەركەزى پارىزگاكان بەپشت بەستىن بە دىراسەى ئابوورى (جەدۋاى اقتصادى).

سىھەم: لىژنەكەمان لە ماددى دوۋەم پىشنيار دەكات:

ا: پارەى تىچوون تەنھا پارەى دروست كوردنى خانووى يان شوقەكە بىت بە تەۋاۋى .

ب: ئەۋەى لە بىرگەى (2,3) دا ھاتوۋە نىرخى كىرپىنى زەۋىيەكە ۋ خىزمەت گوزارىە گىشتىەكان لە ئەستۋى حكومەتى ھەرىمى كوردستان بىت، نەك ھاۋولاتى بۇ ئەۋەى بىرى تىچوونەكە زۆر نەبىت.

چوارەم: لەسەر ماددى سىھەم ھىچ تىببىنمان نىە.

پىنجەم: لەسەر ماددى چوارەم لىژنەكەمان پىشنيار دەكات

بىرگەى (1) ۋەكو خۆى بىمىنئەۋە بەلام بۇ بىرگەى (2) ھەركەسىك خۆى يان ھاۋسەرەكەى قەرزى خانوۋبەرەى ۋەرگرتىت، نابى لەۋ ياساىيە سوود مەند بىت.

شەشەم: لىژنە پىشنيار دەكات ماددى پىنج لابىرئىت.

ھەۋتەم: لەسەر ماددى شەشەم لىژنەكەمان پىشنيار ئەكات داۋاكارى بە مولىك كوردن دۋاى راگەياندىنى پەسند كوردنى داۋاكەى لەماۋەى (45) رۆژ لەمىژوۋى راگەياندىنەكەى كەدەبى پارەدات .گوزمە پارەيەك

بدات که دهکاته 10%ی نرخى خه ملینراوى بهرايى ئەو شوقههیهى که دهیهوئى بهمولگى بکات بهرچه چاوگردنى بهرژمه و هندی هاوولاتیان 0

ههشتهم: له سهرماددهى چهو تهه لیژنه پیشنیارتهکات

1. له برگهه (2) بانگى خانووبه ره قازانجیک وهر بگری که له (2.5%) ی نرخى قهرزه که زیاتر نه بییت و وهزیری ئاوه دان کردنه وهو نیشته جی بوون به پیی ماوه قهرزه که دهست نیشان بکات.

2. له برگهه (3) قهرزهکان به قیستی مانگانه بییت و ماوهى دانه وهى قهرزهکانیش زیاتر نه بییت له (20) سان.

3. برگههك زیاد بگریت و بنووسری هاوولاتی ئەتوانی خانوو یان شوقهه که ی بفرۆشری دواى ئەوهى بری پارهى هه موو قیستهکانى بهیه که وه دابی و هیج قهرزیکی له سهر نه ما بییت.

نۆیهه: لیژنه که مان له سهرماددهى (10.9.8) تى بینى نیه .

دهیهه: ماددهى (11) زیادهیه، پیویست ناکات .

یازده ههه: ماددهى (12) هیج تى بینیمان نیه .

دوانزه ههه: ماددهى (13) زیادهیه، له ماددهى دوو چاره سهر کراوه.

سیانزه ههه: له سهرماددهى (15.14) تهنها وشهى پیویسته له سهر بگریته دهبی.

چوارددههه: ماددهى (16) هیج تى بینیمان نیه.

هوی دانانى ئەم یاسایه

له بهرته وهى کیشهى نیشته جی بوون له ههریمی کوردستان کیشهیه کی بهرچاوو دیاره که زۆرینهى فهرمانبه ران و هاوولاتیانی کهم دهرامه تی گرتۆته وه هه موو هاوولاتیه کیش مافی خۆیه تی شوینی نیشته جی بوونی هه بییت، بۆ کهم کردنه وهى کیشهى نیشته جی بوون له ههریمی کوردستان - عیراق ئەم یاسایه ده رکرا.

بهرپز سهروگی ئەنجومهه:

راپۆرتی لیژنهى دارایی وئابووری بخوینه وه، کاک د. دلیر فهرموو.

بهرپز د. دلیر اسماعیل حقى شاپیس:

بهرپز سهروگی ئەنجومهه.

له بهررواری (20/5/2008) لیژنه که مان کۆبوونه وهى ژماره (36) ی خوی سازدا له سهر پرۆژه یاسای (دابین کردنى خانووی نشته جی بوون بۆ دانیشتوان له ههریمی کوردستان - عیراق) به ئاماده بوونی ئەندامانى لیژنه.

وه له ئەنجامدا لیژنه پشتگیری یاساکه ئەکات له گه ل ئەم تیبینیانهى خواره وه:

مادهى یه کهم:

به زۆرینهى دهنگ لیژنه پیشنیار دهکات حکومهت ئەم کاره جی به جی بکات، به لام که مینه داوا ئەکات حکومهت و کهرتی تایبهت جی به جی بکات.

مادەى دووھەم:

ليژنە پيشنيار ئەكات برگەى (2) و برگەى (3) لابدریّت.

مادەى سېيەم:

ليژنە بەزورینەى دەنگ لەگەل دەقى ماددەكەيە.

مادەى چوارەم:

ليژنەى پيشنيار دەكات برگەى (2) لابدریّت و بەم شیوہى خواروہ دابپريژیتەوہ برگە (2) داواكار نابیت. هیچ يەكەيەكى نیشته جی بوون بەناوى خوئى يان هاوسەرەكەى يان مندالی ناکامى يەوہ هەبيّت.

مادەى پینجەم:

ليژنە پيشنيار دەكات ئەم مادەيە لابدریّت، چونكە وەزارەت دەتوانیّت رینمایى لەم بارەيەوہ دەربكات، مادەيەكى تازە زیاد بكریّت لەجياتى مادەى پینجەم بەم شیوہى خواروہ بیّت:

خاوەنى ئەو يەكە نیشته جیيانەى كە لەم پرۆژيەدا هاتووہ بوئى نیە بيفروشیت تا هەموو قەرزەكانى پاكتاو (تصفيە) ئەكات.

مادەى شەشەم:

ليژنە پشتگیری مادەكە ئەكات بە مەرچيک ماوہكەى بكرى بە (45) رۆژ.

مادەى حەفتەم:

برگەى (2) ريژەكەى بيّت بە (2%) وە برگەى (3) بەم شیوہيە دابپريژیتەوہ.

قەرزەكە بە پشكى مانگانە بيّت لەماوہيەك لە (20) سال زياتر نەبيّت.

مادەكانى هەشتەم، نۆيەم، دەيەم، يازدەھەم، دوانزەھەم، سيازدەھەم، چواردەھەم، يازدەھەم، هیچ تيبينيهكمان لەسەرى نیە، زۆر سوپاس.

بەپيز سەرۆكى ئەنجومەن:

راپۆرتى ليژنەى شارەوانى بخوينەوہ تڪايە.

بەپيز رشاد احمد ابراهيم:

بەپيز سەرۆكى ئەنجومەن.

بۆ/ سەرۆكايەتى ئەنجومەنى نيشتيمانىي كوردستان - عىراق

بابەت / راپۆرت

ليژنەكەمان كۆبووہوہ لە رۆژى (2008/5/22) بۆديراسەت كردنى پرۆژە ياساى دابين كردنى خانووى نيشته جی بوون كەبۆليژنەكەمان هاتبوو لەلايەن سەرۆكايەتى ئەنجومەن بە نووسراوى ژمارە (ك 52) لە

20/5/2008) كەخويندەنەوہى يەكەمى كرابوو لە (19/5/2008) 0

پاش ديراسەت كردنى لەلايەن ليژنەكەمان :-

ماددەى يەكەم :- هیچ تيبينيهكمان نیە 0

ماددهى دوووم : (1-2-3) ئىلغا بىرى و بەم شىۋەيە بنووسرىتەوہ :-
پارہى تىچوونى شوقەگان بەپى ھۆکارہ جياوازەگانى کہتەلارىک لہ تەلارىكى دیکہ جياوہکاتەوہ0 دەست
نیشان دەرئىبەپى ئەونەخشەيەى بۆى دانراوہ 0
ماددهى سىيەم :- ھىچ تىبىنيەکمان نيە 0
ماددهى چوارەم :- داواکردنى بەمولک کردنى لەوکەسە قبول ناکرى گەرخۆى يا ھاوسەرەکەى سوودى لەھەر
پرۆژەيەكى نىشتەجىبوونى ھاوشىۋە وەرگرتى0
ماددهى شەشەم گەدەبىتە ماددهى پىنجەم :- ھىچ تىبىنيەکمان نيە 0
ماددهى ھوتەم دەبىتە ماددهى شەشەم :- بەم شىۋەيە بنووسرىتەوہ :
بانكى نىشتەجى ھەلدەستى بەدانى پارہى پىشىنە بەوکەسانەى شوقە دەگرن بەپى رىنمايەگانى بانكى 0
ماددهى ھەشتەم دەبىتە ماددهى ھوتەم :- ھىچ تىبىنيەکمان نيە 0
ماددهى نۆيەم دەبىتە ماددهى ھەشتەم :- ھىچ تىبىنيەکمان نيە 0
ماددهى دەيەم دەبىتە ماددهى نۆيەم :- ھىچ تىبىنيەکمان نيە 0
ماددهى يانزە دەبىتە ماددهى دە :- ھىچ تىبىنيەکمان نيە 0
ماددهى دوانزە :- الغا بىرى 0
ماددهى سىزە دەبىتە ماددهى يانزە :- ھىچ تىبىنيەکمان نيە 0
پىشنيار دەگەين ماددەيەك زياد بىرى بە ژمارەى ماددهى دوانزە :
ماددهى دوانزە :- لەسەر بانكى نىشتەجى ھەموو ئەو كەسانەى قەرزيان دەداتى بيمەگردنى ژيانيان بۆ
بكات (تامين على الحياه)0
ماددهى چوارە دەبىتە ماددهى سىزە :- ھىچ تىبىنيەکمان نيە 0
ماددهى يانزە دەبىتە ماددهى چوارە :- ھىچ تىبىنيەکمان نيە 0
ماددهى شانزە دەبىتە ماددهى يانزە :- تىبىنيەکمان نيە 0
پىشگىرى لە راپورتى ليژنەى ياساى و ئابوورى و ئاوەدانکردنەوہ و دارايىش دەگەين، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

خوزگە راپورتەکاناتان ھاوبەش بوایە، من يەك شت دەلیم بۆ نىگەرانییەكەى كاك سعد وەزىرى ھەرىم بۆ
كاروبارى پەرلەمان كە دەلېت وەزىرى ئاوەدانکردنەوہ لېرە نيە، من دلیم ئەوہيە نىگەرانیەكە، لەناحییەى
پارەو دابىنکردنى بودجەى زياتر پەسەند کردووە، ئەگىنا ئەو خالانەى كە لەپرۆژەكەدا ھاتووە شتىكى وای
تىدا نيە كە خىلافي لەسەر بىت، بەلام ئەگەر ئىقرايش كرا ئەو ياسايە خۆ بەو دەم و دەستە داوا ناکرىت
لەوہزارەتى دارايى پارەكەى بدات، ئەوہ دەبىتە پرۆژە، جارى ئەگەر ئەمسال دەستى پىبكات مىزانىيەى
تكمىلى خۆى لەخۆيدا بەشىكى بۆ ئەوہ تەرخان كراوہ بۆ وەزارەتى ئاوەدانکردنەوہ، باسماں كرد لەبودجەدا
دەكرىت لەو بەشەدا ئەگەر دەستى پى بكات لەو چەند مانگەى داھاتوودا لەو نوقتەيەى دەست پىبكات،

سالى داھاتوو بە پيى بودجە، تخطيطي سالى داھاتوو دەتوانيت پېرۆزەيەكى تر دابىن بکات، بۆيە ئەو كيشەيە نيە لە ئيقرار کردنى ئەو ياسايە موشکيلەيش دروست ناکات بۆ حکومەت، بەعەکسەوہ يەعنى حکومەت خۆى پشتگيرى لەو ياسايە دەکات من دئنيام لەوہ لەبەر ئەوہى لەبەرژەوہندى کۆمەلانى خەلگە و كيشەيەكى ھاوولاتیانيش حەل دەکات، بەتايبەتى ئەوانەى كە خانويان نيە، گەنجن دەيانەوى زيان دەست پيیکەن، ئیستا داوا دەکەم مادە بە مادە بيخويننەوہ بە ھەردوو زمان و دواييش دەيخەينە موناقلەشەوہ، کاک عونی فەرموو.

بەرپز عونی کمال سعید بزاز:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەى يەکەم:

وہزارەتى ئاوەدانکردنەوہو نشتەجیکردن تەلارى نشتەجیبوون دروست دەکات وەلەناوياندا شوقەى نشتەجیبوون بۆ ھاوولاتیان دابىن دەکات.

بەرپز شيروان ناصح حیدرى:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

پيش ئەوہى بچمە سەر رەئىي لیژنەى قانونى، ئەمەوى ئەوہ بۆ بەرپزت روون بکەمەوہ، دەمەوى ئەوہ بليم کە دواى ئەوہى ئەو پېرۆزە چوو بۆ حکومەت و رەئىيەکان گەراوہ، دواى ئەوہى کە رەئىيەکان گەراوہ، ئيمە دیراسەتى رەئى حکومەتمان کرد پاش ئەوہى لەلایەن جەنابتانەوہ ئیحالەى ئيمە کرا و دواى ئەوہى دیراسەتمان کرد، ئەو خالانەى لە لەراپۆرتى حکومەتدا ھاتبوو، پيشنيارەکانمان خستە ناو راپۆرتى لیژنەى قانونى، واتا ئەو راپۆرتەى کە ئیستا لیژنەى قانونى تەقدیمی دەکەم لەزمنى ئەوہش رەئى حکومەتیشى تیدايە، ئەو رەئىيانەيە کە ئیستا بۆتانی دەخويننەوہ، بۆيە ئەوہ ويستم ھەر ئەو تەوزیجە بدەم، دەچمە ناو بابەتەکەو وە بەنيسبەت مادەى يەکەوہ: ئيمە بەنيسبەت مادە يەك لەگەل دەقى مادەکەين، بەلام ئيعادەى سياغەمان کردوہتەوہ لەسەر رۆشنايى ئەو پيشنيارەى حکومەت و ھەندى پيشنياريش لەلایەن خۆمانەوہ کردوومانە بەوشیوہى کە بۆ ئیوہى بەرپزى دەخويننەوہ.

ماددەى يەکەم:

وہزارەتى ئاوەدانکردنەوہ و نيشتەجى کردن، بە جيبەجیکردنى راستەوخۆ يان لەرپنگای کەرتى تايبەت، شوقەو خانووى نيشتەجیبوون دروست دەکات بۆ ھاوولاتیانى ھەرئيمى کوردستان بۆ دابینکردنى کونجى ھاوولاتیانى شارو شارۆچکەکانى کەم دەرەمەت بەشیوہيەک کە گونجاو بیت لەگەل کۆمەلگای کوردستانى و بەناويان دەکات.

جا ليرە فەرق نيوان مەشروعى ئەصلی و رەئى لیژنەى قانونى بەم شیوہيە.

1. مەشروعى ئەصلى بەشىۋەيەكى مۇطلق ھاتوۋە، بەينەما رەئىيەكەى لىژنەى قانۇنى ورەئىيەكەى ھۆكۈمەت بەراستى وردىكردوۋتەوۋە لەزمنى ئەو وردكردنەوۋە بەنيسبەت مەشروعى ھۆكۈمەت تەنھا باسى شوقە دەكات، بەينەما ئەو رەئىيەكى كە ئىمە دامان خانوۋشى لەگەلدایە.

2. بەنيسبەت چۆنىتى جى بەجىكردن لەئەصلى پىرۇژەكە بە مۇطلق ھاتوۋە، بەينەما لەرەئىيە لىژنەى قانۇنى بەشىۋەيەكى تەفسىلى ھاتوۋە يان بەرىگەى تەنفىزى موباشىر يان بە رىگەى كەرتى تايبەت.

3. بەنيسبەت ھاوولاتيان، بەنيسبەت مەشروعى ئەصلى بە مۇطلق ھاتوۋە، بەلام لىرە ھاوولاتيانى كەم دەرامەت بەتەھدەد لەناو راپۇرتەكە ھاتوۋە، جگە لەوۋى لەئەصلى مەشروعەكە نەھاتوۋە عەجەبەن وەزى ئەم شوقەو خانوۋانە چۆن بىت، لەراپۇرتى ھۆكۈمەت دەئىت ئىشارەت بەوۋە بەدەن كە پىۋىستە گونجاو بىت لەگەل كۆمەلگاۋ عادات و تەقالىدى خۇمان، جگە لەوۋىش ئەخىر فەقەرە ئەوۋىيە لەئەصلى پىرۇژەكە باسى شاروشارۋچكەكان نەكراۋە، بەينەما لەراپۇرتى لىژنەى قانۇنى باسى شاروشاروچكەكانىش كراۋە، ئەوۋە بۇ بەتەفسىل ئەو رەئىيەكى لىژنەى ياساۋ وە تەمسىلى رەئىيە ھۆكۈمەتىش دەكات پىشكەش بە ئىۋە بەرپىزما كىرد، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن:

ئەو رەئىيەكى لىژنەى قانۇنى لەگەل رەئىيە ھۆكۈمەت يەك دەگرىتەوۋە، رەئىيە راپۇرتى لىژنەى دارايىش پىشگىرى لە پىرۇژەكە كىردوۋە، دەئىت كەمىنەيش داۋا دەكەن كە كەرتى تايبەت پىۋى ھەئىسەت، واتا ئەو تەعدىلەكى كە كراۋە لەلىژنەى قانۇنى، ئەو كەمىنەيش لەلىژنەى دارايىشدا ھەيە كە ئەوانىش پىۋى رازى دەبن، كەس مۇلاھەزەى ھەيە لەسەر ئەوۋە؟ كاك محمد فرج فەرموۋ.

بەرپىز محمد فرج احمد:

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن.

من وادەزائم ئەم ياسايە تەنھا پەيوەندى بە وەزارەتى ئاۋەدانكردنەوۋە نىشتەجى بوونەوۋە ھەبىت، يەئى تەنھا ئەم ياسايە بۇ ئەو دەركەين، چۈنكە ئەو مەئىيە بە دروستكردنى ئەو بىرگەيەكى كە لەدستورا ھاتوۋە، ھەموۋ ھاوولاتىيەك ئەبىت جىگەى نىشتەجى بوونى ھەبىت و ھۆكۈمەتىش مۇلزمە كە ئەوۋە دابىن بكات، بۇ مەسەلەكى كەرتى تايبەت ناپىت لىرە ھەبىت، ئەوۋى من سەيرم كىردوۋە لە ۋالاتانى دەوروبەرا كەرتى تايبەت بۇ نىشتەجى بوون نىيە، ياساى تايبەتى ھەيە، چۈنكە لە دوو شتدا زۇر جىاۋازن، يەكەم: لەجۇرى دروست كىردنا ئەبىت ئەندازيارانى ناوخۇ سەرىپەرشتى بىكەن لەرىگەى وەزارەتى ئاۋەدانكردنەوۋە، دوو: لەروۋى رىجەوۋە زۇر جىاۋازە، ئەوان بۇ قازانچ ئەمە دەكەن، يەئى ھاوولاتى ئەمە ئەگەر قازانچى زۇرى بىكەۋىتە سەرى ناتوانىت، لەبەر ئەوۋە عادەتەن كەرتى تايبەت كارىۋ ئەوانە دەكات كە دەرامەت يان بەرزە، يەئى خانوۋ بۇ ئەو كەسانە دەكات كە دەرامەت يان بەرزە، ناتوانىت خانوۋ بكات بۇ خەلكىك كەم دەرامەت بىت، ئەمە زىاتەر دەكەۋىتە ئەستۋى ھۆكۈمەت لەبەر ئەوۋە داۋا دەكەم، يەئى ئەم ياسايە تەنھا پەيوەندىبىت بەوۋەزارەتى ئاۋەدانكردنەوۋە نىشتەجى بوونەوۋە، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى ئەنجومەن:

كاك بارزان فرموو.

بەرپىز بارزان محمد قادر:

بەرپىز سەرۋىكى ئەنجومەن.

والله من ئىشكالم لەسەر ئەو كەلىمەى كەم دەرامەتە، لەبەر ئەوئەى خەلگىك ديارى كراو نيه، كى كەم دەرامەت و كى كەم دەرامەت نيه، مەفروز وایە بلین خانوو بۇ ھاوولاتیان دروست دەكریت، ئیمە نازانین كى كەم دەرامەتەو كى كەم دەرامەت نيه، ھەموو ھاوولاتیەك پىویستی بەخانوو ھەیهو، ھەموو ھاوولاتیەكیش لەبەرامبەر قانونا یەكسانە، ئەو كەم دەرامەتە ديارى ناكړیت بۇ ئیمە ھەیه پینچ دەفتەرى ھەیه و كەم دەرامەتیش نيه و خانوویشى نيه یان ناتوانیت خانوو بکات لەشارەگانا، ھەر مەبەستم ئەوئەى ئەو كەم دەرامەتە یان تەعریف بكریت یان لابدریت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى ئەنجومەن:

كاك ئارىز فەرموو.

بەرپىز ئارىز عبدالله احمد:

بەرپىز سەرۋىكى ئەنجومەن.

من پشتیوانی لەرەئیهكەى كاك محمد فرج دەكەم، كاتىك باس دەكەى كەرتى تايبەت ئايا مەبەست لەوئەى كە كەرتى تايبەت جى بەجى بکات، بەو مەسئولیهتى دەكەوئیتە سەر شان وەزارەتى ئاوەدانکردنەو، بەلام ئەو خۆى راستەوخۆ ئەو كارە دەكات؟ یان دەیداتە موقاول؟ ئەو شتىكى ترە، مەبەست لەوئەى ئەو دەیداتە كەرتى تايبەت، ئەو شتىكى ترە، ئەو پىویست ناکات ناوى ئەو وەزارەتى ئاوەدانکردنەو دەتوانیت وەكو تەنفیز موباشر بیکات، یان دەتوانیت بە موقاول بیدات، بۇیه پىویست ناکات باسى كەرتى تايبەت بكریت، چونكە ئیمە لیرەدا لەگەل كەرتى تايبەتدا ئەوئەى كەئیستا باسى لى دەكریت و جى بەجىكراو تیکەل دەبیت، خۆمان دەبینین ئیستا لیرە زەوى زۆر درایەتە كەرتى تايبەت، ھاوکارى زۆرى كەرتى تايبەت كراو، بەلام ئەو دروست كەردنى ھاى ستى و باك ستى و نیو ستى، ئەو ستى ستیانەى كە ئیستا لەكوردستان لەسلیمانى و لەهەولیر ھەیه، نەك ئەزمەى یان كیشەى نیشتهجى بوونى چارەسەر نەكروو، بەراستى گرهتیکى زۆرتى دروست كەردو، یەعنى واى لیکردووە خەلگیش لەحکومت توندو توره بپت بەرامبەر ئەو ھەمووئەى، چونكە بەھای ئەو خانوو، ئەو شوقانەى كە ئیستا دروست دەكریت لەئاستى كړپنى نەك خەلكى ھەژاردا نيه، بەلگو لەھین ناوہ راستیشدا نيه، لەبەر ئەو تیکەل دەبیت، من پیم وایە مەسەلەى كەرتى تايبەت، دلنیام لیژنەى یاسایى كە باس لەو دەكات مەبەستیان لەوئەى، بەلام ئەوان دەتوانن ئەو ئەرکی خۆیانە بە موقاول یان راستەوخۆ بیکەن، داوا دەكەین ئەو وشەیه لابدریت ئەو یەك، دوو: باس دەكریت لیژنەى یاسایى دەستکاریان كەردو، دەستیان خۆش بپت كە باسى ئەوئەى تر دەكەن، دەلین لەشاروشارۆچكەگان، بەلام لەبیرمان نەجپت ئەوئەى مالى ویران بوو، ئەوئەى ویران بوو

كەلىژنەى ئىشغال و ئاۋەدانكردنەۋە ئىشارەتەن پىداۋە لەگوندەكانا لەبەر ئەۋەى مەسئولەت گوندەكانىش
بەيت هين شاروشارۆچكە و گوندەكانى كوردستانىش ھەمووى بگريتەۋە، زۆر سوپاش.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك ارسلان فەرموو.

بەرپىز ارسلان غفور سلیمان:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

من ھەردوو خالەكەم كاك محمد و كاك ئارىز ئامازەيان پىكرد، بەلام ئەمەوى جەخت لەسەر ئەۋە بکەمەۋە
كە بەراستی كوردستان ويران بوو وئیمە ئەبیت لەرێگەى بەرنامەيەكى مەرگەزى، تەختیتىكى
مەرگەزىەۋە چۆنیتى ئاۋەدانكردنەۋەى گوندەكانى كوردستان بە پلەى يەك، دوایى ناحیەكان وقەزاكان،
دواى ئەۋە بئینە سەر شارەكان، بەراستی ئەم سى شارەى كە لەكوردستاندا ھەيە، ھەرسى لەسەر رۇتینیە و
لەناحیەى علمیهۋە و لەرووى تەختیتى مودنەۋە پى ئەوتريت ئىقەر پلان بە ئینگلیزى، مەجالى ئەۋە
نیە زیاتر گەورە بكریت ھەر گەورە كوردنىكى تری ئەم سى شارە ناھامەتیەكى زۆر گەورەى بە دواۋەىە بۆ
حكومەت، بەبى ئەۋەى كە گەياندى ئاویكى پىویست بۆ ئەو شارانە بەكولفەيەكى زۆر تەواو دەبیت، لەبەر
ئەۋە ئەو بودجە پارەى كە تەرخان كراۋە بۆ ئەم پرۆژە دەبیت، جەخت لەسەر ئەۋە بكریتەۋە
كەئاۋەدانكردنەۋەى گوندەكان بىت و شوینە ويران كراۋەكان بىت وناحیە و قەزاكان بىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك ئارام فەرموو.

بەرپىز ئارام رسول مامند:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

پیش ئەۋەى من مولاھەزەى خۆم باس بکەم لەسەر ئەم مادەيە، حەزەكەم خالیک بەخەمە روو، كۆمەلێك
خەلك نىگەرانیان پيشانداۋە ھاتونەتە لای ئیمە باس كرايە ئایا ئەم پرۆژە ياسايە جى سولفەى پيشینەى
خانوبەرە دەگەرپتەۋە یان نە؟ بۆیە من داوا لەسەرۆكى پەرلەمان دەكەم كە خەلك دلتیا بکاتەۋە كە ئەم
پرۆژە ياسايە ھەنگاویكى ترە و بەدیلى ئەو برپارە نیە كە پەرلەمان لە بودجە داى بۆ پیدانى نیشتەجى
بوون، بە پىچەوانەۋە ئەمە ھەنگاویكى ترە، ئەۋە يەكەم، دووھەم: من بەراستی لیرەدا نایبىنم كەرتى
تایبەت جى ببیتەۋە لەمادەى يەكەم، ئیمە لەلیژنەى ئاۋەدانكردنەۋە زۆرمان موناقدەشە كرددوۋە، كەرتى
تایبەت ئیستا لەرێگای ياسای وەبەرھینان و دەستەى وەبەرھینانەۋە یان پرۆژەى جۆراوجۆر ئەنجام دەدەن
و بەتایبەتى من پشتگیری لە پيشنيارەكەى كاك محمد دەكەم، كە ئەركى وەزارەتى ئاۋەدانكردنەۋەيە، بۆیە
من بۆ مادەى يەكەم بەراستی پشتگیری لە ئەو بۆچونە دەكەم كە لە لیژنەى ئاۋەدانكردنەۋە خستوویەتیە
روو، وە پیم وابیت زیاتر پرۆژەكە پەيوەند دەكات بە وەزارەتى ئاۋەدانكردنەۋە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، بەتەئكىد ئەو پەيوەندى نىيە بەر بىرپارەوۋە كە پەرلەمان داي لەكاتى موناھەشەكەى بودجەى ھەرئىمى كوردستان، بۇ ئەوانى كە دەستيان كىردوۋە بە خانوو كىردن، ئەو سولفەى عەقارە بۇ ھاوكارىكىردىنە، بۇ تەواو كىردىتى، دروست كىردى شوقەى نىشتە جىبوون بۇ ئەو كەسانەىيە كە ھىچيان نىيە، ناتوانىش دەستى بى بىكەن، لەبەر ئەو بەتەئكىد فەرقى ھەيە، يەعنى رەبىتى نىيە ئەو، كاك پىر خدر فەرموو.

بەرپىز خضر سلیمان خلیل:

بەرپىز سەرۋىكى ئەنجومەن.

من پىرسىيارم ھاتە كىرن، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى ئەنجومەن:

كاك رومىو فەرموو.

بەرپىز رۇمىو حىزان نىسان:

بەرپىز سەرۋىكى ئەنجومەن.

ئەوۋى راستى بىت رەئى و بۇچوونى سەر جەم لىژەكان و بە حكومە تىشەوۋە لەھەندىك رووۋە نىكىكى يەكترن، بەلام من پىشنىارىك دەكەم كە مادەكە بەم شىۋەىيە بنووسرىتەوۋە: مادەى يەكەم وەزارەتى ئاۋەدان كىردنەوۋە نىشتە جىكردن ھەلدەسىت بەدروست كىردى خانوو و شوقەى نىشتە جى بوون بۇ ھاوۋلاتيانى كەم دەرامەت و ھەژارى شاورشارۋچكەكان و بە شىۋەى قەرزى درىژ خايەن بەناو كىردىن، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى ئەنجومەن:

كاك سەردار فەرموو.

بەرپىز سەردار صباح بۇزۇ ھەركى:

بەرپىز سەرۋىكى ئەنجومەن.

من پىشنىارى لىژەى ياساى دەكەم بۇ ئەوۋى كە نىشتە جى بوونىش زىاد بىكرىت، لەسەر ئەوۋى كە عىمارات دروست دەكرىت و ھەرۋەھا زۆر بەپىۋىستىشى دەزانم كەرتى تايبەتى تىدا بىت، لىرە كە كەرتى تايبەت ئىزافە دەبىت مەعناى ئەوۋە نىيە كە ئەو ھەلدەسىت بە ئەوۋى كە قەرزەكە وەربىگرىتەوۋە، بەلكو تەنھا دروست كىردى عىمارەكانە وە لىرە دا بەرەئىى من، (او بالتنفىذ المباشر او عن طريق القطاع الخاص) تىدا نەبىت، ئىمە خوردى نەكەىنەوۋە تەنھا ئەگەر بوترىت: (تقوم وزارة الاعمار والاسكان ببناء شقق ودور سكنية) كفايەتە، بەخۇى مەعنانى تنفىزى موباشرو وقتاعى خاس دەداتەوۋە، بەلام لەگەل ئەوۋە نىم كە بوترىت (مواطني المدن والقصبات) لەبەر ئەوۋى ئەگەر بلىت (مواطني الاقليم) ھەموو دەگرىتەوۋە، مودن وقەسەباتىش دەگرىتەوۋە وەكو كاك ئارىزىش باسى كىرد گوندەكانىش دەگرىتەوۋە، بۇيە با ئەوۋى

لادەين، خالى سېھەمم، پېشنيارى ليژنەى ياسايى كە: (بما يتلائم مع واقع المجتمع الكوردستاني)، ھەروا لەمادەى سېھەميش مولاھەزەدەدەكەم ھەمان تېبىنى ھەيە، ئەوئيش يتلائم مع عادات وتقاليد المجتمع الكوردستاني، ئەوئى من بزائەم عادەتەن عيمارە كەردروست دەكرىت يان خانوو بە پىي تەصاميمي ھەندسيە، بەپىي ماستر پلانى ئەو شارەيە، نەك بە پىي عادات و تەقاليد، بەراستى ئەوئى من بيبينم چارەسەر كەردنى كېشەى نيشتەجىبوون تەنھا بە دروست كەردنى عيمارات، كە واتا ئىمە بەعەمودى بناكان دروست بكەين نەك ئوفوقى، ئىمە خەلك لەزىاد بوونە زەويكەيش ھەر وەكو خۆيەتى، يەعنى بۇ پاراستنى زەوى كشتوكالى دەبىت خۆمان دوور بەخەينەووە لەئىتفاو لە ئستىملاك، بەلكو دەبىت موحاوولە بكەين كە بە عەمودى ئەو شتانە دروست بكەين، ئەوئيش با ئەساسىكى تەواوى بۇ دابنەين، ئەو ئەساسەيش بەراستى لەگەل واقع ناگونجىت، برادەران ئامازەيان بەئەووە دەكرد لە گفتوگۆكانى خۆمان ئەو عيمارانە لەرىگای كەسنەزان و لەرىگای عەينكاوئيش دروست كراو بەراستى ئەوانە ھەست ناكەم چارەسەرى ئەو كېشانەيان كەردبىت، ھەر عيمارەبەكەيان دوو تابىقە، سى تابىقە و ئەگەر دوورى عيمارەكان لەبەكتر حىساب بكەى بەراستى عەرز خەسار كەردنە، بەلكو ئەو عيمارانەى كە تابىقيان زۆرە ئەوانە دەتوانن ئەو كېشانە چارەسەر بكەن، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك سعدالدين فەرموو.

بەرپىز ملاسعدالدين ملاعبدالله مولود:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

تەبىعى ئەو قانونە بۇ ئەوئەيە كە ئەو تەبەقەى زۆر نزمە ئىنتىعاشىكى بدرىتى، يەعنى يارمەتى دەرىك بىت بۇ ئەوان، بەس لىرە كە باسى قىتاعى خاس كراو، يان كە باسى تەنفىزى موباشر دەكرىت، ئەووە ئىشكالىكە بەراستى لىرە، ھىچ قىتاع خاسىك نىە كە قەرزى (طويل الامد) ھەبىت لەگەل قەرزى كورت و قەرزى درىژ، ئەگەر قەرزەكە درىژ بىت پارەو كولفەكەى زياترە، ئەگەر قەرزەكەى كورت بىت ئەووە لىرە پارەكەى كەمترە لەو كولفەى كەوا لەو خانوو دەچىت يان لەو عيمارەى دەچىت، باورىش ناكەم ھىچ قىتاع خاسىك ھەبىت ئەمرو، 1% يان 2% يان ئەوئەى كە لە 2,5% ئەو بىنايەى بكات و ئەو كولفە قەرزە درىژەيش بكات لەپىناو ئەو رىجە كەمە، ئەوئەى كە دەمىنئەتەووە لەتەنفىزى موباشىر، تەنفىزى موباشرىش نەجاحتى نەھىنايە لەناو ئىمە، يەعنى ئىستا كە لەھەرىم ئەو خوتەى تەنفىزى موباشىر نەجاحتى نەھىناو، ھەتا ئەوئەى كە لەتەنفىزى تەنمىەى موحافەزاتىش دەكرىت، ئەوئيش ھەموو ھەر دەدرىتەووە شەرىكات، لەبەر ئەوئەى كە تەنفىزى موباشر نەجاحتى نەھىناو، جا مەسەلەن باشترىن شت ئەوئەى كە، دواجا ئەووە مەعناى ئەوئەى كە ئەو قانونە خزمەتى كى دەكات؟ خزمەتى ئەو كەسانە دەكات كە خاوەنى دەخلىكى مەحدودو مەوئەستن، نەك ئەو كەسانەى كە دخلىان بەرزە، يەعنى ئەوئەى كە دەخلى مەوئەستە خزمەتى ئەوانە دەكات، چونكە تۆ حىسابى خۆت بكە لىرە ئەوانەى كە پارەكەى دەدات نابىت مانگى 250

يان 300 دۇلار كەمتر بىدات، ئى باشە كى ھەيە لەوانەي كە لە تەبەقەي نازلە ئەو سەردەيە بىدات بەقىست مانگانە، مەئناي ئەوھيە دەكرىت حكومت زياتر ھاندەر بىت، حكومت زياتر رىبجەكەي لەسەر شانى خۇي حىساب بىكات، كاتى كە قىتاعى خاسىش ئەو شتە دروست بىكات يان ھەللىكى تر بدوزىتەوھ لە بۇ ئەوھى كە ئەوانەي لەناو راپۇرتەكەي لىژنەي قانونى بەكەم دەرامەت ناويان ھاتووھ، ئەو كەم دەرامەتەنە زياتر ئىنتىعاش بىكرىن، زۇر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن:

سۆزان خان فەرموو.

بەرىز سۆزان شەھاب نورى:

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن.

كەرتى تايبەت ھەموومان دەزانىن، ئەرزەكەيشى بەبەلاش ئەدەينى و يان بە سەرىكى رەمزىش و تىچووي شوقەكان بەشىۋەيەكە كە ھەموو ھاوولاتىەك ناتوانىت بىكرىت، لەبەر ئەوھ من لەگەل ئەوھدام كەرتى تايبەت لادىرىت، لەگەل ئەوھدام ئىتر شوقەبىت، خانوو بىت موھىم ئەوھيە شوپىنى نىشتەجى بوون بۇ ھاوولاتىانى كوردستان ھەبىت، تەكا دەكەم وشەي كەم دەرامەت لادەن با ئىتر لەمەو دوا ئەو شوقانەي كە دروست دەكرىت يان خانوو ناو نەنرىت فەقىراوھ و نازانم چى، ئەوانە خەلگانىكن تونايان نىە، ئىستا لەتواناي ھاوولاتى ئاسايشا نىە لەگەل ئەو ھەموو گرانبوونى كەل وپەلە ئەگەر پارچە عەرزىكىشى ھەبىت دروستى كات، بۇ ئىمە ئەم مۆركى فەقىرى و نەبوونىە بەشىۋەيە زەق بىكەينەوھ كە بلىين ئەم ياسايە تەنھا بۇ فەقىرەكانە، بۇ ئەوھى سبەي رۇژ ھەرچى شوقەيەك دروست كرا ناونرىت فەقىراوھ، نەخىر ئەمە بۇ ھاوولاتىانى ھەرىمى كوردستانە، بۇ گەنجەكانمانە كە تازە خىزان پىكەوھ دەنن، بۇ ئەو خەلگانەيە كە ھەتاكو ئىستا پاش 30 سال خزمەت نەيانتوانىوھ كۇنجىكيان ھەبىت تىدا بۇين، بۇ ئەو خەلگانەيە وەتەكا دەكەم، لەلىژنەي ياسايى شىبىكاتەوھ لەگەل واقەي كۆمەلگا گونجاو بىت، لەگەل كۆمەلگاي كوردستان گونجاوبىت، من نازانم كۆمەلگاي كوردستان چى فەرقىكى ھەيە لەگەل ئەو كۆمەلگايانەي كە ھەر لە دەورو پىشتى خۇمانانن، ئەوھ ئىرانە شوقەي دنياي ھەيە و ھىچ كىشەيەكى نىە، ئەوھ توركيايە لەو دەقەي دەرۇيتە ئەودىو حدودەوھ تۇ زاھىرەي شوقەق دەبىنىت و ھىچ كىشەيەك نىە، تىناگەم بۇ خەلكى ھەرىمى كوردستان بەو شىۋەيە وينا بىكەين كە ئەمانە جۇرىكى ترن لەبەشەر ناتوانن بۇين لەناو شوقەيا، ياخود ئوسولى شوقە ژيانىان نىە، تەكايە ئەو وشەيە با لا بدىرىت، با خەلكى ھەرىمى كوردستان ئەوھندە بە بچووك و خراب سەير نەكرىت، واقىعى ئىمە ھىچ فەرقى نىە لەگەل واقىعى ئىران و لەگەل واقىعى توركييا و لەگەل واقىعى ئەو دەورو پىشتەي ئىمەدا، زۇر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك شەعبان فەرموو.

بەرپز شەبەن مەھمەد طاهر صادق:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

من پشگىرى رەئىيە لىژنەى ياساىى دەكەم، ھەئەسە ھەئەئىرئىنە مادەىيەكى ئىشارەت پىدانە ئاوەدانکردنا گوندازى، چونكە ئەو زىاتر تەشجىعا شوقەقە سەكەنىا دەكات، باسى گوندان ھاتە كرن، ئەگەر بارى گوندان باش بىكرىت باشترە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك شوقى فەرموو.

بەرپز شوقى حسين ابراهيم:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

دىارە ھەنگاوەكە ھەنگاوىكى چاكە، من پشگىرى لە ھەنگاوەكە دەكەم، پشگىرى لە راپۆرتەكەى لىژنەى قانونى دەكەم بۆ ئەو ھالەتە، رەنگە شىوہى تەعبىرەكە وەكو ئەوہى كە سۆزان خان ئامازەى پىكرد تەفسىرو تەحلىلى جىاجىا ھەئەبگرىت، بەلام ئەوہى لىرە كە من مەبەستە ئامازەى پى بىكەم بەراستى موشكىلەكە لە ئەو نىيە كە ئىمە دروستى دەكەين، جوزئىك لەو ھالەتەى كە گەندەئى و ئەو لىرە و لەوئى و بەتايبەتەى لەرۆژنامەكان باس دەكرىت، ئەوہىش موشكىلەىكە، ئىمە بەر لەوہى بچىنە ناو كارەكەوہ ياخود ئىقراار بىكەين بەو شىوہى كە ھەىيە، ئامازەىكە بىكەن بۆ ئەوہى كە ئەو شوقانەى تەسلىم دەكرىت بە ھاوولائى بەراستى زەمانەتىشى لەگەئدا بىت، رەنگە ئەوہى لەقانونەكە نازانم ئەگەر لىژنەى قانونى چۆن مەخرەجىك دەبىنەوہ بۆ ئەوہى، لەعقود ئەو شتانە بىكرىت كە بەناوى ھاوولائى دەكرىت دوو سال نابات دەبىت ئىتر شوقەكە دەبىت بەجى بىللىت، گروہى دەكات فىلانە، كۆمەئىك مەشاكىلى بىت دىار دەبىت كەپەشىمان دەبىتەوہ كە ئەو پەرۆزەىت كر دووہ ياخود با بلىن ئەوہىش دەبىتە پىم وایە ئەگەر ئىمە ئەو مەسەلەىش ئامازەى پىبىكەين جوزئىك دەبىت لەو بنىر كرنەى ئەو گەندەئىيەى كە ھەىيە و لىرە و لەوئى باس دەكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك شىخ الله فەرموو.

بەرپز شىخ الله ابراهيم شىخ الله:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

من پىشەكى پىم باش بوو رەئىيەكەى وەزارەتى ئاوەدانکردنەوہ كە بە نووسەراو ئاراستەى بەرپزتانى كر دووہ، دەبواىە بىخوئىراىەتەوہ لەبەر ئەوہى زۆر شتى بەسوودى تىدا ھەىيە، ئەوہى يەك، دووھەم: پشگىرى لەبۆچوونى لىژنەى ياساىى دەكەم دەربارەى ھەر شوقە نەبىت، خانوو، بالەخانەىشى تىدا بىت، سىپھەم: من لەگەئ ئەوہم كەرتى تايبەت بەھىج شىوہىكە موساھەمە نەكات لەو كارە، لەبەر ئەوہى ئەو ئىمتىازە دەدرىتە كەرتى تايبەت بەدرىتە ئەو ھاوولائىيەى كە خانووہكەى بۆ دەكرىت، بىتە ھۆىەك كە كەم

دەرامەت يەكەي نەبىتە بارگرانى لەسەرى، سووك تر بىيىت، لەبەر ئەو ئەو كەرتى تايبەتەش ھەموومان دەزانين چۆن ئىش و كارەكانيان كەردوو، ئەو چەند سالە لىرە چىيان كەردوو، ئەو شوقەو ئەو شتانەى كەردوو يانە بە جى جۆرئىك دەيكەن، ئەو ھەيش دەبىتە ھۆى كولفەى زياتر، بەقەناعەتى من پارەى ئەو شوقانە يەعنى كەمتر دەبىت و ھاوولائى زياتر ئىستىفادەى لىدەكات، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك طلعت خدر فەرموو.

بەرپىز طلعت خدر سيف الدين:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

قسەكانى من كاك سەردارو سۆزان خان كرديان، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك عادل فەرموو.

بەرپىز عادل محمد امين:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ديارە ئەو پەرۆژە قانونە زۆر زۆر پىويستە، ئىمە ھەموومان دەزانين كىشەى نىشتەجى بوون، بەپلەى يەك بەراستى لەرووخانى دىھاتەو دەروست بوو، بۆيە من بە پىويستى دەزانم ئەگەر لەو مادەيە ئامازە بە دىھات نەدرىت بەشيوەيەك بنووسرىت كە ھەر ھاوولائىيەك لەھەر شوپىنيەك ھەبىت مافى ئەو ھەبىت كە يەكەى نىشتەجى بوونى ھەبىت، من لىرە پىشنيارى ئەو دەكەم لەجياتى ئەو ھەبىت عىمارە سەكەنى و دەور بنووسرىت، بنووسرىت يەكەى نىشتەجى بوون كە ھەم دەكاتە شوقە، ھەم دەكاتە خانووى نىشتەجى بوون، ئىچا سەبارەت بە كەرتى تايبەت بەراستى من لەگەل رەئىى كاك شىخ الله م، كەرتى تايبەت لە بوارى نىشتەجى بوونا، ئىمە ھەموومان دەزانين لەخاوەندارىتەكەدايە، بۆ نموونە ئەو رۆيال ستيە، نيو ستيە، گوندى ئەلمانىە زەويكەيشى بەبەلاش پىدرا، بەلام بۆ ھاوولائى بەراستى نەيتوانيوە كىشەى نىشتەجى بوون چارەسەر بكات، من پىم باشە لەقانونى ئىستىسمارەكە ئەو مەجالە لە ئەوان وەرگىرەنەو، ئەوان مۆلكدارىتى نىشتەجى بوونيان نەبىت، تەنھا بۆيان ھەبىت وەكو موقاوەلات وەرگىرن و دەروستى بكن، بۆيە بەراستى ئىمە نەمانتوانيوە ئەو كىشەيە چارەسەر بكنەن لە رىگاي كەرتى تايبەتەو، بويە حەق نىە ئەو بە ئەوان بدرىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك غفور فەرموو.

بەرپرز غفور طاھر سعید مەخموری:

بەرپرز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەگەڵ ئەو بەرپرزانه هاوڕام که تەنھا ئەو ئەرکە لە لایەن وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەوە بکریت و کەرتی تايبەت تیدا نەبیت، لەبەر ئەوەی ئیمە که پیشبینی دەکەین کەرتی تايبەت ئیستا که زۆربەى زۆرى ئەو شوقانەى دروست کردوو و ئەو خەلکەى که چوووتە ناو شوقەکە وەکو کرىچىەکە تاكو ئیستا که بەناوى خزمەتگوزارى و ناوى شتى تر، وھەندىک مەبلەغى پارە ئەو کۆمپانىانە لەخەلکەکە وەردەگریت ئەو خالىک، خالىکى تر ئەوەى که تىبىنى دەکرىت ئیستا شارەکان زۆر زۆر قەلەبالغ بوونە و نەتىجەى ئەو قەلەبالغ بوونەى شارەکانىش تەئسىر دەکاتە سەر ژىنگەيش لەگوردستاندا، بۆیە حەقە بايەخدانەوہى زياتر بەگوندەکانىش بدريت، مەسەلەى گوندەکان ئەگەر بىت و خزمەت گوزارىيان بۆ بچىت و شوىنى نىشتەجى بوونى پىويستيان ھەبىت، خەلکەکە رۆو لە گوندەکەى خوئى دەکاتەوہ و لەھەمان کاتدا دەبىتە ھاوکارىکىش بۆ بووژاندنەوہى ژىرخانى ئابوورى گوردستانىش، لەبەر ئەوەى ئەو خەلکەى که دەگەرپتەوہ گوندەکان پڕۆژەى کشتوکالى پڕۆژەى تر ئەنجام ئەدات لەگوندەکەى خویدا، بۆیە بەراستى دەبىت ئیمە ئەو لايانەيش رەچاو بکەين که شوىنى نىشتەجى بوون بۆ ئەوانە دابىن دەکەين ھەم خزمەتى ھاوولاتى دەکەين لەھەمان کاتدا ئەو ھاوولاتىيەيش فىرەبکەين وەکو جازان کەسىکى بەرھەم ھىنەر بىت نەک کەسىکى بەرکار بىت، من لەگەڵ ئەو رەئىەى سۆزان خانىشم که مەسەلەى کەم دەرامەت بەراستى لىرە نەمىنیت و ھەر ھەمووى بۆ ھاوولاتىانى گوردستان بىت، ئیمە فەرق بەوہ نەکەين که ئەمە کەم دەرامەتەو ئەمە کەم دەرامەت نىە لىرەدا، ئەوەى کە شوىنى نىشتەجى بوونى نىە، ئەوہ بکرىتە ئەساس و زۆر نمونەيشمان ھەيە لەدنیدا که تاكو ئیستا شوىنى نىشتەجى بوون بۆ ھاوولاتىانى خوئان دابىن دەکەن، ئەوہ لەئىمارات، ئەوہ لەلېبىيا ھەموويان تيدا سەرکەوتوو بوونە لەو شىوازەى که حکومەت خوئى دەيکات بەراستەوخو، حکومەت دەيکات و بەفەرزى درىژخايەن دەيداتە ھاوولاتىانى ولاتەکەى خوئى، خالىکى تر ئەوەى که پىويستە ئیمە زياتر تەئکىد بکەينە سەرى بەراستى مەسەلەى خوئىگەردنەوہمان لە کۆمەلگاکانى تر، ئەوہيش ئەمىنیت ھاوولاتىانى گوردستان بەشىوہيەک بىت زۆر زۆر باشتر دەبىت نەک که لەگەڵ کۆمەلگەى گوردستان بگونجىت، راستە يەعنى لەگوردستان تاكو ئیستا که سىستى نىشتەجى بوون ئاسوئى ستوونى نىە، بەلام ئیمە دەبىت ھەول بەدەين که سوود لە سىستى نىشتەجى بوونى ولاتانى ترىش وەربگرين، زۆر زۆر ئاسايىيە که ستوونىشمان ھەبىت و با ئەوہيش ھەبىت، لەگوندەکان بوار ھەيە که ئاسوئى ھەبىت، بەلام لەشارەکان و قەزاکان ھەولبدرىت ستوونى بىت شوىنى نىشتەجى بوون بۆ ئەوەى سوود لە زەوى وەربگرىت، زۆر سوپاس.

بەرپرز سەرۆکی ئەنجومەن:

قىان خان فەرموو.

بەرپز فيان احمد خضر پاشا:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

منیش لەگەڵ یاساکەم، ئەو خالی یەكەم، دووھەم: لەمادەى یەكەم كە دەلیت دابین کردنى كەرتى تايبەت ئەوھى لەياساکەى لیژنەى یاسایى ھاتوو، كەرتى تايبەت، ئەگەر بیټ لەقانونى نیستسماز كەرتى تايبەت ھەقى خۆى درایەتى كە لەوھتى ئەو قانونە دەرچووہ نیستیفادەىھكى زۆریان کردوو، كەرتى تايبەت لەوھرگرتنى عەرزو و ئاسانکاری زۆریش، بەلام دروست کردنى مۆل و موتیل وھوتیل، شتیكى باشە لە بۆ جوانکردنى شارەكە و دابین کردنى پیداوېستى خەلكەكە، بەلام ئەو ھېچ كېشەى نېشتەجى بوونیان ھەل نەکردوو، ئەگەر بیټ ئەوان بەشداریش بکەن، بەلام بە مەرچیک لەگەل دروستکردنى مۆلەكە یان موتیلەكە كە بۆ تايبەتى خۆیان بەگارى دەھینن، یەكەىھكى نېشتەجى بوونى گىچكەیشیان بخریتە پال، وھكو دروست کردنى 100 خانوو یان شوقە، ئەوھش باشە دەنا كەرتى تايبەتى لەگەلدا نەبیت بەرھى من باشتر، بەلام ئەگەر بەو شەرتە بیټ جىبى خۆیەتى، ئەو ھەك، دوویش: لەخالی یەكەم بەرھەچاوكردنى ھۆیەكانى خانوو پیداوېستى تايبەتییەكان، یەعنى كەم ئەندامەكان ھەریەكەىھكى شوقە كە دروست دەكریت ئەبیت رەچاوى مەرجهكانى خاوەن پیداوېستەكانى تايبەتى بكات، خالی سېھەمیشم، لەمادى یەكەم كە دەلیت دابین کردنى كونج ھاوولاتی، وشەى كونج وشەىھكى كەمە نامۆ نارېكە با ھەر بلین، بەدابین کردنى شوینی نشتەجى بوون بۆ ھاوولاتیان، چونكە كونج دووبارە وھكو مەسەلەكەى كەم دەرامەت شتیكى زۆر ناخۆشە وھكو كۆلیت بەمەعناى كۆلیت و كونج بەكار دیت كەمىك ناشایستەىھ بۆ ئادەمیزاد، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك عمر فەرموو.

بەرپز عمر عبدالرحمن على:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

من تەئىیدی مەشروعەكە دەكەم بەئەصل كە وەزارەتى ئەعمار تەھەمولى ئەو ئیشە بكات، یەكەى نېشتەجىبوون دروست بكات، بەلام لەگەل ماددەكەدا من پیم وایە، ئەوھى كە لیژنەى یاسایى ئیمزای کردوو، یەكەى نېشتەجىبوونى بۆ زیاد بكریت، ئەو ماددەىھ زۆر كافی ئەبیت، ھەرچەندە لیژنەى یاسایى باس لە (عن طریق قطاع خاص) ئەكات، من پیم وایە تەفسیری لیژنەى یاسایى بۆ (عن طریق قطاع خاص)، ئەگەر تەملىك بیټ، بەتەنكید برادەران باسیان لیوہ كرد، ببیتە عائیدی قطاع خاص، باسى لیوہ كراو، كە بجیتە سەر عایدى قانونى نیستسماز، لیڕەشدا قطاعى خاص ناوہستیت بە 25 سال بە ریحىكى لە 2% ئەگەر تەنفیزی موباشیر بیټ، بە بۆچوونى لیژنەى یاسایى كە لەرېگەى قوتاعى خاصەوہ، وەزارەتى ئیعمار بیداتەوہ بە موقاوہلە، بە قوتاعى خاص، بۆى جیبەجى بكات، پیم وایە رەنگ بیټ ئیشەكە تۆزىك تەنخیر بیټ، وەزارەتى ئیعمار خۆى پى ھەلسیت باشتر، چونكە ھەندى جار كەرتە تايبەتییەكانمان دیون

لهکارهکانیاننا سستن، ئیش وکارهکانیان بهجی ئههیلن بهناوی ئیفلاس کردن، بهناوی رویشان واز لهئیشهکانیان دههینن بویه ئه و مهشروعانه دوا دهگهویت، بهنیسههت (موطنین)یش من پیم وایه وشه ی موطن لهمهشروعهکه زور باش هاتوو، که وتت موطن مهعنا ی وایه هموو دانیشتوانی کوردستان دهگریتهوه، جا لهدی بیتی یان له شار بیتی لهههر شوین بیتی، لابرندی ئهوه ی که سوزان خان باسی لهسهر کرد واقعیعی مجتمع کوردی، بهتهئکید ئیمه خو لهسهر مهریخهوه نههاتووین، ههر وهکو ئه و موجتهمهعانه ی دهورو پشتمانین لهتورکیاو ئیران و سوریاو عیراق و هموو شوینهکانی تریش ههیه و باس لهوه ی الدخل المحدود که ههندی برادر باسی لهسهر کرد هیچ قیاسیک نیه تو پی بزانیت کی دهخی مهحدوده به و دهرهجهیه، ئهوهیش ههر لابریتی و بهفهقههه ی یهک خو ی بهکاملی چون نووسراوه ههروا بیتی، دوری سهکه نیش لهگه ئیدا باس بکریتی، زور سوپاس.

بهریز سهروکی ئهنجومهن:

د. هاله فهرموو.

بهریز د. هاله سهیل وادی:

بهریز سهروکی ئهنجومهن.

لهراپورتی وهزارهتی ئیعمار، وهزارهت پشتگیری یاساکه دهکات جی بهجیکردنهگهیش لهئهستوی خو ی دهگریت و باسی کهرتی تاییهت ناکات، لهبهه ئهوه پیویست ناکات ئیمه لیزه کهرتی تاییهتی بو زیاد بکهین مادام ئه و توانایه ی ههبتی وهزارهت و بتوانیت جی بهجی بکات مهفروزه ئیمهیش پشتگیری بکهین، زور سوپاس.

بهریز سهروکی ئهنجومهن:

کاک دیلمان فهرموو.

بهریز محمد احمد صالح (دیلمان ئامیدی):

بهریز سهروکی ئهنجومهن.

من پیشنیار دهکه م ئهوه ی که هاتوو باش اقلیم کوردستان، (التفیذ المباشر عن طریق القطاع الخاص) ه) لاجییت و ئیتر ئه و تهفسیلاتی کهرتی تاییهت لابریتی و وهزارهت خو ی وهریبگریت، لغرض تاملین السکن من پیشنیار دهکه م ببیته (سکن عصری) بیته لهگه ئی، چونکه لهسهر ئیشیکی عمومیه، تهئیدی ئه و بهریزانه دهکه م که پیشی من قسهیان کردوو، ان تلام مع واقع کوردستان والعادات والتقالید ئه ویش به تهسهوری من لاجییت باشتره، ئهوه ی قیتاعی خاسی مهدهومه له موازنه ی ئیتیحادی، موازنه یهکیان تهخسیس کردوو بو دهمی ئیسکان و ئیعمار، لهبهه ئهوه مهشروعیکی وایه، قیتاع هههههههه تهنفیزیه، بویه پیشنیار دهکه م ئهوه نهمینیتی، زور سوپاس.

بهریز سهروکی ئهنجومهن:

کاک د. نوری فهرموو.

بهرپز د. نوری جمیل تالهبانی:

بهرپز سهروکی نهنجومه.

ئەو ویرانکاریه‌ی که‌وا تووشی کوردستان بووه له دهبهاته‌کانه‌وه دهستی پیکردوووه جا گه‌بشتوووته شارۆچکه‌کان، ئهرکی ئەو وهزاره‌ته‌یه که‌وا جیگای نیشته‌جی بوون بۆ خه‌لکی دهبهاته‌کان دابین بکات ئەوجا شارۆچکه‌کان، من له‌و باوه‌ره‌ دام که‌وا پبویسته ئەو ناوچانه‌ی که‌وا به‌ر شالۆوی ئەنفال که‌وتوون پبشه‌کی به‌و ناوچانه‌ بدریت ، خانووی چاکیان بۆ دروست بکریت، له‌ هه‌مان کاتیش دا به‌ هه‌موو شیوه‌یه‌ک باری خزمه‌تگوزاری بگه‌یه‌ندریته ئەو ناوچانه‌ بۆ ئەوه‌ی که‌وا بتوانن ژیانیان له‌وی به‌سه‌ر به‌بن، له‌ شاره‌کان دا ئەوه ئهرکی حکومه‌ته، به‌لام با ئیمه‌ تۆزی به‌ واقیعه‌نه‌ تهماشای ئهرکی حکومه‌تیش بکه‌ین، چونکه ناتوانیت به‌و هه‌موو ئهرکه‌ هه‌لبستیت له‌م وه‌زعه‌ی ئیستا دا، با سه‌ره‌تا له‌ شاره‌کان و دهبهاته‌کانه‌وه ده‌ست پب بکه‌ین، له‌ شاره‌کانیش دا هه‌رکاتی بۆی گوزه‌را ده‌توانیت به‌و ئهرکه‌ هه‌لبستیت، له‌ هه‌مان کاتیش دا به‌هاوکاری حکومه‌ت و به‌ هاوکاری بانکی عه‌قاری، کۆمه‌له‌ی هه‌ره‌وه‌زی ده‌توانریت دروست بکریتن بۆ ئەوه‌ی که‌وا هاوکاری ئەو که‌سانه‌ بکات که‌وا تاكو ئیستا خانوویان نیه، من له‌ بیرمه‌ له‌ وه‌زاره‌ته‌کانی عیراق دا پبشتر کۆمه‌له‌ی هه‌ره‌وه‌زی دروست ده‌کرا و حکومه‌ت هاوکاری و پبشگیری ده‌کردن، له‌ ریگای بانکی عه‌قاریه‌وه پارچه‌ ئه‌رزیان بۆ ته‌رخان ده‌کرا، ئەوانیش ده‌یانتوانی هیواش هیواش دروستی بکه‌ن، ئەوه‌ش بۆ هه‌موو ئەو که‌سانه‌یه‌ که‌ له‌ چوارچۆیه‌ی ئەو وه‌زاره‌تانه‌ یان ئەو سه‌ندیکیانه‌ کاریان ده‌کرد، سه‌ندیکیا پارێزه‌ران، سه‌ندیکیا پزیشکان و کریکاران و ئەوانی تر هه‌موویان له‌و ریگایه‌وه ده‌یانتوانی که‌وا خاوه‌نه‌کانیان ئەوانه‌ی که‌ به‌شدار ده‌بوون له‌و کۆمه‌له‌ هه‌ره‌وه‌زیه‌ له‌ ماوه‌یه‌کی کورت دابین خاوه‌نی جیگای نیشته‌جی بوون، زۆر سوپاس.

بهرپز سهروکی نهنجومه:

کاک د. هؤاد فه‌رموو.

بهرپز د. هؤاد احمد محمد بابان:

بهرپز سهروکی نهنجومه.

له‌ راستی دا له‌گه‌ل پبشگیری کردنه‌م بۆ ئەو یاسابه‌، باس له‌ کبشه‌ی نیشته‌جی بوون ده‌کات، به‌لام من پبم وایه‌ ئەمه‌ ته‌نها سوچیکی ئەم کبشه‌یه‌ چاره‌سه‌ر ده‌کات، کبشه‌ی نیشته‌جی بوون زۆر له‌وه‌ فراوانتره‌ که‌ به‌ یاسابه‌کی وا که‌ ته‌نها به‌وه‌ی داوه‌ به‌ دروست کردنی ته‌لاری نیشته‌جی بوون، له‌ راستی دا کبشه‌ی نیشته‌جی بوون له‌ کوردستان دا چه‌ندین شیوه‌ی وه‌رگرتوووه‌ و له‌ لادیکان کبشه‌که‌ زۆر جیاوازه‌ وه‌ک ئەوه‌ی له‌ شاره‌ گه‌وره‌کان دا هه‌یه‌، چپری دانیشتوان له‌ کوردستان دا زۆر زۆر نزمه‌ له‌به‌ر ئەوه‌، به‌وه‌ دان به‌ دروست کردنی ته‌لار له‌ راستی دا ناگونجیت له‌گه‌ل واقعی کوردستان، مومکینه‌ دابین کردنی خه‌ده‌ماتیش شتیکی ئاسان نه‌بیت، پبم وایه‌ پبویسته‌ له‌ کوردستان دا له‌ شاره‌ گه‌وره‌کان دا ده‌توانین به‌وه‌ بدین که‌ ته‌لار دروست بکریت، به‌لام له‌ شاره‌ بچووکه‌کان و له‌ لادیکان دا ده‌بیت چاره‌سه‌ری کبشه‌ی نیشته‌جی بوون

بە ياسايەكى فراوانتر بىكرىت، پىرۇژە ھەبوو ھە سەلېمانى لە سالى 2002 دا ۋەزارەتى ئاۋەدانكىردنەۋە بۇ ئەۋەدى دېھاتە بىچوۋكەكان كۆمەلگەي گەۋرەيان ئى دروست بىكرىت و بتوانرىت كۆمەلگە يان مۇجەمەعاتى سەكەنىان ئى دروست بىكرىت بە شېۋەبەكى مۇدېرن تا بتوانرىت خىزمەتگوزارىيەكان بە شېۋەبەكى باش پىشكەش بىكرىت، لەبەر ئەۋە من پىشكىرى لە پىشنىارەكەي لىژنەي ياسايى دەكەم بۇ ئەۋەدى كەۋا ۋەزارەت ھەستىت بەۋ كارەۋ بە موباشرى و لە رېگەي بەلېندەرانىشەۋە، چۈنكە ئەمە ھۆكارىكە كەۋايان كىردوۋە، چۈنكە ئەۋە شىتىكى سەير نىيە، بەلام دىزايىنەكان و چاۋدىرى كىردنەكان دەبىت لە رېي ۋەزارەتى ئاۋەدانكىردنەۋەۋە بىت، ھاۋولاتىيانىش تەسنىف نەكرىن و حيا نەكرىنەۋە بە كەم دەرامەت و زۆر دەرامەت، واتە ئەۋەدى كەۋا كىشەي نىشتەجى بوۋنى ھەيە ئەۋە رەچاۋبىكرىت، كىشەيەكى ترىش ھەيە لە نىشتەجى بوۋندا، ۋەزارەتى شارەۋانى لەم چەند سالىەي دوايىدا بە ھەزاران پارچە زەۋى دا بە ھاۋولاتى و ئىستا بە چۆلى ماۋەتەۋە، لەبەرئەۋە پىۋىستە ياسايەكى گىشكىر تر دەربىكرىت بۇ ئەۋەدى چارەسەرى ھەموو ئەۋە كىشانە بىكات، پاشان چەندىن ھاۋولاتى ھەيە دەتوانن ئەۋە خانوۋانەي كە ھەيانە فراوانترى بىكەن، دەتوانرىت ئەۋانەش سولفەيان پى بدرىت و يارمەتىشان بدرىت، كە ئەۋە ياسايانە ناتوانىت چارەسەرى ئەم ھەموو كىشانە بىكات، لەبەر ئەۋە ئەمە چارەسەر كىردنى كىشەي نىشتەجى بوۋنە لە سوچىكەۋە، ئەگىنا ھەموو كىشەكانى نىشتەجى بوۋن لە كوردستان دا چارەسەر ناكىرىت، پىم وايە ناچار دەبىن پاش ماۋەبەكى تر بىين ئەم كىشەيە زۆر بە فراوانتر لىكۆلېنەۋەدى لەسەر بىكەين، ئىستا ۋەكو بىستوۋمە لە ئەنجومەنى ۋەزىرانەۋە لىژنەيەك دروست كراۋە، سىندوقى نىشتەجى بوۋنىش ھەلۋەستەي لەسەر بىكرىت، لەبەر ئەۋەدى ئەم كىشەيە زۆر فراۋانە، حكومەت ئىستا كە چەند پىرۇژەبەكى ھەيە و ئەمەش يەككىيانە پىرۇژەي سىندوقى نىشتەجى بوۋن، پىرۇژەي سولفەي عەقار ھەيە، پىرۇژەي ۋەبەرىئانىش ھەيە، بەلام بەداخەۋە ھىچ چارەسەرى كىشەي نىشتەجى بوۋنى نەكرد، ۋەك ئەۋەدى رقى ھاۋولاتىيانى زياتر كىرد، من لەبارەي ئەۋە قسەي كە دەگوتىت داب و نەرىت نابىت لە كوردستان رەچاۋ بىكرىت، رەخنەم لەسەر ئەۋە قسەيە ھەيە، بەپراستى داب و نەرىت لە ھەموو ۋلاتىك دا، لە ھەموو زەمەن و كاتىك دا دەبىت رەچاۋ بىكرىت، ھەتا لە ۋلاتىكى پىشكەۋتوۋى ۋەكو بەرىتانىا ئىستا پىداچوۋنەۋە ھەيە بۇ ئەۋە تەلارنەي كە ھەيانە و كە ناگونجىت لەگەل بارى گوزەرانى خىزانەكانى ئەمىرۇ دا، يەنى ئەۋە ماناى ئەۋە نىيە ئەۋان دواكەۋتوۋن يان داب و نەرىتيان گۆراۋە، بەلام پىۋىستى خەلك دەبىت رەچاۋبىكرىت، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋىكى ئەنجومەن:

كاك د. كمال فەرموۋ.

بەرىز محمد قادر عبدالله (كىمال كەركوۋى):

بەرىز سەرۋىكى ئەنجومەن.

پىۋىستە ھەموو ھاۋولاتىيەك كە لەم ۋلاتە و لەۋ ھەرىمە بىت، شوپىنى ھەۋانەۋەدى ھەبىت، زۆر گىرنگە، لە ۋلاتە پىشكەۋتوۋەكانىش رەچاۋى ئەۋە كراۋە، بە تەئكىد ناتوانرىت بۇ ھەموو كەسىك خانوۋ دابىن

بكریت، عائیلە ھەيە پيويستی بە شوقەيە، ھاوکاری دەكریت، عائیلە ھەيە مندالەكانی گەورە بوونەو جودادەبنەو، بە پيی نەفەرەكان شوینیان بۆ دابین دەكریت، ئینجا ھەيە خانووی بۆ دروست دەكریت و ھاوکاری دەكەي بۆ ئەوێ دروستی بکاتن ھەشە بە ئیجار كرییەكەي بۆ دەدەي، بۆيە من بە پيويستی دەزانم ماددەكە بەم شیوہیە بیٹ (پيويستە حكومەتی ھەريمی كوردستان بە ريگای وەزارەتی ئاوەدانکردنەو وەزارەتە پەيوەندارەكان) نەك وەزارەتیك بە تەنھا، چونكە وەزارەت بە تەنھا پيی ناکریت، لەوانەشە ھەندیك وەزارەت ھەيە لە بواری تر ھاوکاری دەكات، وەزارەتی ئاوەدانکردنەو بە پلان شوقە يان خانوویان بۆ دروست دەكات، كیشەي نیشتەجی بوون لە ھەريمی كوردستان چارەسەر بکات، پيويستە ئەو كاری بۆ بکەين بۆئەو ئەو كیشەيە چارەسەر بكریت، ئەويش بە دروست كرنی شوینی نیشتەجی بوون لە شارو شارۆچكەو گوندەكان، بە پيی پلانیكي گونجاو لە سوودی دانیشتوانی ھەريمی كوردستان بیٹ، ئینجا ھەندیك لەو خانووانەي كە دروست دەكریت ھی حكومەتە، بەلام خەلكیك توانای نیە بژیت، كە گەورە دەبیٹ و مال دروست دەكات لە مائی باوكی جوادا دەبیٹەو و عومری دەبیٹە 18 سال یان لە مالهو تۆرە دەبیٹ و رادەكات، حكومەت لەو شوینانە دەیانداي، بۆيە ئەمە ئەركی حكومەتە ئەو وەزارەتە پەيوەندارانە كە دەیانگریتەو تیدا بەشدارین و وەزارەتی ئاوەدانکردنەوش ئەو واجبە دەگریتە خۆ كە ئەو شوینانەي خانووی بۆ دروست دەكریت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك محمد فەرموو.

بەرپز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ناوی خۆم تۆمار كردبوو، ھیوادارم پيیم بلین بۆچی ناوی منتان نەخویندەو؟ من لەگەل ئەو دەم كەرتی تايبەت لەم مەسەلەيە جيگای نابیتەو، ئەوان لە یاسای ئیستسما دا دەتوانن كاری خۆیان بکەن، خالیکی تریش واقعی موحتمەمەي كوردی بەراستی لەو ھینە رەچاو ناکریت، چونكە لە ھەندیك شار دا زەوی نیە، لەبەر ئەو تۆ ناچار بینای عەمودی بکەي، لەو بینا عەمودیانە مەسەد ھەيە، مەفرۆزە ژن و پیاو بەيەكەو بەچنە ناو مەسەدەكەو، بۆيە ئەو لیڕە ھینی ناکریت، دەتوانریت لە لادیكاندا لەو شوینانەي كە زوی زۆرە، لەبەر ئەو رەئیم وایە ئەو لایردریت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

من ناوەكەم خویندیەو، بەلام لە تەسەلسولەكەدا كاك ئەرسەلان درەنگ تر دەستی بڵند كرد، بە ھەر حال من مۆلاھەزاتم نووسیوہ لای خۆم لەسەر ئەوانەي كە قسەیان كردووە، ئەوێ كە مۆلاھەزەي دەكەم رەئییەكان بەشیکی تیکرار بوون، زۆر سوپاسی كاك پیر خدر و كاك تەلەت دەكەم كە گوتیان قسەي ئیمە كرا، چونكە زۆر گوتووہ با قسەكان تیکرار نەبیٹەو، ئەوہ سەعاتیك و چارەگیكە ھیشتا لە ماددەي بەكەمین، پيش ئەوێ داوا لە جەنابی وەزیر بکەم رەئى خۆي بلیت، ئەغلەبی رەئییەكان بریتین لە سى

شت: يه كه ميان دهلييت: تهنفیزی موباشر به ريگای كه رتی تاييهت، جاري تهبعن تيگهيشتنهكي ههله ههيه لهوه، كه ناوی كه رتی تاييهت هاتوو لهیره، مونهكيدم پييان وايه نهو عيمارانهي كه دروست دهكريت مولگی كه رتی تاييهتهو دهيفرؤشيت، نا نهو تنها جييهجيی دهكات، يهعنی دوو نهوعه جييهجيی كرده يان تهنفیزی موباشره يان كه رتی تاييهته، كه رتی تاييهت دهبييت به ئيعلام بيكهی و دهعوهتی بكهی و بييت، بو نهوهی روتينهكه، نهگهر دهسهلات بدهيته وهزارهتی ئاوهدانكردهوه بو ی ههيه نهگهر به پيويستی زانی به موباشری جييهجيی بكات، تهكليفهكهی كه متر بوو و روتینی كه متر بوو با جييهجيی بكات، نهگهر نهيتوانی و نهو ئاليهتهی نهبوو نهو ريگايهشی بو برهخسيت دهعوهتی چهند كۆمپانيا بكات بو جييهجيی كردهكهی نابيته مولگی تاييهت، لهگهل نهوهشدا بو نهوهی نهو نهشكاليهتهمان نهمينيت، ههر دوو لا رازی بن كه دهلييت به تنها وهزارهتی ئاوهدانكردهوه، نهوه زياده با بمينيت بو وهزارهتی ئاوهدانكردهوهش ههر خويهتی، ههر تهنيا بلييت تهنفیزی موباشر و قيتاعی خاس لابرديت، (لغرض تامين سكن لمواطنی المدن) نهوانه له بو مواتنی ئيقليم بييت، باسی دهخلی مهحدود كرا، بو لهو كهليمهيه ترس ههبييت؟ خهلكی بی دهرامهتمان نيه؟ خهلكی ههزارمان نيه؟ يهعنی تو كه له قانون دا نهنوسرا مانای نهوه دهگهيه نييت؟ به عهكسهوه ئيمه دهمانهوييت خزمهتی خهلكی ههزار بكهين، دهمانهوييت خزمهتی كه م دهرامهتهكان بكهين، ناشمانهوييت نهوهی له قانونيک دا ههيه سبهی به واسته و واستهكاره نهدریته نهو خهلكانهی كه موحتاجينه، تو داخل نهكهی مانای وايه دهرگا دهكهيهوه بهرهو رووی ههموو هاوولاتيان كه بدریته ههموو هاوولاتيان، مانای نهويه داخل بييت و دهرگا بهرهو رووی خهلكی ههزار بكریتهوه و هاواريان بكریيت، خاليکی تر مولاچهزه لهسهر (بما يتلائم مع واقع المجتمع كوردستانی)، نهوه بليی و نهليی واقعه و ئينشايهكه هاتوو له راستی دا، به تهئکید دهبييت تهملك بكریيت، من نهوانه بو هاوارياننه بو نهوهی هين نهبييت له ليژنهكان، نهوانه خولاسهی رهئی برادرانه كه پيم وايه نهو موچهزاتانهی كه دام چارهسهری زوربهی شتهكان دهكات، من پيم وايه پيشنيارهكهی كاك كمال ههچهنده له ناحیهی لوغهی راسته، بهلام مهسئوليهتهكه دووردهخاتهوه، تو نهگهر بليی وهزارهتی ئاوهدانكردهوه مهسئوله، جيههتيكت بو كرد، بلی حكومهت دهبييت كؤببيتهوه كي مهسئوله ؟ كام وهزارهت مهسئوله؟ ئيمه قانونمان دهرهيناوه بو وهزارهتی ئاوهدانكردهوه، نهو وهزارهته مهسئوله له دروستكردن شوقه و ئاوهدانكردهوهی لاديكانيش، مولاچهزهكهی من بهشيکی قسهكانی كاك كمال دهگرتهوه (دخل محدود) هكه بمينيت، ههنديك گوتيان ناوی ههزاری نهيهت، نهويش پيی وايه دهبييت بو ههموو خهلك بييت، من بهعهكسهوهی دهبينم رهئی ليژنهی قانونی و رهئی حكومهتیش، ههموو ليژنهكانيش نهوهيان تهئید كرد، تهئکید لهسهر نهوه بكریتهوه كه دروست كردنی شوقه يان خانوو بو خهلكی كه م دهرامهته، بو خهلكی دهولهمنه نيه، نهو خهلكانهش نيه كه قودرهتيان ههيه نيوهی خانوو كه دروست بكن، نيوهی به سولفهی عهقار دروست بكن، بو نهوهش نيه بو نهو كهسهيه كه هيچی نيه، گهنجيكه تازه تهخهروحي كردوو دهيهوييت ژن بينيت، پيويستی به دعم ههيه، پيويستی به شوقهيهك ههيه بو نهوهی هاوسهريهكهی خوی تهواو بكات،

شار و قەسەباتەكە لاپىر دىرېت، ئىقلىم، لادىكانىش دەگرېتتەو، ئەگەر جەنابى وەزىر تەعلىقت ھەيە لەسەر ئەو گفتوگۆيانەو قەسەكانى من، من خۇلاسى قەسەكانم تەوحىد كىرد، من ئەوۋى دەيلىم رەئى خۇم نى، خۇلاسى رەئى ئىۋەيە، بۇ ئەوۋى موناقلەشەكان بەردەوام نەبىت، ئىستىفادەش لەوۋەخت بكەين، فەرموو كاك سەركىس.

بەرپىز سەركىس ئاغا جان/ۋەزىرى دارايى و ئابوورى:

بەرپىز سەركىس ئەنجومەن.

بەراستى من بەگشتى ھەر رەنگە گلەببەك لە خۇمان وەكو حكومەت ھەمبىت، چۈنگە لەۋى ديارە زۇر لىژنەو پرۇژەى تر ھەيە، دەبوايە، پىشتر ھەموويان لەگەل يەك، رىكخرايان وئىنجا لەگەل ئەو پرۇژەيەى بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان دەمج كىرپايەو، بەشپۆەى پرۇژەيەكى مودەد پىشكەشكرايە، ئىستا لەحكومەت لىژنەيەك دروستكراو، سەد مليۇن دۇلار تەخصىص كراو، بۇ وەحداتى سەكەنى، ئەوۋى لىژنە وەكو پىشنيارى خۇى بەرزى كىردوۋەتەو بۇ سەرۋكايەتى ئەنجومەن، لەسەر ئەو ئەساسەيە كەھەر خانوويەك، كەلەسەر 120 مەتر دروست بكرىت، ھەر شوقەيەك لەسەر 100 مەتر، تا سەقفى كولفەى سەد ھەزار دۇلار، كە 30% ى حكومەت دەيدات، بەسى ۋەجبە، موقابىلى ئەوۋى تا 5% ى و لە 2% فەوانىد، 10 سال 3% بۇ 15 سال 4% فائىدە دەدرېت، دەبوايە لەگەل ئەو مەشروە تۆزىك رىكخرايە، بۇ ئەوۋى بەشپۆەى مەشروەيىكى گونجاو، يەعنى ھەردوۋ تەنسىق بكرايەو دەربچووبايە، ئىستا ئەو پرۇژەيە دەردەچىت، پىش پرۇژەيەكى تر وەكو سولفەى عەقارو زۇرپىش گونجاو بوو لەگەل ئىستىمار، بەس بەشپۆەى گشتى من لەگەل ئەو مولاھەزاتانەم كە بەرپىزتان پىشكەشتان كىرد، لەسەر ۋەلامى ئەندامانى پەرلەمان، سوپاس.

بەرپىز سەركىس ئەنجومەن:

زۇر سوپاس، ئەو قسانەى جەنابى وەزىر، پىشگرى لەو پرۇژەيە ئەكات، يەعنى ئەو بەرنامەى كە حكومەت دايانەو، تەخصىصى سەد مليۇن دۇلارى كىردوۋ، ماناى وايە، لەجىگى خۇيەتى ئەو قانۇنە دەرىچىت، ئەو قانۇنە كەدەرئەچىت ئىستا سەد مليۇن دۇلار لەوانەيە بۇ ئەم سال بىت بەس بەردەوام ئەبىت، ئەوۋەش خەبەرپىكى خۇشە، وامان لى ئەكات، ئىمە پەلە بكەين لە دەرچوونى ئەو قانۇنە، كاك شىروان فەرموو.

بەرپىز شىروان ناصح حىدرى:

بەرپىز سەركىس ئەنجومەن.

خۇى ئەو پرۇژەيە يەككە لەو كەنالىنەى كەچارەسەرى كىشەى نىشتەجىيون ئەكات، شان بەشانى كەنالىنەى تر، بەلام ئەوۋى جەنابت ئىشارەتت پىدا، بەنسىبەت تەنفىزى موباشىرو كەرتى تايبەت، بەراستى لەگەل رەئىيەكەى جەنابتىن، بۇ مەشارعيش عادەتەن، لە ھەموو وەزارتەكان بەو شپۆەيە دەكرىت، يان بەتەنفىزى موباشر يان لەرپىگى كەرتى تايبەت، واتە كۇمپانىياو موقاۋەلات، كۇمپانىياو موقاۋەلاتىش دوو رپىگا ھەيە، يان دەعوای موباشرە يان غىر موباشرە، ئەوۋە موقاۋەتەبەعە لەھەموو وەزارتەكان،

بەلام ناکرئ ئىمە ئىستا تەنھا بە تەنفیزی موباشر بیخەینە ئەستۆی وەزارەتەگە، چونکە تەنفیز موباشر بەگوپۆرەى مەلوماتى ئىمە سەقفىكى موحەددەى ھەيە، بەنيسبەت ھەر وەزارەتیک، ناتوانیت ئەگەر ھاتوو، مەبلەغى مقاوہلەگە لەو سەقفە زیاتر بوو، بە تەنفیز موباشر جیبەجیبى بکات، بەنيسبەت ئەو وەحداتانەى کە لەگەل واقعی کۆمەلگای کوردەوارى بگۆنجیت، ئەو ھەى حکومەت بوو، ئىمەش پشتگیریمان لىی کردوو، رەنگە مەبەستیش لەمەسەلەى کولفەو ئەو مەسەلانە بوو، چونکە ھەرودەگو برای بەرپۆز کاک ئارپۆز ئىشارەتى پىدا، ئەو تەبەقەيە ناتوان بچن لەو شوپانە کە کاک ئارپۆز ئىشارەتى پىدا وەحداتى سەکەنى بکرن، چ لەرپۆگەى ئىستىمار چ لەرپۆگەى غير ئىستىمار، رەنگە مەبەستیش لەو ھەر ئەو ھەى، کە لەگەل واقعی کوردستان بىت، نرخەگەى تۆزىک گونجاو تر بىت، نەک مەبەستى ترى لەدواو ھەى، من ھەر ئەو ھەندە مولاھەزەم ھەيە، بەنيسبەت شارو شارۆچکەگەشەو ھەى، ئەگەر ئەو نەھەى جەنابت مواتنى کوردستان ھەموو لایەک بگريتەو، دوایى چۆن تەسەرروفى تىدا دەکرىت، بە تەعلیمات و رپنمایى دەربچیت، زۆر سوپاس.

بەرپۆز سەرۆکى ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، کەواتە ئەو ماددەيە وای لى دىت عەرەبىگەى دەخوینمەو، ماده الاولى: تقوم وزاره الاعمار والاسکان ببنوا شقق ودور سکنیہ للمواکین فى اقلیم کوردستان لغرج تامين السکن لمواکنى الاقلیم من زوى الدخل المحدود وتمليکها لهم. باشە ئاوا، باشە کوردیەگەى بخویننەو.

بەرپۆز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەرپۆز سەرۆکى ئەنجومەن.

ماددەى يەگەم: وەزارەتى ئاوەدانکردنەو ھەى و نىشتەجى کردن، شوقەو خانووى نىشتەجىبوون دروست دەکات بۆ ھاوولاتیانى ھەرىمى کوردستان بۆ دابینکردنى کونجى ھاوولاتیانى کەم دەرامەت و بەناویان دەکات.

بەرپۆز سەرۆکى ئەنجومەن:

بیکەن بەشوینى دانىشتن، ئىستا کى لەگەل ئەو ماددەيەدایە بادەستى بلند بکات؟ فەرموون کى لەگەلئەنەى؟ بەکۆى دەنگ قبولکرا، بۆ ماددەى دووھم تکایە.

بەرپۆز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەرپۆز سەرۆکى ئەنجومەن.

ماددەى دووھم: پارەى تىچوونى شوقەکان بەپى ھۆکارە جیاوازەکانى، کە تەلارىک لە تەلارىکى دیکە جیاوگاتەو، دەستنىشان دەکرى بەپى ئەو نەخشەيەى کە بۆى دانراو ھەى لەسەر بنچینەى ئەم پارە تىچووانەى خوارەو:

1- پارەى تىچووى بىناکە.

2- نرخى عەردەکە.

3- ئەو بەشە پارەيەى كە بەرامبەر، فیرتاوکردن وئاوەرۆو گەياندى ئاوو کارەباو پارەى تیچوونى بەشەکانى دیکە، ئەگەر هەبوون وەك ساردکردنەوو گەرم کردن وئەسانسیر .... هتد دەخەملیندری.

بەرپز شېروان ناصح حیدری:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئیمە لەگەل دەقى ماددەكەین، بەس بەشیوەیهكى تر صیاغەمان کردوو، كە ئیستا بۆ ئیوہى بەرپزى ئەخوینمەوو.

مادەى دووم:

ا- بۆ جیبەجیکردنى ئەم یاسایە وەزارەتى شارەوانى زەوى پيوست بۆ نیشتهجى بوون تەرخان دەكات بۆ وەزارەتى ئاوەدانکردنەوو نیشتهجیکردن بى بەرامبەر، بۆ ئەوہى شوقەو خانووى نیشتهجیبوونى لەسەر دروست بکات.

ب- نرخى بنیات نراوہکە بەگوپرەى ئەو پارەيەى بە کردەنى تى چووہ ديار دەکریت لەگەل قازانجیک لە نیوان 2% و 3% بەپى ی ماوہى قیستەکان.

یەكەم: واتە ئەگەر لەماددەكە ورد ببینەوو، دەبینین خالیکمان زیاد کردوو، ئەویش ئەوہیە، تەخصیص کردنى زەوى لەلایەن وەزارەتى شارەوانیەوو، بۆ وەزارەتى ئاوەدانکردنەوو، بەشیوەیهكى مەجانی ئەبیت، بۆ ئەوہى وەزارەتى ئاوەدانکردنەوو، بتوانیت وەحداى سەكەنى لەسەر ئەم زەویە دروست بکات، دووم: مەساریفى بینا لەسەر کولفەى حەقیقى ئەبیت، لەگەل قازانجیکى رەمزی لەنیوان 2% و 3% زیاتر نەبیت، ئەك کولفەى تەقدیری، سییەم: نەفەقاتى تەبلیت و ئاوو کارەبا، لەلایەن حکومەتەوو جیبەجى ئەکریت، ئەك بخریتەوو سەر کولفەى شوقەكە، واتە یەكەم: نەفەقاتى قیمةتى زەویش لیڤە ئیلغا کراو، هەرودکو لە ماددە ئەصلیەكەدا هاتوو، دوو: نەفەقاتى تەبلیت وئاوو کارەباش ئیلغا کراو، بەو شیوەى كە خویندەوو، ئیمە پيشنیارمان کردوو، دوا رهنیش رهنی ئیوو ئەندامانى بەرپزى پەرلەمانە.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئەو رهنیەى لیژنەى یاسایى لەلایەن لیژنەکانى تریشەوو، بەتایبەتى رپژەكە 2 و 3 تەئید کراو، بەو شیوەى كە خویندیەوو لیژنەى یاسایى، ئیعادەى صیاغەى کرایەوو، ئەو مولاخەزەى كە كاك شیخ الله وتى، پرۆژەى حکومەت بزانی چیه؟ ئایا دەکریت ماددە بە ماددە حکومەت ئەگەر تیبینیەكى دابیت لەسەر ئەوماددانە، من دلنیام لەسەر ئەوہى كە بەهەند وەرگیراون لەلایەن لیژنەکانەوو، بەس ئەگەر ئیختلافیک هەیه، بیخویننەوو كاك شېروان، ئەگەر لەلاتانە. كەواتە ئەو ماددەیه بە تەحیدى هیچی لەسەر نیە، بەس ئەگەر ماددەى تر هەبوو، باشە، كى دەیهویت قسە بکات لەسەر ئەو موقتەرەحەى لیژنەى یاسایى، ناوى دەنووسم، ئیستا فەرموو كاك رەشاد لە لیژنەى شارەوانى.

بەرپز رشاد احمد ابراهیم:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئەۋەدى تېببىنى دەگرېت، لېرە ئەۋ رۇبجەى كەلېرە ھاتوۋە، من بەزىادى ئەزانم، لەبەر ئەۋەدى كە مەسرەفى عەقارى قىست ئەدات، فەۋائىدى موقەرپەر ھەيە، بە قانۇن ۋەرى دەگرېت، بەلام كەۋمزارەت ھەلدەستىت بەدروست كىردنى ئەۋ ۋەدھانە، ۋەزارەتى داراىى پارە تەرخان دەكات، ۋەكو صندوقىكى دەعمى ئىسكانە، ھىچ موبەپرېپىك نىە، ئەرباخ ۋەربگرېت، ئەگەر خانوۋىەك 50 ھەزار دۆلارى تى بچىت، 10 ھەزار لە خاۋەنەكەى ۋەردەگرېت، ئەۋ 40 ھەزارەى كە دەمىنېتەۋە، لە خىلالى 20 سال 8400 دۆلار فەۋائىد دەدات بەبانك، ۋا بزائم ئەۋە كافىە، فەتەت فەۋائىدەكە لە رېڭاى بانك بىت، ئىزافە نەكرېتە سەر ئەمە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن:

كاك زرار فەرموو.

بەرپىز زرار طاھر امىن:

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن.

ۋەللا من تەنھا يەك تېببىنىم ھەيە، مەسەلەن كەدېنە سەر ماددەكان، راي ھەموو سەرۋك لىژنەكان ۋەربگرن، مەسەلەن ئەۋەدى كاك شىروان باسى كىرد، تەقربەن ئەۋەدى ئىمەش ھەر ۋايە، ئەگەر راکانمان ھەمووى يەك بوو، ھەر لىژنەيەكىش لە 10 ئەندام كەمتر نىە، كەۋاتە بەراستى ئەۋانەى كەناۋى خۇيان دەنوسن، زۆر كەم دەبنەۋە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن:

من ئامازەم بەۋە كىرد، كە لىژنەى ئاۋەدانكىردنەۋە لىژنەى داراىى، پىشتىگرى لە راکەى لىژنەى ياساى ئەكەن، بەتايبەتى لە 2ۋ3 يەكە، بەلام كاك رەشاد تېببىنىەكى ھەبوو، كە دەلىت ئەۋ رىجە پىۋىست ناكات ئىزافە بكرېت، كاك شىروان فەرموو.

بەرپىز شىروان ناصح حىدرى:

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن.

ئەۋ قازانجەى كەۋا ئىستا ھاتوۋە، بەقەناعەتى من ئەمە نەفەقاتى ئىدارىيە، كە ۋەزارەتى ئاۋەدانكىردنەۋە ھەلدەستىت بەدروست كىردنى ئەم شوقانە بەراستى، ئەۋەدى مەسرەف عەقارى، ئەۋە قانۇنىكى ترە، خۇيان موعالەجاتيان ھەيە، فەۋائىد لەۋى تەحدىد كراۋە، ئەۋ كەسەى كەۋا سەرپەرشتى ئەكات، بۇ مەسرەف عەقارى، بۇ حسابى ئەۋ خانوۋە يان ئەۋ ۋەدھە سەكەنىە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن:

كاك دىلىمان فەرموو.

بەرپىز محمد احمد صالح(دىلمان ئامىدى):

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن.

يەكەم: من لەسەر ئەو نەسبەيە قسەم ھەيە، تەراخ بىن 2% - 3% بۆجى موحەددە نەبىت، بۆ بىخەينە بەينى 2 و 3، دوو: من لەگەل ئەو ھەدام كە لە 2% زياتر نەبىت، چونكە ئەمە خۆى مەدعومە، خۆى لە موزەنەى تەكەمىلى پارەى بۆ تەخەيىص دەكرىت، سى: ئەم مەشروعە بۆ ئەوانەيە، كە كەم دەرامەتن، موزەفەى بچووكن، يان خانەنشەين، چەند زەربە كەمتر بىت، باشترە، من لەگەل ئەو ھەدام، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

وئەللا بۆ ئەو موناخەشەكان وەكو ماددەكانى تری لى نەبەت، ئەو مەوزوعە يەكلايى بكرىتەو، يەكەم: كاك فرسەتیش لەو لاو ئەماژەى پىكر، پى باشە و منیش پىم باشە، قىمەتى زەوى لى دەربچىت، بەنەصیش تىيدا بىت، دوو ھەمیش: لە 2% - 3% ئەو مولاخەزەى كە كاك دىلمان وتى، ئەگەر زوو يەكلاى بەكەينەو بۆ ئەو موناخەشەكان دووبارە نەبىتەو، كاك شىروان فەرموو.

بەرپز شىروان ناصح حیدرى:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەو 2% - 3% كەدانراو لە راستیدا، لەبەر مودەتى تەقسىتەكەيە، ئاستى پرۆژەكە 25 سان ھاتوو، حكومەت پرۆژەكەى ناردوو دەلەت موعەدەلاتى خەمە عادەتەن بەنەسبەت موزەفەينەو لە 15 سالەو تا 20 سالە، بۆيە ئەو دوو لە سەدايەو سى لەسەدايە بە گوێرەى مودەتى تەقسىتەكەيە، ئەگەر رەئىەكە ئىستقرار بكات لەسەر ئەو 20 سالەى كە داندراو، ئەوا دەبىت قەرارى لەسەر بەرپت سى لە سەد دەبىت، بەلام ئەگەر لەوى كەمتر بىت ئەوا دوو لە سەد دەبىت، ئەو ھەش بۆ ئىوہى بەرپز دەمىنئىتەو، بۆيە ئەو مرونەتەمان داوہتى لە ئىوان دوو لەسەد و سى لەسەد.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

دەبىت تەخەيدى ئەو بەكرىت، كاك طلعت فەرموو.

بەرپز طلعت محمد صالح توفيق:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

من لەگەل بۆچوونى لىژنەى شارەوانىم كە قازانجەكە 3/2 بىت، لە ئەسلى مەشروعەكە، حكومەتیش داواى قازانج ناكات، زۆرسوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك عادل فەرموو.

بەرپز عادل محمد امين:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

من لەسەر ئەسلى ماددەكە دەمەوئىت قسە بەكەم، بەراستى ئەو ھەموو تىچوونانەى كە لىرە ھاتوو قىمەتى زەوى و جادەو ئاوو ئاوەرۆ و كارەبا بخەينە سەر ھەر يەكەيەكى نىشتەجى بوون ھىچ كەسەك ناتوانىت بىكرىت، بۆيە من ئەو ماددەيەم ئاوا پىشنيار كرددوو، وەكو كاك تەلەتیش گوتى، مەفروزە ئىمە لەسەر

ئەسلى ماددەكە بدوئىن، لەبەر ئەو ئەو مەن بۇ دوو بېرگە پېشنيارم كىردووه، بېرگەى (ا) بەو شېوھىيە بېت (بەھى ھەرىكەتھەكى نىشتەجى بوون لەسەر بنەماى تىچوونى بىناكە دابىن دەكرىت، بىناكە چەند تەكلىف دەكات ئەو دىارى بىكرىت)، بېرگەى (ب) ىش بەو شېوھىيە بېت (دەبىت وەزارەتى شارەوانى زەوى و خزمەتگوزارىيە بنەپتەكان دابىن بىكەت بى بەرامبەر)، ئەو ماددەيە بەو شېوھىيە لى بىكەن باشترە.

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك عبدالرحمن فەرموو.

بەرىز عبدالرحمن احمد رضا:

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمەش پىشتىوانى لە راپۇرتى لىژنەى ئاوەدانكردنەووه لىژنەى ياساى دەكەين، كە باسى برى تىچوونەكە دەكاتەووه، لە ماددەكە كە دوو دىرى يەكەم ھاتووه، باسى پارەى تىچوونەكە دەكات، ئەو رىكبىخرىت زۆر باشترە، خالى دووھەم زەوى كشتوكالە كە ئىستا دەتوانىن بلىين رەگەزى زەوى و زار تىك چووه، چونكە گرنگىيەكى وا نىيە بۇ بارى كشتوكال، ھەرودھا خانووبەرە لە زەوى و زار بلاووبووتەووه، ئەو رىك بىخرىت و لە راسپاردە بەھەر شىوازىك بېت بە تايبەت لە نىك شارەكان بە شېوھىيەكى ستوونى دروست بىكرىت، پىم وايە ئەو بۇ مېژوو دەمىننەتەووه، كە دەستكارى زەوى كشتوكال كراوہ لە خانووبەرە، ئىمە زەوىمان ھەيە بۇ خانووبەرە، بۇيە ئەو لە شوئىنك جىگاي بىتەووه زۆر باشە.

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك شوقى فەرموو.

بەرىز شوقى حسين ابراهيم:

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن:

مەن پىشتىگىرى لە رايەكەى كاك عادل دەكەم، مەسەلەى زەوىيەكەو مەسەلەى پى ھەستانى وەزارەتى شارەوانى بۇ ئەو كارانە، چونكە ئىمە شتىكى تىرىشمان ھەيە، مەسەلەى تەنمىيەى موحافەزاتىشمان ھەيە، دەكرىت سوود لەوھش وەربىگرىدرىت بۇئەو كارە، بەلام كاك شىروان ئامازەى بەوھ كىرد كە ئەو رىژەيەى داندرائو پەيوەندى بەوھە ھەيە نەفەقاتى ئىدارى وەزارەتەكەيە، ئەو مەزانيەى بۇ ئىقرار كراوہ بۇوەزارەتەكە، بۇجى حكومەت دەيەوئىت قازانج بىكات لەو پارەيەو بىخاتە سەر شانى ھاوولائى، لە كاتىك ئىمە بۇ خەلكى كەم دەرامەت و ھەزار ئەو كارە دەكەين، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك شىخ اللە فەرموو.

بەرىز شىخ اللە ابراهيم شىخ اللە:

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن:

منیش پالپشتی له رهئیهکهی کاک عادل دهکهم، وهزارهتی ئاوهدانکردنهوهش عهینی شتی گوتوووه، بۆیه گوتمه راپۆرتهکه بخویندریتهوه، بهلام به داخهوه نهیانخویندهوه، زۆر سوپاس.

بهپرز سهروکی ئهنجومهن:

کاک بهلین فهرموو.

بهپرز حمد عبدالله محمود(بهلین):

بهپرز سهروکی ئهنجومهن.

سهبارهت به برگی (ب) من پیم باشه وای ئی بکریت (نرخى بنیادنراوهکه به گویرهی ئه و پارهییه به کردهنی تیی چوووه دیاری دهکریت) تهنها ئهوهنده بنووسریت، مهسهلهی قازانج و نیسهی قازانج بخریته ماددهی 5، چونکه له ماددهی 5 ئه و ریژهی سالی دانهوهی دیاری کراوه، پیشهکیهکهش دیاری کراوه، قازانجهکهش دهبیته بکهوئته ماددهی 5، به فهقههیهکه لهوئ موعالهجه بکریت، چونکه مهسهلهی دانهوهی قهرز له سه سالی دانهوهیه، یهعنی ماوهی دانهوهی چهند دریز بیته قازانجی زیاتر دهبیته، چهند ماوهی دانهوهی قهرزهکه به سال کهمتر بیته، ریژهی قازانجهکه کهمتر دهبیته، لهبهر ئهوه به رای من له فهقههه 2 قازانج چارهسه ناکریت، تهنها مهبهدهئهکه، با لیله دایرپیژین، ریژهی قازانجهکه با بخریته ماددهی 5، به فهقههیهکی تایبهت با موعالهجهی بکهین، زۆر سوپاس.

بهپرز سهروکی ئهنجومهن:

کاک حاتم فهرموو.

بهپرز حاتم محمد جان حسن:

بهپرز سهروکی ئهنجومهن.

منیش هه مان رهئی کاک عادل ههیه، بۆئهوهی لیله برگی 1 و 2، ئهوه له جیی خوئیتهی، بهلام برگی 3 به حهقیقهت حهقه ئه و تهکالیفانهی که دهکریته سه ره ئه و بینایه که دروست دهکریت لهسه ره وهزارهت خوئی بیته، چونکه بهشیکن له پیکهاتهی ئه و شوقهیه یان ئه و خانوو که دروست دهکریت، زۆر سوپاس.

بهپرز سهروکی ئهنجومهن:

کاک کریم فهرموو.

بهپرز کریم مجید شریف(جوتیار):

بهپرز سهروکی ئهنجومهن.

من ویستم قسه لهسه ره زهوی کشتوکالی بکه، ئهوهی که کاک عبدالرحمن قسهی لهسه ره کرد، من بهداخهوه وهزارهتی کشتوکالی له دهبرینی بیروپای خوئیان دا باسی ئهوهیان نهکردوو که زهویه کشتوکالهکان و زهویه به پیتهکان بدن به بینا و عیماره و ئهوانه که چهنین شوین و جیگی تر ههیه که رهنگه پیتی زوری نهبیته بۆ کشتوکالی، دیاره وهزارهتی شارهوانی به پیی ئه و ماسته رپلانانهی که خوئیان

ھەيئەت زەھى دەھەن بە ۋەزەرتى ئاۋەدانكردنەۋە بۇ ئەۋەى خانوۋى لەسەر دروست بىكرىت، بەلام لە راستى دا ھەندىك زەھى كشتوكالى ھەيە كە دواجار ئىمە دەستمان ناكەۋىتەۋە، ئەگەر ئىستا بىكەين بە عىمارە، بۇيە ھەقە ئەۋ شۇيئانەى كە دەكرىنە كۆمەلگەى نىشتەجى بوون بىردىن بۇ ئەۋ شۇيئانەى كە بە پىتى و كىلان و داھاتى كشتوكالىان كەمە، بۇيە من ئەۋە دەلئىم دەبوايە ۋەزەرتى كشتوكال، رىكخراۋە جوتىارىيەكان بەراستى شەرىپان لەسەر ئەمە بىكرىت، چۈنكە جىگەۋ رىگە زۆرە، شۇيئانەى و جىگا بۇ بىنا كىردىن شۇرە، بۇيە من دەلئىم ھەقە رىعايەتى ئەۋە بىكرىت، بە تايبەتى لىژنەى ياساى كە پىشنىارىان كىردوۋە، دەلئىن بۇ جىبەجى كىردى ئەم ياسايە ۋەزەرتى شەرۋانى زەھى بدات بە ۋەزەرتى ئاۋەدانكردنەۋە بۇ جىبەجى كىردى ئەۋە، ئەۋ زەھىيەنە با لەۋ جۆرە زەھىيەنە بىتە بۇ كشتوكال ناشىن، واتە كۆمەلگەى لە جىگەىك بىت كە بە كەلكى كىلان و بەرھەمھىئانى كشتوكالى نايەن، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن:

د. رمجان فەرموۋ.

بەرىز د. رمضان عبدالرحمن محمد رضا:

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن:

من پىشنىار دەكەم بۇ دىارى كىردى شۇيئانەى نىشتەجى بوون ئاستى گوزەرانى خەلك لەبەرچاۋ بىگرىت، ئىستا لە ھەۋلىر ئەۋ پىرۋانەى كە بۇ كەرتى تايبەت بۇ پىرۋانەى ۋەبەرھىئان داندىراۋن، ھەموۋىان نىكى بازارن، دەكرە ئەۋانە بۇ خەلكى فەقىر بوۋايە، نەك كەسنەزان، كۆمەلئىك شوقەى زۆر ھەيە كەس ئىستا ناچىتە ناۋىان و نايكرىت، لەبەرئەۋەى لە گوزەرانى خەلكى فەقىر زۆر دوورە، تۆ قىستى كىردى خانوۋى لەسەردانى و ئەزەمەى ھاتوۋچۇ و ئەۋانەش، ئىمە كە خاۋەنى ھۇيەكانى گواستەۋەى كىشتى نىن كە لەگەل گوزەرانى خەلك دا بىگونجىت، باشتر ۋابوۋ بىر لەۋ نوقتەيە بىكرىتەۋە، نەۋەك بىرئىتە تايبەت و مەساحەيەكى زۆرى دراۋەتى بۇ قازانجى خۇى، نىرخى زەھىيەكەشى خىستوۋەتە سەر كولفەى خانوۋ، چۈنكە تەنانەت فرۇشتى ئەۋ خانوۋانەش بە سەرىكى گونجاۋ لە ئەزەمەى سەكەن كەم دەكاتەۋە، ساحبى دەخلە باشەكان كە ئەۋ خانوۋە تازانە دەكرن، شۇيئەكانى خۇيان چۆل دەبىت، ئەمەش فورسەتىكى ترە بۇ ھەل كىردى كىشەكە، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن:

د. رۇزان فەرموۋ.

بەرىز د. رۇزان عبدالقادر دىمى:

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن:

تېيىنىم لەسەر پىشنىارى لىژنەى ياساى ھەيە، بىرگەى (ب)، كە باس لە پارەى تىچوۋ دەكات، سەرەتا كە داۋا لە ھاۋولاتى دەكرىت قىستەكە بدات، ياخود قازانجەكان دىارى دەكرىن، دىار نىە پارەى تىچوۋ چەندە؟ لەسەر ئەساسى پارەيەكى تەقدىرى دىارى دەكرىت ئەۋ شتە، بۇيە دوو كولفەمان لىرە ھەيە، كولفەى

تەقدیری و کولفەى نیهائی، هی نیهائیەکه که دواى تەواو بوونى پرۆژەکهیه، تەقدیریەکه لەسەرەتاو دەخەملیندیریت، مەبەست لەو ماددەیه ئەوویە که بەگەمترین نرخ هەول بەدەین یەکهى نیشتهجی بوون بۆ هاوولاتیان دابین بکریت، که برکەیهک لەو ماددەیه زیاد بکریت بە هەموارکردنی یان پێشنیار کردنی ئەو ماددانە، واتە ئەگەر کولفەى نیهائی لەگەل کولفەى تەقدیری جیاوازی هەبوو کیشەکه چۆن چارەسەر دەکریت؟ ئەو تەئسیری لەسەر قیمەى نیشتهجی بوون دەبیت، قیمەتەکهى دەگۆریت بە کەم کردن یان زیاد بوونى، چونکەنرخى کەل و پەل و مەوادى بىنا لە گۆران دایەو سابت نیە، ئەگەر ئەو خالە لەبەرچاو بگێردیت شتیکی باشە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک اخر فەرموو.

بەرپز اخر جمال انور:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیار دەکەم، مادام ئەو خانووانە ناوی کەم دەرامەتمان لێی هیئا و بۆ ئەو خیزانانەیه که کەم دەرامەتن، پارەى تیچووی بینایەکه زیاتری لێ نەسەندریت، پارەى زەوى و پارەى قیرتاو کردن و ئاوو ئاودرۆ و گەیاندن و ئەوانە، چونکە لە خەلکی ئیعتیادیش ناسەندریت، کەوا دەجیت خانوویەک دەکات، لە خەلکی دەولەمەندیش ناسەندریت، بۆیه پارەکه هەر با پارەى کولفە بیئت، فازانجەکەش هەتا 12 سال با 2% بیئت، هەتا 20 سالیس لە 3% بیئت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک محمد فەرموو.

بەرپز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

من قسەم لەسەر نەسبەتى ربحەکه هەیه که لە برکەى ب دا هاتوو، لە 2% , 3% ی داناو، پیم باشە ببیتە 2,5%، جگە ئەو ئەو ئەو لە دوولای تر لە ماددەى 7 دا لە برکەى 2 دا دەئیت: (یستوفى المصرف العقارى فائده لايتجاوز 3%)، لە ماددەى 12 دا جارێکی تر دەئیت لە 2%، جا ئەگەر ئەو 2,0% لێرەدا دابندریت، دەبیت برکەى 2 لەگەل ماددەى 12 ئیلغابکریت.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک ئارام فەرموو.

بەرپز ئارام رسول مامند:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

قازانج لەو ماددەدا جیگای نابیتەو، لە ماددەى 7 برکەى 2 دا هاتوو، هەر وەها لە ماددەى 12 دا هاتوو، ئیمە لە لێژنەى ئاوەدانکردنەو پێشنیاریکمان کردوو، من حەزم دەکرد پێشنیاری لێژنەکان ماددە بە

مادده بخویندریتتهوه، باس لهوه گراوه پارهی تیچوون تهنها پارهی دروست کرنی خانووکه بیټ به تهواوی، واته پیویست ناکات لیږه قازانج و خهدمات بکریټ، لهبهر ئهوهی ئیمه گهشهپیدانی پاریزگاگانمان ههیه کهوا ئههمیهت به خهدمات دهدات بو گهږهگه تازهکان که دروست دهکریټ، زور سوپاس.

به‌پړیز سهرۆکی ئه‌نجومه‌ن:

کاک ئاریز فهرموو.

به‌پړیز ئاریز عبدالله احمد:

به‌پړیز سهرۆکی ئه‌نجومه‌ن.

ئیمه له پیشتر باسی ئهوه‌مان کرد که داین کردنی خانووی نیشته‌جی بوون بو هه‌موو هاوولاتیان به شارو شاروچکه‌گانهوه، ئیستا لیږه که ده‌لین وهزاره‌تی شاره‌وانی خانوو دابین بکات، ئه‌ی له گونده‌گان چی؟ جاریکی تریش ئیمه گونده‌گانمان له‌بیر چوووه، یه‌عنی گونده‌گان که شاره‌وانیان نیه، ئه‌ی کی دابینی ده‌کات؟ له‌بهر ئه‌وه ده‌بیټ ئه‌وه چاره‌سهر بکریټ؟ له‌لایه‌نی یاسایی پیویستی به چاره‌سهر هه‌یه، لیږه که ده‌لیت زه‌وی به به‌لاش دابین بکریټ، که لیږنه‌ی یاسایی و لیږنه‌کانی تریش ته‌ئیدی ئه‌وه‌یان کردوو، به‌لام خودی وهزاره‌تی ئاوه‌دانکردنه‌وه زور جوانی هیناوه، له‌بهر ئه‌وه ئه‌وه مه‌سه‌له‌یه‌ش با یه‌کلایی بکریټه‌وه بوئته‌وه‌ی ته‌نیا تیچوونی خانووکه و رووبه‌ری خانووکه بکه‌ویته ئه‌ستوی ئه‌وه که پیی ده‌دريټ، زور سوپاس.

به‌پړیز سهرۆکی ئه‌نجومه‌ن:

کاک د.کمال فهرموو.

به‌پړیز محمد قادر عبدالله (د.کمال که‌رکووی):

به‌پړیز سهرۆکی ئه‌نجومه‌ن.

لیږه له بیدایه‌ت هاتوو بو جیبه‌جی کردنی ئه‌وه یاسایه وهزاره‌تی شاره‌وانی زه‌وی پیویست بو نیشته‌جی بوون ته‌رخان ده‌کات، له راستی دا ئه‌وه شوینانه‌ی که نفوسیان له 3 هه‌زار که‌س که‌متره به‌له‌دیه و شاره‌وانی تی‌دا نیه، بویه وهزاره‌تی شاره‌وانی ده‌سه‌لاتی به‌سهر ئه‌وه شوینانه نیه که زه‌ویه‌که دابه‌ش بکات، بویه پیویسته وهزاره‌تی کشتوکالی‌ش له گه‌ل وهزاره‌تی شاره‌وانی پیکه‌وه بتوانن ئه‌وه زه‌ویه ته‌رخان بکه‌ن، له لایه‌کی تریش که که‌م ده‌رامه‌ت ده‌لین، به‌مانای موزه‌فه‌گانه که راتی‌بان که‌مه، ئه‌ی ئه‌وه هاوولاتیانه‌ی که هیچیان نیه؟ بویه پیویسته به‌باشتری بیری لی بکریټه‌وه، زور سوپاس.

به‌پړیز سهرۆکی ئه‌نجومه‌ن:

کاک زرار فهرموو.

به‌پړیز زرار طاهر امین:

به‌پړیز سهرۆکی ئه‌نجومه‌ن.

ئەوۋى كە لە لىژنەى ئاۋەدانكردنهۋە ھاتوۋە نازانم لە كاتى خويىندنهۋى دا گوۋىتان لىي رېاگرتبا، كاك عادل و كاك بەلئىن، وابزانم ھەر ناۋى خۇشيان نەدەنوۋسى، خۇى نەسى نووسىنەكەى ئىمە وا نووسراۋە، لىژنەكەمان لە ماددەى 2 پېشنيار دەكات پارەى تىچوون، تەنھا پارەى دروست كردنى خانوو يان شوقەكە بىت بە تەۋاۋى، فەقەرى (ب) ئەۋى لە بېرگەى 2 و 3 داھاتوۋە، نرخی كېرىنى زەۋىيەكەو خزمەتگوزارىيە گىشتىيەكان لە ئەستۋى حكومەتى ھەرىمى كوردستان بىت، نەك ھاۋولاتى، بۇ ئەۋى بېرى تىچوونەكە زۆر نەبىت، كەۋاتە بەراستى ئەگەر ئەۋە گوۋىتان لىي رېاگرتبا دەتانگوت پىشتىۋانى لە لىژنەى ئاۋەدانكردنهۋە دەكەين.

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن:

نوقتەى نىزامى نىيە، كاك بەلئىن فەرموو.

بەرىز حمد عبدالله محمود(بەلئىن):

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن.

ئەو شتانەى كە باسكرا، كاك زرار مەبەستم ئەو شتانە نەبوو، من داوام كرد نىسبەى قەرزەكە بچىتە ماددەى 5، من داوام كرد نەقل بىت بۇ ماددەى 5، من باسى تىچوونم نەكردوو.

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن:

فەرموو، ئەۋە نوقتەى نىزامى نىيە، كاك عادل ئىشارەت دەدات ئەۋە نوقتەى نىزامى نىيە، جەنابى ۋەزىر لەبەر ئەۋى ئەو مەزۋوعە پارەى تىدايە، ھەندىك دەلئىن با ھەموو مەسرفەكە بكەۋىتە سەر حكومەت، رەئى لىژنەى قانۇنىش ئەۋەيە، ئەغلەبىيەتى ئەۋانەى قسەيان كرد رىجەكەى پىيان وايە زيادە كە بنووسرىت، ئەگەر بنووسرىت نەفەقاتى ئىدارى باشترە، كاك عونى فەرموو.

بەرىز عونى كمال سعید بزاز:

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن.

ئىمە لە راپۇرتى خۇمان ئىشارەتمەن بەۋە كرددوو كە دەمانوۋىت ماددەكە بەو شىۋە داپېرژىرئەۋە:

المادة ثانياً:

1 - تخصص وزارة البلدية قطع اراضى سكنية مجاناً لوزارة الاعمار والاسكان لانشاء شقة أو دور سكنية عليها تنفيذاً لاحكام هذا القانون.

ب - تحدد قيمة البناء على اساس المصاريف الفعلية للتشييد مضافاً اليها ربحاً يتراوح بين 2% - 3% حسب مدة التقسيط.

ۋاتە لىرە لە پىرۆژە ئەسلىيەكە كە باسى فائىدە دەكات، باسى قىرتاۋ و ئاۋو ئاۋەرپۇ و گەياندىنى كارەبا و ئەۋانە دەكات، لىرە ئىمە ھەموو ئەۋانەمان لادا، ۋەزارەتى بەلەدىيەمان ئىلزام كرد بە دابىن كردنى زەۋى بى بەرامبەر، خالىكى تر قىمەتى بىنايەكە تەخىد كراۋە لەسەر مەسارىفى ئەساسى و فعلى بىناكردن، ئەو پارەيەى كە دامان ناۋە 2% - 3% بە گوۋىرەى مودەى تەقسىدەكانە كە لە ماددەكانى دوايى دىينە سەرى كە

ئىشارەتەن پىي داۋە، لىرە مەبەستەن فائىدە قانۇنى نىيە كە برادەران بۆي دەچن بۆ مەسرهف عەقارى ئەۋە عىلاقەي بەۋەۋە نىيە، لىرە بۆ نەۋنە شوقەيەك يان خانوۋىيەك دوو دەفتەر دۆلار تەكلىف بىكات 2% يان 3% رەبىج قازانچ دىتە سەر ئەۋ پارەيەي كە ۋەزارەتى ئاۋەدانكردنەۋە دەداتە ئەۋ مەشروە بۆ تەۋاۋكردنى شوقەكە يان بىنايەكە، لىرە جىۋاۋزىمان كروۋە لە فائىدە قانۇنى كە عايىدى مەسرهف عەقارىيە بە شروۋەكى موعەيەن ۋەردەگىرى ۋ لىرە لىي ۋەرنەگىردىت، موحەرەد لە بىدايەت كە لىژنەي پەيۋەندار لە ۋەزارەتى ئاۋەدانكردنەۋە تەحدىدى پارەكەي دەكات كە چەندى تىدەچىت، 2% يان 3% ئىزافە دەكرىتە سەرى بۆ ئەۋ ماۋەيەي كە قىستەكانى پى دەكرىتەۋە، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن:

كاك رشاد فەرموو.

بەرىز رشاد احمد ابراهيم:

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن.

ئەۋ حالەتەي كە بەرىز كاك عونى ئىشارەتى پىدا ، ئەگەر ۋابىت مەفروزە ئەۋ رەبىجە يەك جار ئىزافە بىكرىت، نەك سەنەۋى، كە باسى دىرئ خايەن دەكەن كە 10 سال و 20 سال، ئەگەر بىخەيە سەر مودە، ئەگەر رەبىجە يەك جار ئىزافە دەكرىت، ئەۋەش كىشەيەك دروست ناكات، بەلام ئەگەر ۋەكو مەسرهف عەقارى بىت، ئەۋ جەدۋەلەي دام بە جەنابت پارەيەكى زۆر زۆر دەكات، لەبەر ئەۋە ئەگەر يەك جار بىت با بنووسرىت، قىمەي كولى چەندە لەگەل سەدا ئەۋەندە (يىكون قىمە البناۋ كاملا) با ئىشارەت بەۋە بەدن، چۈنكە بۆچۈننى جىۋاۋز دروست دەبىت لەۋ مەسەلەيە، با تەفسىراتى تر ھەل نەگرىت، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن:

كاك سەركىس فەرموو.

بەرىز سەركىس ئاغا جان/ۋەزىرى دارايى و ئابوورى:

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن.

من تەئىدى بەرىز مام رشاد دەكەم بۆ ئەۋەي تەسبىت بىت بەۋ شىۋەيە.

بەرىز سەرۋكى ئەنجومەن:

تەحدىدى ئەۋە ۋايە، بەلام من نازانم 2% پىم زۆرە، ئەگەر 1% بىت باشترە، شتەكە مەسارىفى ئىدارىش بىت با تەحدىد بىكرىت، كەسى تر ئامازەي پى نەكرد، 1% تەحدىد بىت، لەبەرئەۋەي ئەۋە مەسارىف ئىدارىيە، ئەۋە كافيە، (1% من كلفە البناء) ۋابزانم تەحدىدى ئەۋەش بىكرىت كە قىمەتى زەۋى داخلى نابىت لەۋ كولفەيە، باشە ئەۋە بوۋ بە (يىضاف 1% من كلفە البناء على ان لاتحتسب قىمە الارض من الكلفة الكلية) كەۋاتە مەشروەكە رەبىج نىيە با ۋانەبىت دواتر دەلئىن حكومەت رەبىج ۋەردەگىرىت، لەبەر ئەۋە با كەلىمەي رەبىج تىدا نەبىت، ئەگەر سىياغەكە تەۋاۋ بوۋە بىخوئىنەۋە بۆ ئەۋەي بىخەمە دەنگدان، مامۇستا كاكە فەرموو.

بەرپز عبدالكرىم ابوبكر مصطفى؛

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددە 2:

أ - بۇ جىبەجى كىردى ئەم ياسايە وەزارەتى شارەوانى بودجەى پىويست بۇ نىشتەجى بوون تەرخان دەكات بۇ وەزارەتى ئاوەدانکردنەووە نىشتەجى كىردى بى بەرامبەر بۇ ئەوہى شوقەو خانووى نىشتەجى بوونى لەسەر دروست بىرىت.

ب - نرخى بىندانراوہكە بە گوپرەى ئەو پارەيەيە كە بە كىردەنى ديار دەكرىت لەگەل تىچووى كارگىرى بە رىژەى 1% ى تىچووەكە، بەمەرجىك بە بى ھەژماركىردى نرخى زەويەكە.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك ئارىز فەرموو.

بەرپز ئارىز عبدالله احمد:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

جەنابى سەرۆك منىش و كاك مالىش باسى ئەوہمان كىرد كە ئەوہ تەنيا شارەكان دەگرىتەوہ، ئەى ئەو شوپىنەنى شارەوانيان نىە، چۆن چارەسەرى دەكەن؟ با وەلامى ئەوہ بىدەنەوہ ئەوہا دەنگى بۇ بىدەن.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەغلەبى شوپىنەكان شارەوانيان ھەيە، تەنيا دەمىننىتەوہ گوندەكان، گوندەكانىش ھىچ موافقەتىكى ناوئىت، تا ئىستا 2 ھەزار گوند ھىن كراوہ بە بى پىرسىش، مەسەلەكە ئەو رۆتىنەى ناوئىت، كاك شىروان فەرموو.

بەرپز شىروان ناصح حىدرى:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ھەرەكو جەنابت ئىشارەتت پىيدا، بەلام گوندىش ھەيە مومكىنە شارەوانى ھەبىت، ئەوہش شمولى دەكات، مەبەستەكەش لىرە مەسەلەى عەمەلىەى ئىتفايە، عەمەلىەى ئىتفاى سەھل دەبىت بە نىسبەت ئەوانەوہ، بۇيە دەتوانىن قىتەى موافقەز تەخسىس بىكات بۇ وەزارەتى ئاوەدانکردنەوہ، بەلام ئەوہ ئىمكانى ھەيە، بەدەردى د. فۇاد گوتەنى بە پىرۆسەيەكى تر ئەم مەسەلەيە دەبىت عىلاج بىرىت، وەزارەتى ئاوەدانکردنەوہ عىلاجى ئەوہ بىكات، پەنگە زەوى وەزارەتى مالىە و زراعەش لەوى ھەبىت، ئىمكان ھەيە بە شىوہيەك لە شىوہكان ئەو مەسەلەيە موافقەجە بىرىت.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

من پىرسىارىك دەكەم لە وەزىرى دارايى تا ئىستا ئەو ھەموو لادىيانەتان ئاوەدان كىردووتەوہ، موافقەتى وەزارەتى كشتوكالى وىستوہ؟

بەرپز سەرگىس ئاغا جان / وەزىرى دارايى وئابوورى:

نەخىر بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان، ھەر ھەمووى جىيەجى كراۋە، بەلام گوندەگان بە خۇيان ئەگەر بىيە نەمرى واقع خۇيان ئىفراز كراون ھەر ھەموويان، ھەر گوندەكيش ديارە خاۋەنەكەى كىيەو ساحبى كىيە، دەمىنپىتەۋە ساحبى مولكەگان كە ۋەزارەتى دارايى بى يان ۋەزارەتى كشتوكال بىت، بەلام ئىعمار كە ئاۋەدان كىرنەۋە بكات، ھەتا ئىستا كەس رېگر نەبوۋە لەۋە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك عونى عەرەبىيەكەى حازرە بۇ خويىندەۋە؟ فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سعید بزاز:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

المادە 2:

أ- تخصص وزارة البلديات فگع اراچى سکنیه مجاناً لوزاره الاعمار والاسکان لّ نشاۋ شقق ودور سکنیه علیها تنفیذاً لّ حکام هزا القانون.

ب- تحدد كلفه البناء على أساس المصاريف الفعلية للتشييد مجاناً إليها 1٪ كنفقات اداريه على ان لا تحتسب قيمه الارچ.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

دەپخەمە دەنگدانەۋە كى لەگەل ئەۋەپە دەستى بلند بكات تكايە؟ فەرموون، بە زۆرىنەى دەنگ قەبول كرا، بۇ ماددەى 3، مامۇستا كاكە فەرموو.

بەرپىز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددەى 3:

ۋەزارەتى ئاۋەدانكىرنەۋە و نىشتەجىكرن بە ھەموو ھۆپەگانى راگەيانندن قەبول كىرنى داواكانى بە مولك كىرنى شوقەگان و ئەو تەلارنەى نىشتەجى بوونيان رادەگەپەنپت كە بە نیازە دروستيان بكات بە پىي ئەو نەخشەو نموونەپەى كە بۆى داندرارە لەگەل نىرخى خەملىندراۋ بۇ ھەر شوقەپەكىان.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك شىروان فەرموو.

بەرپىز شىروان ناصح حيدرى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە لەگەل دەقى ماددەكەين، بەلام سياغەمان كىردوۋە بەو شىۋەپەى كە بۇتان دەخوینمەۋە:

ماددەى 3:

وہزارہتی ناوہدانکردنہوہ و نیشتهجیکردن ناگاداری بلاؤدہکاتہوہ بؤ وەرگرتنی داخوایہکانی کرپینی ئەو شوقہو نیشتهجیبوونانہی دەیہوویت دروستی بکات بەپیی ئەو هیلکاری و نموونانہی بۆیانی داناون کہ بگونجین لەگەڵ نەریت و واقعی کۆمەلگای کوردستانی.

فەرق بەینی ئەسلی مەشروعەکەو رەئی لیژنەى قانونی بەم شیوەیە:

1 - (دور سکینە) ی ئیزافە کراوہ.

2 - قیمەى تەقدیری بووہتە قیمەى فعلی.

3 - مەسەلەى داب و نەریت ئیزافە کراوہ، لەبەر ئەوہى لە ماددەى پێشوو لادرا ئیستاش لیڤە لادەدەریت، ئەوہ بوو بە کورتى فەرقى بەینی مەشروعى ئەسلى و رەئی لیژنەى قانونی، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

پیش ئەوہى رەئی لیژنەکانى تر وەرگیردریت، پیتان وا نیە ئەو ماددەىە زیادەىە؟ چونکہ ئەوہ تەعلیماتە و وەزارەتى ناوہدانکردنەوہ دەیدات، ئەگەر لیژنەى ناوہدانکردنەوہ و شارەوانى پێیان زیادە دەبخەمە دەنگدانەوہ بؤ ئیلغا کردنەوہى، کاک عونى فەرموو.

بەرپز عونى کمال سعید بزاز:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەرەئى من ئەو ماددەىە زیاد نیە، چونکہ ماددەکانى دواتر موعالەجەى ئەوہ دەکات، دەبیٹ ئیلغان بکریت، بؤ ئەوہى بزاندريت کى رەغبەتى هەيە شوقە یان خانوو بکریت، لیڤە تاریخەکەى مەعلوم دەبیٹ، بە تاییەتى ئیلزامى وەزارەت دەکەین کہ لە ماوہى دوو سال پاش دانەوہى موقەدیمەى کرپینی شوقە یان خانووہکە مولزەمە وەزارەتى ناوہدانکردنەوہ کہ تەسلیمی بکات، رەئی کۆتاییش رەئی ئەندامانى پەرلەمانە.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە ئەوہ تەعلیماتە، بە هەر حال لیژنەى ناوہدانکردنەوہ و شارەوانى و دارایی پشتگیری لەوہ دەکەن کہ لابردريت، بزاندريت رەئى هەيە، کى لەگەڵ ئەوہیە ئەو ماددەىە ئیلغا بکریت دەستى بلند بکات تکایە؟ فەرموو، بە زۆرینەى دەنگ ئیلغا کرا، بؤ ماددەى 4، مامۆستا کاکە فەرموو.

بەرپز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەى 4:

1 - داواکردنى بە مولک کردن لەو کەسە قەبوڵ ناکریت، ئەگەر خۆى یان هاوسەرەکەى سوودى لە هەر پرۆژەىەکى نیشتهجى بوونى هاوشیوہ وەرگرتبیت.

2 - بەلام ئەگەر داواكارى بە مولك كوردنەكە بۇ مەبەستى نىشتەجى بوون پارەى لە بانكى خانووبەرە قەرز كوردىت، بۆى ھەيە داواى بە مولك كوردن بكات لە كاتى ھاتنەدى مەرجهكانى تر كە لەو ياسايە دا ھاتوون لەو بارانەى كە بۆى ھەيە سەر لە نوئ داواى وەرگرتنى قەرز بكات لە بانكى خانووبەرە.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك شىروان فەرموو.

بەرپز شىروان ناصح حيدرى:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە لە لىژنەى ياسايى ئىعادەى سياغەى ئەو ماددەمان كوردوو بەو شىوہيەى كە بۇتان دەخوئنمەوہ.
ماددەى 4:

نابى ئەو كەسەى داخووزى پيشكەش دەكات بۇ كرىنى بنىاتنراوہكە سوودمەند بووبى نە خوئى و نە ھاوسەرى لە:

أ- پرۆژەى نىشتەجىبوونىكى ديكە لە ھەرىمدا.

ب- ئەو قەرزە عەقارى يەى حكومەتى ھەرىم دەيدات .

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

لىژنەى ئاودانكردنەوہ رەئيتان چيە؟ كاك زرار فەرموو.

بەرپز زرار طاھر امين:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە وەكو لىژنەى ئاودانكردنەوہ لەسەر برپگەى 1 ھىج تىبىنيەكمان نيە، بەلام لەسەر برپگەى 2 ، ھەرگەسبىك خوئى يان ھاوسەرگەى قەرزى خانووبەرەى وەرگرتبىت نابى لەو ياسايە سوودمەند بىت، يەئنى ئەگەر لەمەو پيش قەرزى خانووبەرەى وەرگرتبىت و خانووى ھەبىت لە ياساي نىشتەجى بوون پىويست ناكات سوودمەند بىت، كەواتە لەگەل لىژنەى ياسايى تەقريبەن ھاوراين.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك د. دلير فەرموو.

بەرپز د. دلير اسماعيل حقى شاويس:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە وەكو لىژنەى دارايى پيمان چاكە سەبارەت بە برپگەى 2 بەم شىوہيەى خواروہ دابريژرئتەوہ: داواكار نابىت ھىج يەگەيەكى نىشتەجى بوون بە ناوى خوئى يان ھاوسەرگەى يان مندالى ناكامىەوہ ھەبىت.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك رشاد ئيوہ مولاخەزەتان ھەيە؟

بەرپرز رشاد احمد ابراهيم:

بەرپرز سەرۆكى ئهنجومه.

ئيمەش بە نيسبەت بەرگەى 1 هيج مولاخەزەيەكمان نيه، بەلام بەرگەى 2 وابزانم زياد هاتوو، دەمانەوئيت بەو شكلەى دابەرپرزيتەو:

ماددەى4:

بەمولك كردنى لەو كەسە قبول ناكريت، گەر خوئى يان هاوسەرەكەى سوودى لە هەر پرۆژەيەكى نيشتەجيبوونى هاوشيوە وەرگرتبیت، وا بزنام داعى نيه، ئيشارەت بەدين بەوئى كە پيشتر وەرى گرتوو، يان وەرى نەگرتوو، بەلام تەعلیماتى خوئى هەيە، جيبەجيبى دەكات، سوپاس.

بەرپرز سەرۆكى ئهنجومه:

خيلافىكى وا نيه، لە بەينى ليژنەكاندا، ئەصلى موقتەرەكەى ليژنەى ياساييه، دەئيت: مەرجى ئەوئى حەقى تەمليكان هەيە، دوو مەرجى داناو، يەككيان: ئيستيفادەى نەكردبى لە هيج پرۆژەيەكى نيشتەجيبوون لە هەرئىمدا، دوووم: سولفەى عەقارى وەرەگرتبیت، ئەو دوو مەرجەش هى تەبەيعين، پيم وابى صياغەكەشى باش هاتوو، ئەگەر كەسيكتان قسەتان هەيە، لەسەر ناوتان دەنووسم، نازناز خان فەرموو.

بەرپرز نازناز محمد عبدالقادر:

بەرپرز سەرۆكى ئهنجومه.

دوو پرسيار ليرە بو من هاتووئە پيش، ئاراستەى ليژنەى ياسايى ئەكەم بەتايبەتى، يەكەم: چونكە بەداخەوە دياردەى فرە ژنى لەولاتى ئيمەدا هەيە، ئايا لەحالتىكدا هيجكام لە هاوسەرەكان، هيج يەككەى لەو دوو بەرگەيە نەيانگرتتەو، بەلام پياوئەكە وەرى گرتبیت، يەككەى لەو ئيمتيازاتانە، لەو حالەتەدا مالى دوووم چۆن ئەبیت، چۆن موستەفيد دەبیت لەو، دوووم: ديسانەو بەداخەو، چونكە دياردەى قەيرە كچى لە ولاتى ئيمەدا هەيە، ژمارەيەكى يەكجار زۆر كچى رەبەنمان هەيە، يان كورپى رەبەنمان هەيە، لەو حالەتەدا من وا هەست ئەكەم، ئەو شوقانە بەس بو خيزانە، ئەى ژمارەيەكى يەكجار زۆر كورپى هەيە، نايانەوئيت ئيستازن بينن، ئيمكانياتيشيان لەوانەيە هەبیت، ژمارەيەكى زۆرئيش ئافرەتى موستەقىل و سەربەخومان هەيە، دەيانەوئيت بەتەنھا بزین، ئەم دياردەيەش لە كۆمەلگای ئيمەدا بەراستى، وەكو بلئيت شتىكى زۆر نارپكە، نەگونجاو كە نابیت كەسيك بە زگورتى بژى، لەو حالەتەدا ئايا ئەمە رپگر نيه، ئيمە بەس باسى هاوسەر و حالەتى خيزانى ئەكەين، زۆر سوپاس.

بەرپرز سەرۆكى ئهنجومه:

بەشىكى پرسيارەكەت لە جىگای خوئەتى ئەو فرە ژنى، بەس ليرەدا مەرج نيه، خيزان بىت يەعنى عائيلەى هەبیت، مەرجى تيدا نيه، دەئيت بو هاوولاتيه، بو ئەوئى تىكرارى ئەو مولاخەزەيە نەبیتەو، ئەو زوجتیه لابهرن، يشترط على مقدم طلب التملك ان لا يكون قد استفاد هو أو زوجته، ئەو هو أو زوجته ئەو

لابەرن، ئەو خەلكى زگورتىش ئەگرىتەو، بىوئەژنىش ئەگرىتەو، ئەگەر فرە ژنىش ھەبىت، يەككىيان ئەبىت ئەوانىش دەگرىتەو، ھەر كەسىك ئەگەر وەرى ئەگرىتەت، يان ھىچ خانوويەكى بەناو ئەبىت، يان سولفەى عەقارى وەرنەگرىتەت ئەم ياسايە دەبىگرىتەو، كاك عادل فەرموو.

بەرىز عادل محمد امين:

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن.

من پېشنيارى ئەو ئەكەم، ماددەى چوار و پىنج بگرىت بەيەك ماددە، بەلابردنى ھەندىك لە ماددەى پىنج، لەبەر ئەو ھاوشىو ىەكن، ھەرچى باسى ئەو ئەكات، مەرجهكانى ئەو كەسانەيە كە خانويان پى ئەفرۆشريت لەو خانوانە، ھەرودھا لىرە لەكۆتايى ئەم بېرگەيەدا، بېرگەى يەك ئەلئيت، (مشروع سڪنى مامل) يەعنى مەبەستى ئەو يە ئەوپرۆژە خانوانەيە كەحكومەت دروستى كردوو، زۆر پرۆژە خانوو لەكوردستان دروست كراو، رىكخراوكان دروستيان كردوو، يەعنى خەلك ھەيە، سوودى بينيو، لەو خانوانەى كەوا رىكخراويك كردوويەتى، سەبارەت بەو ىە بۆى نيە، ھىچ كەسىك سوودمەند بىت، ئەگەر خانووى تا دوايى، بەلام ئەى زەوى چۆن ئەبىت، چونكە خەلك ھەيە، زەوى وەرگرتوو، فرۆشتوويەتيەو، نە سولفەى عەقارى وەرگرتوو، نە كردووشىەتى بە خانوو، ئايا ئەو چۆنە؟ حەق وايە بۆ عەدالەت نامازە بەو مەوزوعەش بدەين، بۆ ئەو ىە كەسىك دووجار سوودمەند ئەبىت، ھى وا ھەيە، دووجار سوود مەند دەبىت، ھى واش ھەيە، سوودى وەرنەگرتوو، نە لە خانوو نە لەزەويش، بۆيە بەم پىيە بىت ئەگەر لىرە نامازە بە زەوى نەدەين، دووبارە سوود وەردەگرىتەو، سوپاس.

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن:

قىان خان فەرموو.

بەرىز قىان سلیمان حاجى بشار:

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن.

بەراستى لەم ماددەيەدا، ئەو ىە كە نازناز خان باسى كرد، ئىمە لە ماددەى يەكدا، باسى ھاوولائىمان كردوو، كە ھاوولائى حەقى ئەو ىە ھەيە، كە خانووى نىشتەجىبوون وەر بگرىت، ھەم قەيرە كچ وەرى ئەگرىت، يەعنى تىيدا سوودمەند دەبىت، كورپىش بەھەمان شىو لەگەل خىزاندار، من پىم باشترە، لىردە ئەو ىە كەھاتوو، نە خۆى نە ھاوسەرەكەى، لەگەل ئەو ىە مندالى ناكام، يەعنى پشتيگرى لىزنىە دارايى ئەكەم، لەوخالەى كە فيلەن ئەبىت يەك يەكەى نىشتەجىبوون ھەبىت، ئەوانەى كە يەك خىزان پىك ئەھىنن، پىويستيان بەيەك يەكەى نىشتەجىبوون ھەيە، نەك جارى خۆى وەرى بگرىت، جارىك ھاوسەرەكەى، چەند مندالى ناكامىشى ھەيە، ھەريەكە خانوويەك بەناوى تۆمار بگرىت، ديسان بچىت سولفەيەكى ترو پىشنىەيەكى تر و يەكەيەكى ترىش وەر بگرىت، بەراستى ئەو شتە زياتر دەرگا دەكاتەو، كە خەلكىك بەو حىلەيە، كە تائىستاش بەو شىو يە رۆشتوو، چونكە ئىمە با بلين تەجروبەمان ھەيە، يەكەم باسى خانووكانى زانكو ئەكەم، مامۇستايانى زانكو ئەچوون خانووكانيان بەناوى مندالە وەردەكانى خويان

ئەگەرد، بۇ ئەو دەى بتوانن لە خانووەکانى زانکۆ سوودمەند ببن، بەلام لەگەل ئەو شدا مامۆستای دیکەمان هەبوو، کە نەخانوى هەبوو، نە هیچیشى هەبوو، وەزى ماددىشى زۆر خراپ بوو، ئىنجا ئەگەر ئەو شتە لىرەش بکەين، ئەوە خوۆ و هاوسەرەکەى و مندالە ناکامەکانى لىرە نەمىنیت، ديسان بزەبت هەمان شت دووبارە ئەبیتەو، بۆیە داوا ئەکەم لىرە بمىنیتەو، سوپاس.

بەرپز سەرۆکى ئەنجومەن:

ئەزانى چىە، هەموو جارێک ئەو تەفصیلاتانە تەناقوزى تىدايە، کە سەر لەو کەسەش دەشیوینیت کە جىبەجىی دەکات، بەلام ئەگەر تۆ ئەو مولاخەزەى کە نازناز خان داى، لايببەين ئەمىنیتەو سەر بەدیهيە، بەدیهيە کە خانوو نەدەیتە کەسىک و ژنەکەشى لەهەمان کاتدا، بەدیهيە کە خانوو نەدریت بەکەسىک و ژنەکەى و مندالەکەشى کە ناکامە، بەلام تۆ لىرە بىت بجیتە ناو ئەو تەفصیلاتەو، سەر لە ئىمەش ئەشیوۆ لە حکومەتیش ئەشیوۆت، لەو کەسەشى کە جىبەجىی ئەکات، نمونەش، نمونەيەکى سلبى کەکەسىک فىلى کردو، نابى بىت بەئەساس بۆ ئەو دەى موشەرىع دابنىشیت، ئەو شتانە دەربکات، هەيە خەئکىک کە فىل لەقانون ئەکات، لە مۇستەقبەلش فىل ئەکات، ئەبى ئەوانەى کە بەدايدا ئەچنەو، ئاشکرای بکەن ونەيەيلن و رىگا بگرن لەوانەى کە دەیانەوۆت فىل لەقانون بکەن، کاک سەردار فەرموو.

بەرپز سەردار صباح بۆزۆ هەركى:

بەرپز سەرۆکى ئەنجومەن.

قسەى من دووبارەيە بۆ قسەکانى کاک عادل، سەبارەت بەو دەى کە دەئیت ئەوانەى کەوا زەويان وەرگرتوو، سوپاس.

بەرپز سەرۆکى ئەنجومەن:

سوپاس، کاک سعدالدين فەرموو.

بەرپز ملا سعدالدين عبدالله مولود:

بەرپز سەرۆکى ئەنجومەن.

وہللا منيش هەر لەگەل ئەو دەم کەوا وزوجتە زياد بکرىت، چونکە بەراستى ئەو قانونە بۆ ئەو دەيە، کە ئىستاکە کۆمەلک خەلک هەيە، کەوا خىزانى هەيەو سەکەنىشى نيە، کە پيشترش باسماں کرد، غىر دخل محدوديشە، يەعنى دەمانەوۆت عىلاجى ئەو نەووعە بکەين، لەبەر ئەو نەبى قىود هەلگىرين، وا باشە کەوا قىود زياتر دابنن، سوپاس.

بەرپز سەرۆکى ئەنجومەن:

کاک دکتۆر رەمەزان فەرموو.

بەرپز د. رمضان عبدالرحمن محمد رضا:

بەرپز سەرۆکى ئەنجومەن.

لەبەر ئەوەی ئەم پرۆژەییە، پرۆژەییەکی مەدعومە، دەعم کردنەگەش بۆ خەلکیکی خاوەن داھاتیکی دیاری کراوە، من پشتگیری لە ڕای لیژنەیی ئاوەدانکردنەووە ئەکەم، بەبوونی ئەو قیودانە، ئەگەر ئێمە ئەو قیودانە ھەڵبگیرین، ئێمە واقعی ئیدارەیی خۆمان و وەزعی خۆمان ئەزانین چۆنە، باسی قەیرە کچ و کورپی رەبەن بەکەین، ئێمە گەواتە تەشجیعی قەیرەیی و رەبەنی ئەکەین، خەلکە خیزاندارەگە بە سێ، چوار مندالەووە ئەمینیتەووە، لەبەر ئەوەی ئەو قەیرانە گەسی خاوەن دەسلالت دەبن، موناڤەسەیی خەلکە ھەژارەگە ئەکەن، ئێمە با واقیعانە واقعی خۆمان ببینین، با ئەو قیودانەیی تیدا ھەبیت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک حمە رەشید فەرموو.

بەرپز رشید کریم رشید:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

من وا ئەزانم ئەم پرۆژەییەو پرۆژەیی پێشینیە عەقار، پرۆژەیی دروست بوونی صندوقی نیشتەجیوون، بۆ ئەوێە گەزۆرتەین بینا و زۆرتەین شوینی نیشتەجیوون لەم ھەرئێمەدا دابین بکریت، لەم ماددەییەدا فەرعی یەکەمی گە ئەلیت، نەخۆی نەھاوسەرەگەیی سوودیان نەبینییت، لە پرۆژەییەکی نیشتەجیوونی دیکە، مانای وایە، سوودیان نەبینییت لە شوقەییەکی تر، گە حکومەت تەوزیعی کردبێ، ئەی ئەگەر ھاتو خۆی خاوەنی خانوو بوو، مۆلگی ھەبوو، واتە تەملیکی خانووی ھەبوو، بەلام حەقی ئەوەی ھەییە، ئیستیڤادە بکات، مادام ئیستیڤادە نەکردوووە لەو پرۆژەییە، من پێم وایە ئیزافەیی ئەمەیی بۆ بکریت باشە، پرۆژەییەکی نیشتەجیوونی دیکەیی ھاوشیووە لە ھەرئێمەدا، یان خۆی خانوو بیت، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک حاتم فەرموو.

بەرپز حاتم محمد جان حسن:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

وہللا من دوو خاتم ھەبوو، خالکیان مامۆستا نازناز باسی کرد، دەربارەیی ئەوەی گە یەکیک دوو خیزانی ھەبیت، بەحەقیقەت زیاتر تەئسیری دەبیت، ئەگەر خۆی و خیزانیکی لە خانوودا بن، خیزانەگەیی تری بەخۆی و مندالەکانیەووە لە خانووی کریدا بن، دوو: دەربارەیی ئەوەی گە ئەو دوو ماددەییە، ماددەیی چوار و ماددەیی پینج، ماددەیی چوارەم لە دوو بڕگە پیک ھاتوو، دوو بڕگەییان ھاوشیووەیی ماددەیی پینج، بۆیە ئەگەر بکرایە بەیەک ماددە، تەنھا ئەو بڕگەییە بمایەتەووە، لەگەڵ ماددەیی پینج گە دوو بڕگەییە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک بەلین فەرموو.

بەرپزىز حمد عبدالله محمود(بەئىن):

بەرپزىز سەرۆكى ئەنجومەن.

دىيارە راپۇرتى ھەر چوار لىژنەكە، تەقريبەن لەيەكترى نزيكن، بەلام ئەگەر بە وردى تەماشاي پيشنيارى لىژنەى دارايى بکەين، وردكارى باشترى تيدا کردوو، ئيمە وختيک ليرەدا ياسا دەرئەكەين، بۇ ئەوہ نيه که دواتر تەفسير و ئيجتیهادات وەرگريت، بەراى من پيشنيارەکەى لىژنەى دارايى زور وردەكارى باشى تيدا کردوو، پيگاشى گرتووہ لەبازرگانى کردن لەو مەسەلەيە، فيان خانيش تەئکیدى کردوو، ئەگەر بەوردى گوئى لە پيشنيارەکەى لىژنەى دارايى بگرين، بەراى من لە ھەموويان باشترە، پيگا لە ھەموو بازرگانى کردنيک و ئيجتیهادات و تەفسيريک دەرگريت، کہ لەياسايەکەدا ھەبيت، سوپاس.

بەرپزىز سەرۆكى ئەنجومەن:

کاک دکتور دلير فەرموو.

بەرپزىز د. دلير اسماعيل حقى شاويس:

بەرپزىز سەرۆكى ئەنجومەن.

دىيارە مەبەستى سەرەكى لە دەرکردنى ئەم ياسايە، ئەوہيە کہ ئيمە کيشەيەکمان ھەيە، بەناوى کيشەى نيشتەجيبوون، ژمارەيەكى زورى خەلک و ھاوولاتيانى کوردستان، بى خانووبەرەن، لەلایەكى تريشەوہ، ئەوہيە کہ حکومەتى ھەريمى کوردستان ھاوکارى ھاوولاتيان بکات، يەکەى نيشتەجيبوونيان بۇ دابين بکات، بۇيە پيويستە بەراستى ئەو کەسەى کہ سوودمەند دەبيت لەم پرۆژەيە، ئەم ياسايە دەيگريتەوہ، ئەبى نەسوودمەند بيت لە پرۆژەکانى پيشوو، کہ مەبەست لەوہيە نە زەوى وەرگرتيبت، نە قەرزی خانووبەرەى وەرگرتيبت، لەلایەكى تريشەوہ ئەبى، نەخوى نەخيزانى، نە مندالى ناکامى خانوويان ھەبيت، ئەمە مەسەلەيەكى جەوھەرييە، ئەگينا وا نەبيت، ئيمە ياساکە بەم وزوحە دەرئەکەين، ئەو وەختە کۆمەلتيک سوودمەند ئەبن لەم ياسايە، کہ لەراستيدا پيويستيان بەوہ نيه، ئەو خەلکەى کہ زور زور پيويستى بەم ياسايە ھەيە، مەبەستى ياساکەش بۇ ئەوانە، ئەکەونە ژير دەست و پيۆہ، بۇيە ئيمە تەئکید ئەکەين لەسەر بيرو بۇچوونى لىژنەى دارايى، کہ ئەبيت جگە لەوہى کہ خەلک سوودمەند نەبووبيت لەو پرۆژانەى ھاوشيوہ، ئەبى ھيچ يەکەيەكى نيشتەجيبوون بەناوى خوى ياخود خيزانى ياخود مندالى ناکامى نەبيت، زور سوپاس.

بەرپزىز سەرۆكى ئەنجومەن:

کاک دلير فەرموو.

بەرپزىز دلير محمد شريف:

بەرپزىز سەرۆكى ئەنجومەن.

من قسەکانەم کرا، سوپاستان ئەکەم.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، کوێستان خان فەرموو.

بەرپز کوێستان محمد عبدالله:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەللامن پشتگیری ئەو پێشنیاری لێژنەی دارایی ئەکەم، کە یەکەى نیشتهجیبوون بەناوی خۆی و خێزانی و منداڵە ناکامەکانی نەبیّت، بۆ زەوی لەگەڵ ئەووە نیم، چونکە کەسانیک هەیه، کە زەویشی وەرگرتوو، نە ئەتوانیّت بیکات بەخانوو، ئێمە ئەمە کێشەى نیشتهجیبوون چارەسەر ناکات، بەلام یەکەى نیشتهجیبوونی بەناووە نەبیّت، مەسەلەى فرەژنى من ریزم هەیه، بۆ قسەگەى نازناز خان، ئەگەر انشاء الله وەزعی کوردستان وای لێهات، یەکەى نیشتهجیبوون زۆر بوو، وە دراش بەو کەسانەى کەوا ژنى دووهمیان هەیه، ئەوا خەلکی کوردستان لەخۆشی ئەو خانوووە، لە 50% ژنى دووهم دینن، لەبەر ئەوە بەراستی با ئەو دەرگایە نەکەینەو، ئەو هاندانی فرەژنیە، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک عەونى فەرموو.

بەرپز عونى کمال سعید بزاز:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

من حەز ئەکەم صیاغەکە بەو شیوێهە بیّت، المادة الرابعة: یشرط على مقدم طلب التملك ان لا يكون قد استفاد من:-

1 - أي مشروع سكني آخر في الاقليم.

2 - السلفة العقارية المقدمة من حكومة الاقليم.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەللا قسەى باشکرا، بەلام ئومید ئەکەم، ئەوانەى کەوا قسەیان کرد، قسەى خۆیان لەئایندە بەبیریان دینمەو، با لەبیری نەکەن، لەم نزیکانە بەبیریان دینمەو، ئەو مەبادیانە مەبادیئى زۆر گەورەن و باشن، بەلام دەبیّت لەسەر خۆشمان جیبهجی بکەین، هەمووشم تەسجیل کردوو ئەوانەى کەوا وتوویانە، ناوەگانم نوسیوو، جا بابزانن مەقەسەم چیه، چونکە ئەگەر تۆ عەدالەت بۆ خەلک داوا بکەى، دەبیّت یەکەمجار خۆت بگریتەو، ئەو یەک، دووش: عەدالەتى موتلهق ناتوانیت دابینی بکەیت، ئەو مەقولەیهکە دەمیکه وتراو، خۆ من لەگەڵ ئەووەشدام کە بنووسریّت پارچە زەویشی وەرئەگرتیّت، بەلام زۆر حالەت هەیه، بەتایبەتى لە (90) هەکان، بیدەرمامەتى وای لى ئەکرد، پارچە زەوی وەرئەگرت، ئەیفروشت بە 5 هەزار دینار، تا نانی پى بخوا، ئیستا کە بەپى قانونى حکومەت، بەرى ناکەویّت، هەشە دووی وەرگرتوو یان سى وەرگرتوو، یەعنى ئەگەر بەنەوعیک بیر بکەینەو، زولم لەو لایە ئەکەین، بەلایەکی تر بیر بکەینەو زولم لەلایەکی تر ئەکەین، یاخود بەعەکسەو، لەلایەک بیر بکەینەو لایەنى دووهم ئیستیفاده

ئەكات، لەبەر ئەو ھەر كەسك كە ئەو رەئىيانە دەدات، مەنتقى ھەيە، بەتەئكىد مەنتقى ھەيە، حەقى قانونى ھەيە، مەسەلەى مافى مرؤفە، عەدالەتە، بەلام لەبەر ئەو ھەردوو حالەتدا، حالەتى زەق ھەيە، كە پيشيل كوردنى ياسايە، پيشيل كوردنى عەدالەتە، ھەردوو حالەت لەو ھەيە كە يەكك سوودمەند بىت، بلىم پارچە زەوى لىرە زەرمەند ئەبىت، ئەو كەم دەرامەتانەى كە مەبدەئى يەكەم بوو تەسبىتمان كوردوو، كە وتم يەكك ھىچى نىە، پارچە زەوىيەكى لە حكومەت وەرگرتوو، چوو يەكسەر فرؤشتوو ھەيە، مومكىنە داو ھەيە بە كرىي خانووى شەش مانگ كەنەى بوو، ئىستاگە بەپىي قانون كە لە ھەرىمدا ھەيە، ناتوانىت خانوو وەرگرىت، ھەشە، دوو تا سى جار وەرى گرتووو خانووش شمولى ئەكات و شوفاش، ھى ترىش داوا ئەكات، جا ئەوانەى كەوا قسەيان كوردوو، لىرە نوسووومن، فەرموو نازناز خان بزائەم نوقتەى نىزامىت ھەيە.

بەريز نازناز محمد عبدالقادر:

بەريز سەرؤكى ئەنجومەن.

بەس ئەو ھەندە من جارىكى تر پىرسىار ئەكەمەو، ئەو پىرسىار نىە، بەلام ئايا قانون ئەسەرى رەجعى ھەيە، چونكە ئەو زەوىيانە ھەمووى لەسالانى رابردوو وەرگىرون، ئەگەر بشكرىت دەبى بؤ لەمەودا بىت ئەم شەرتە، چونكە ئەسەرى رەجعى نىە، بؤ رابردوو، سوپاس.

بەريز سەرؤكى ئەنجومەن:

ئەو قانونە ئەصلەن لەكوردستاندا ھەيە، ئەئىت خانوو نادات بەو كەسەى كەزەوى وەرگرتوو، يان زەوىيەكى تر نادرىت بەو كەسەى كە زەوى وەرگرتوو، بەلام ئەو ھەيە كە كراو ھىلاقى ئەو قانونانەيە كە ھەيە، ھى ئەو قەرارانەيە كە ھەيە، يان ھەتا ئەو رىنمايىانەى كە ھەيە، يان بابلىين مەنتقى كە ھەيە، شت كراو، ئەو جەنابى وەزىر لىرەيە، خؤى رەنگە باشتر بزائىت، لەبەر ئەو من پىم وايە، ئىستا دوو رەئى ھەيە، لەسەر ئەو ھەيە كە ئەو زىاد بكرىت كەئىستىفادەى كوردوو، لەپارچە زەوى حەقى نەبىت، لەو ھەيە كە خانوو وەرگرىت، فەرموو كاك شىروان.

بەريز شىروان ناصح حيدرى:

بەريز سەرؤكى ئەنجومەن.

وئلاھى بەقەناعەتى ئىمە ئەو ھەيە پارچە زەوى وەرگرتبىت، مەعناى وانىە، لەمەشروعىكى سەكەنى بەشدارى كوردوو، رەنگە لەبەر بى دەرامەتى نەيتوانىبىت ھەتا ئىستا زەوىيەكەى بكات بەخانوو، پارىش جەنابى وەزىرى ئاودانكردنەو لىرە بوو، ئەو قسەى ئەو بوو، وتى ئەو زەوىيانەى كە تەوزىع كراو، ھەتا ئىستا لە 10% بىنا كراو، با ئىستا گەشىت بىت بە لە 20% مەعناى وايە، ئەوانەشى كەوا خاوەن زەوين، يان ھەندىك ھەيە تىجارەتى پى ئەكات، من نالىم، بەلام زۆرەي زۆرى نەيتوانىوو، بىكەن بە خانووى نىشتەجىبوون، رەنگە ئىمکان ھەبىت بتوانن، زەوىيەكەى خؤيان بفرؤشن، موشارەكە

لەمەشروعىكى سەگەنى ئاۋادا بىكەن، بەتايىبەتەش بۇ ماۋەى 20 سائە، قەرزى عەقارىشى ئەدرىتت، بۇيە بەقەناعەتى من زەۋىيەكە شمولى مەسائىلى سەگەنى ناكات، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن:

تكايە ھەرىيەكەو بەناۋى نوقتەى نيزامىيەو ەنئىەك مەدەن، دەى فەرموو كاك بەلئىن.

بەرپىز حمد عبدالله محمود(بەلئىن):

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن.

تەنھا يەك كەس، باسى مەسەلەى زەۋى كەرد، لەھەموو موداخەلەكان، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن:

نا چوار، پىنج كەس باسى كەرد، ئەو ەتا ناوم نوسىوون، من نامەۋىت ناۋەكان بلئىم، كاك عادل چىە نوقتەى نيزامىيەكەت، فەرموو.

بەرپىز عادل محمد امين:

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن.

من باسى زەۋىم كەرد، جەنابى سەرۋك تەۋزىجم ھەيە، من ئەزانم خەلك زەۋى ۋەرگرتوو، بۇ دوو فەردە ئارد فرۆشتووۋىەتى لەكاتى خۇيدا، من پىشنىارىكەم ھەيە بۇ ئەو مەۋزوعە، ئەلئىم ئەو كەسانەى كەوا زەۋى ۋەرگرتوو، ھەقى تەملىكى ھەبىت، بەلام مەسەلەن لە 10% يان 15% نىسبەيەك دابنئىن كە قىمەتى زەۋىيەكە بەس لەو كەسانە ۋەرگىرىن، ئەتوانىن ئەو مەۋزوعە موعالەجە بىكەين، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن:

ئەزانى چۆنە برادەران، تۆ كەقانونىك دائەنىيت، لەقانونەكە ئەو دوو مەرجەى تىدايە، فەرموو كاك غەفور نوقتەى نيزامىت ھەيە.

بەرپىز غفور طاھر سعید مەخمورى:

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن.

ئىمە ئەو خانووانە كە دروست ئەكرىت، يان ئەو شوقانە ھاۋولاتى بەپارە دەىكرىت لەحكومەت بەقىست، بەلام زەۋى بەخشىنىكە بەپىي نوقات ۋبەپىي سالانى خزمەتى خۇى پىي دەدرىت، يەعنى حالەتەكان لەيەكترى جىان، ئەو لە حكومەت ئەىكرىتەۋە، ئەۋەش حكومەت پىي ئەبەخشىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى ئەنجومەن:

ئەگەر عەفوم ئەكەيت لىرە وانىە، كاك غەفور، لەبەر ئەۋە، ئىمە لە ماددەى يەكەم، تەسبىتمان كەرد، پارەى زەۋىيەكە حىساب ناكرىت، مەبەدەئىكى ترىشمان ھەيە، قەرارىك ھەيە، كەوا دوو پارچە زەۋى نادرىت، كەۋاتە تۆ لىرە پارچە زەۋى دەدەيت، لە كولفەكەت دەرھىنا، ئەو مولاھەزەيە دەبى ئىنتىباھ بىكەين، بەلام ئەۋەى كەمن ھەرزىم كەردن، زۆر كەس ھەيە، زەۋى ۋەرگرتوو، نەيتوانىۋە خانوو بىكات، رەنگە لە 80%ى ئەو خەلكانە بەتايىبەتى خەلكى ھەزار، پارچە زەۋى ۋەرگرتوو، 5 ھەزار دۇلار ئەكات، نەخانۋى پىدىت،

نە دەتوانىت خانووى پېيكات، بۆيە فرۆشتوويە تېيە، ئەو دەبى ئىمە بېھيلىنەو بۇ دەسەلاتى جىبە جىكرىد، خۇ ھەر ئەو قانۇنە نى، قەوانىنى تىرىش ھەيە، لەھەر ئىمدا دەلىت دوو پارچە زەوى نادىت بەكەسىك، بەلام ئىمە مەبدەئى يەكەممان بۇ كەم دەرامەتە ئەو خانووانە، با ئەوان تەقدىرى بىكەن، يەكەم: با خانووى نەبىت، ئەو موھىمە، پارچە زەوى وەرگرتو، بەلام كە خانووى نى، ماناى وايە كەم دەرامەتە، موستەھقى ئەو يە جارىكى تىرىش ھاوکارى بىرىت، ئەو دەكرىت وەزارەتى ئاودانكرىدەو بەپى رىنمايەك، بەپى مەبادئىك كە داى دەنىت رەچاوى بىكات، بەتەئكىد رەچاوى ئەو دەكات، كە ئەو خانووشى نى، ھىچ پارچە زەويە كىشى وەرگرتو، ئەو كەم دەرامەت ترە لەخەلكى تر، بۆيە دەبىت لەپىش چا و بىت، بۆيە مەن پىم وايە، ئەو صياغەى كەلىزەى قانۇنى كر دوويەتى زۇر جىگەى خۇيەتى، بەلام ئەو خالە دەمىنەتەو كە دوو رەئى ھەيە، يەكەكىان نازناز خان پىشكەشى كر، كە دەلىت خىزانەكە پىويست ناكات بنووسرىت، لەلەيەكى تىرىشەو كوېستان خان دەلىت دەبى، بنووسرىت، ئەو دوو رەئىە يەكلا بىكەينەو پىش ئەو دەبى بىخەينە دەنگدانەو، كاك عەونى فەرمو.

بەرپىز عونى كمال سعید بزاز:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

مەن پىشنىارىكەم كر، وازانەم دەبى مولاھەزەى بىكەن، خانوويەك لەباوكەو مەو تەو، باوكەكەش مردو، پىنچ وەرەسەى ھەيە، ئەو بۆيە دەلىم (لايملك شقە او دار سكونية، على وجه الاستقلال) ئەو موستەھقىل نى، موשאە، بۇ مەغدور بن ئەو كەسانە، با فورسە تىكى بەدەينى ئىستىفادە بىكات، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەو موقتەرەحە كاك عەونى جەنابت كرەت وەكو شەخس، تەرحەت كر، لەبەر ئەو ناكرى بلىت دەبى لىمان وەر بىرگىت، لەگەل ئەو شەدا ئەگەر يەكەك ئىستىسناى لەسەر بىكات، يان بىكەن بە موقتەرەحە لىزەنى ياساى، يان يەكەك پىشگىرى لىبىكات ئەو جىاوازە، خۇ شەكە مەنتقى تىدايە، بەلام تۇ دەلىت دەبى وەر بىگرن، مەنىش ئەلىم نەبىت لەبەر ئەو تۇ وەكو شەخس دەلىت، ئەگەر لىزەنى ياساى كرەى بە موقتەرەحە تازەى خۇ و وتیان پىشگىرى لى ئەكەن، ئەو مەنىش تەرحە ئەكەم، بەلى كاك شىروان فەرمو.

بەرپىز شىروان ناصح حیدرى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە پىشگىرى لەراكەى كاك عەونى ئەكەن، ئەو شتىكى تازە نى، بەراستى ناكرىت يەكەك حەسەيەكى موשאى ھەبىت لەمولكەك، موكمىنە ھەر ھىچىش نەبىت، دەبى ئىمە حسابى بۇ بىكەن بەراستى لە زۇربەى قەوانىنەكانىش ئەو ھاتو، بۆيە ئىمە بىكەينە خانوويەك ھى ئىستىقرار ئەگەر ھەبو، كەوا بو مەحروم ئەبىت لەو مەشروە سەكەنە، نەك حەسەيەكى شایع لەخانويەك، يان لەوەرەسە بۇى مابىتەو، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك بارزان فەرموو.

بەرپىز بارزان محمد عبدالقادر:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

لە مەنتقەى ئىمە، رېكخراوى كراو كۆرۈ قەندىل، خانووى زۆريان كىردوۋە داۋىيانە بەخەلك، مەسەلەن لە كەفرى گەرەكى ئىمام محمد ھەمووى خانووى تازەيەو كىردوۋىيانە بۇ خەلك، يەئنى مەفروز وايە، ئەۋەشى كە لە رېكخراۋەكان بۆيان كراۋە، شمولى نەكات، كاك عادلش باسى كىرد، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

بەتەئكىد ئەۋانە شموليان ناكات، وازحە ئىمە دەئىين ئەۋەى كەئىستىفادەى نەكىردوۋە، نالئىت لە حكومەت دەئىت لە ھىچ مەشروعىكى سەكەنى ئىستىفادەى نەكىردى، يەئنى ئەۋانى تىرش نەك ھەر ھى حكومەت، صىغەكە ئەۋەى لىژنەى قانونى بىخوئىنەۋە جارىكى تر بەگوردى، بۇ ئەۋەى برادەران باشتر تىبگەن.

بەرپىز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددەى چوارەم: نابى ئەۋە كەسەى داخۋازى پىشكەش دەكات بۇ كرىنى بنىاتنراۋەكە:

1-ھىچ خانوو يان شوقەيەكى سەربەخۆى بەناۋ ھەبىت.

أ- سوودمەند بووبىت لە پىرۆزەيەكى نىشتەجىبوونىكى دىكە لە ھەرىمدا.

ب- ئەۋە قەرزە عەقارىيەى حكومەتى ھەرىم دەيدات .

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئىستا پىش ئەۋەى بىخەينە دەنگەۋە، ئەۋە مەۋزوعە يەكلاۋكەنەۋە، كەپراى جىاۋاز ھەبوۋ، ھەندىكىان تەئىدى نازناز خانىان كىرد، ھەندىكىشان بەعەكسەۋە، ئاخىر كەس كەلەۋ مەۋزوعە قسەى كىرد، كوئىستان خان بوۋ، كە مەرجى ئەۋانەى كەداۋاى تەملىك ئەكەن، ئىستىفادەىان نەكىردى، نەخۆيان نە خىزانەكانىان، ئەصلى مەشروعەكە ولئىنەى ياسايش ئەئىن، نەخۆيان نە خىزانەكانىان، رەئى نازناز خان كە ھەندى ئەندامىش تەئىدى كىرد، دەئىن بەتەنھا خۆيان، بۇ ئەۋەى توۋشى ئەۋە نەبىن ئەۋەى كە دوو ژنى ھەيە، يان سى ژنى ھەيە، من پىم وايە، ئەگەر ھاۋسەرەكەى رەش بىكەينەۋە، دەمىنئىت بۇ تەقدىرى ۋەزارەت، دەگەرپىتەۋە بۇ مەبدەئى كەم دەرامەتەكە، خۆى تەقدىرى ئەكات، من ئەۋەم پى باشتر، لىژنەكانىش پىشتىرى لەۋە ئەكەن، كە يىشترط على مقدم طلب التملك ان لا يكون قد استفادة من:-- ھەتا كۆتايى، باشە ئىستا كاك عەۋنى بىخوئىنەۋە بۇ ئەۋەى بىخەينە دەنگدانەۋە.

بەرپىز عونى كمال سعید بىراز:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

المادة الثالثة: يشترط على مقدم طلب التملك ان لا يكون قد استفاد من:-

ان لا يملك شقة او دار سكنية على وجه استقلال. و ان لا يكون قد استفاد من:

1- أي مشروع سكني آخر في الاقليم.

3 -السلفة العقارية المقدمة من حكومة الاقليم.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

مامۇستا كاكە بىخوینەرەو بەكوردیەكەى فەرموو.

بەرپز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددهى چوارەم: نابى ئەو كەسەى داخووزى پيشكەش دەكات بۇ كرىنى بنیاتنراوئەكە:

1-هیچ خانوو یان شوڤەیهكى سەربەخۆى بەناو هەبیت.

2-سوود مەند بووبیت لە:-

أ- لە پرۆژەیهكى نیشتهجیبوونىكى دیکە لە هەریمدا.

ب- ئەو قەرزه عەقارییهى حکومەتى هەریم دەیدات .

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئىستا دەیخەمە دەنگەووە كىى لەگەندایە؟ بادەستى بلند بکات تکیە، فەرموون كىى لەگەندا نیە؟ 3كەس

تکایە بۇ ماددهى دواتر.

بەرپز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددهى پینجەم: داواکردنى بە مۆلك كوردنەكە بە پىى فۆرمىك رىك ئەخرى، كە وەزارەتى ناوهدانكوردنەووە

و نیشتهجى كوردن نامادەى دەكات و، ئەمانەى تىدا دەبیت:

1-ناوى داواكارى بە مۆلك كوردنەكە و شوینى نیشتهجى بوونى.

2-پیشەى داواكارى بە مۆلك كوردنەكە و ناوى ئەو فەرمانگەیهى كە سەر بەو، ئەگەر فەرمانبەر یا

كارمەندى بەكارهاتوو بوو، یان كرىكار یاخود ئەو شوینەى كە كارى تىدا دەكات، ئەگەر سەر بە كەرتى

تایبەت بىت.

3- داواكارى بە مۆلك كوردنەكە بیسەلینى كە نەخۆى نە هاوسەرەكەى سوودیان لە هیچ پرۆژەیهكى

نیشتهجى بوونى هاوشیوه وەرنەگرتبیت.

4- هەر مەرجىكى دیکە كە وەزیر برپارى لەسەر دەدات، بخرىتە سەر فۆرمى داواكە.

بەرپز شېروان ناصح حیدری:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئیمە وەکو لیژنە یاسایی پێشنیار ئەکەین، کە ماددە ی پینجەم هەلبگیریت، چونکە ئیمکان هەیە، بە رینمایای ئەم مەسەلەیه چارەسەر بکریت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێوەش رهنیتان وایە، فەرموو دکتۆر دلیر.

بەرپز د. دلیر اسماعیل حقی شاویس:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئیمەش پشتگیری ئەو بۆچوونە لیژنە یاسایی ئەکەین، پیمان وایە ئەمە وەزارەت ئەتوانی بەرینمایای چارەسەری بکات، بۆیه داوا ئەکەین، ئەم ماددەیه لابریت، بەلام پێشنیاز ئەکەین لەهەمان کاتدا ماددەیهکی تر بخریتە جیگای، بەم شیوەش بییت:

خاوەنی ئەو یەکە نیشتەجیبوونە لەم پرۆژەیهدا هاتوو، بۆی نیە، بيفرۆشیت، تا هەموو قەرزەکانی پاکتاو نەکات، بەراستی ئەبێ بەندیك هە بییت، ئەو کەسە کە سوودمەند ئەبییت لەم پرۆژەیهدا، بۆی نەبییت بيفرۆشیتەووە و فروفیلێ تیدا بکات، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەزانی چۆنە، ئەوەندە من بزائەم لەشتی وا ئەو خانوو، هەتا قیستەکانی نەدات، رهن کراوە، ئەگەر بيشيفرۆشیت، دەچیتە سەر ئەو کەسە کە دەیکریتەو، لە دنیا دا زۆر هەیه شتی وا، کە دەيفرۆشیت، باقیەگەشی ئەو کەسە کە دەیکریت تەحەمولی ئەکات، موقتەرەحی لیژنە یاسایی بە ئیلغا کردنی ئەو ماددە ی دەیخەمە دەنگەو، کێ لەگەڵیەتی با دەستی بلند بکات؟ فەرموون، کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ وەرگیرا، ماددە ی شەشەم تکیە.

بەرپز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددە ی شەشەم: داواکاری بە مولک کردن داوی راگەیانندی پەسەندکردنی داواکە ی لەماوە ی (30) رۆژ، لە میژووی راگەیانندنەگە ی کە دەبێ پاره بدات، گوژمە پارەیهک بدات، کە دەکاتە لە 10% ی نرخ خە ملندراوی بەرایی ئەو شوقەیه ی کە ئەیهوویت بەناوی بکات.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک زرار فەرموو.

بەرپىز زرار طاھر امين:

بەرپىز سەرۆكى ئىنجومەن.

لەسەر ماددەى شەشەم لىژنەكەمان پېشنيار ئەكات داواكارى بە مولك كىردن دواى راگەياندى پەسند كىردنى داواكەى لەماوەى (45) رۆژ لەمىژووى راگەياندىكەى كەدەبى پارەبدات .گوزمە پارەيەك بدات كە دەكاتە 10% نىرخى خەملىندراوى بەرايى ئەو شوققەيەى كەدەيەوى بەمولكى بىكات بەرەچاوكىردنى بەرژەوەندى ھاوولاتيان 0 تەنھا 30 رۆژەكەمان كىردووه بە 45 رۆژ.

بەرپىز سەرۆكى ئىنجومەن:

كاك رەشاد ئىوھەىچ تىببىنيتان ھەيە؟

بەرپىز رىشاد احمد ابراهيم:

بەرپىز سەرۆكى ئىنجومەن.

ئىمە پىشتىگىرى لە راكەى لىژنەى ئاودانكىردنەوھ ئەكەين، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئىنجومەن:

كاك دكتور دلىر ئىوھەىچ تىببىنيتان نىە؟

بەرپىز د. دلىر اسماعيل حقى شاويس:

بەرپىز سەرۆكى ئىنجومەن.

ئىمەش پىمان واىە 30 رۆژ كەمە بۆ ئەو پىرۆژەيە، بۆيە پىمان باشە بىكرىت بە 45 رۆژ، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئىنجومەن:

ئەوھ قسەى پىناوئىت سى لىژنە داوا ئەكەن كەوا 45 رۆژ بىت، كاك ئارام توۆ لە چ لىژنەيەكى، لىژنەكەت داواى كىرد كەوا 45 رۆژ بىت، بەھەر حال فەرموو.

بەرپىز ئارام رسول مامند:

بەرپىز سەرۆكى ئىنجومەن.

لەماددەى شەشەم باسى نىرخى خەملىندراوى بەرايى ئەكات، ئىمە لە لىژنەش موناقتەشەمان كىرد، ئەگەر ئەمە نىرخى بەرايى بىت بۆ شوققەكان، كە دروست كرا لەماوەى دوو سال، كە لەماددەى دواتردا ھاتووه، بۆى ھەيە نىرخى شوققەكە زىاتر بىت، بۆيە ئىمەش لەوئى موناقتەشەيەكى زۆرمان لەسەر كىرد، كە ئەم خەملىندراوى بەرايىە بىكرىت بەخەملىندراوى بنەپەتى، بۆ ئەوھى جارىكى تر دواى دروست كىردنەكە نىرخەكەى نەچىتە سەرەوھ، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئىنجومەن:

خەملىندراوى بىنەرەتى نىيە، لە دۇنيادا كاك ئارام، رەنگە ھەموو بەرايىيەگە، ھەمووى تەقدىرىيە، ئىستا وەگو موناھەشەكەى بودجەمان لىھات، كاك شىروان ئەى تۆ رات چىيە؟ يان تەئىدى ئەو لىژنەيە بگە، يان وچھە نەزەرى خۆتان بدە، فەرموو.

بەرپىز شىروان ناصح حىدرى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە وەگو لىژنەى ياسايى بەم شىوويە مامەلەمان لەگەل ئەو ماددەى كردوو، سەبارەت بەماددەى شەشەم كە دەكاتە ماددەى پىنجەم، ئەگەر پىشنيارەكەمان بەھەند وەرېگىرېت، لىژنە بەم جۆرە داى دەرپىزىتەو، ماددەى پىنجەم،

1- داواكارى كرىنى بناياتنانەو، دواى ئەووى داواكەى پەسەند دەكرېت، رېژەى لە 20% خەملىندراو دەدات، لىرە خەملىندراو مەبەستى فىعلەكەيە، بەراستى دەبى ئەو روون بگەينەو.

2- ئەو برە قەرزەى كە دەمىنېتەو، بەقىستى سالانە يان مانگانە دەيدات بۆ ماووى لە 20 سال تىپەر نەكات.

3- ئەگەر ھاوولايىيەكە خانووبەرەكەى پىش كۆتايى ھاتنى قەرزدانەو، فەرۆشت، دەبى ھەمووى ئەو قەرزەى كە ماووتەو بە يەك جى بىداتەو، بەراستى ئەمە راي لىژنەى ياسايى سەبارەت بەو ماددەيە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

يەئنى ئىوہ لە 10% كەتان كردوو بە 20%، ئەى ئىوہ چى ئەلېن ئەو سى لىژنەيەى تر؟ كاك شىروان ئىوہ مودەكەتان باس نەكردوو، مەبەستم سى رۆژەكەيە، ئىستا خىلافەكە لەسەر ئەوويە، ئەصلى پىرۆژەكە كە 10 ئەندامى تەقدىميان كردوو، لە 10% يە حكومەتىش كە جوابى داونەتەو دەلېت با لە 20% بېت، لىژنەى قانونىش لە 20% كەى تەسبىت كردوو، ھەر سى لىژنەكەى تىرش ئەلېن لە 20% كە زۆر، تەئىدى لە 10% كە ئەكەن كە ئەصلى مەشروعەكەيە، لە 10% كە زۆر باشە، چونكە ئەووى كەم دەرامەتە لەكويى بوو بىدات، ئىستا ئەصلى مەشروعەكە لە 10% يە ھەر سى لىژنەكەش تەئىدىان كردوو، بەلام موقتەرەحى تازە لە 20% من ئەمەوېت ئەو بەخەمە دەنگەو، كى لەگەل ئەو دايە كە لە 20% بېت با دەستى بلىد بكات تكايە؟ شەش كەس كەواتە ئەصلى مەشروعەكە ئەمىنېتەو، فەرموو نازنازخان نوقتەى نىزامىت چىيە؟.

بەرپىز نازناز محمد عبدالقادر:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

من ئەو تەوزىجە ئەدەم بۆ مەسەلەى دەنگدانەكە، ئەگەر ئەو نىسبە زىاترە دابىنېن بەراى من حكومەت، دەتوانىت زمارەيەكى يەكجار زۆر شوقەى پى دروست بكات، بەلام ئەگەر كەم بوو زمارەيەكى كەمتر دروست ئەكات، چونكە بودجەكەى مەحدودە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كە وتمان كەم دەرامەت ھەزار، لە 20%ى ئىمكان نىيە، ئەگەر ھەببوو، ئەو ھەقىقەت ھەزار نىيە، مەبەدەئى يەكەم ناىگرىتەو، فەرموو كاك تەلەت.

بەرپىز طلعت خىزىر سىف الدىن:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە ماددەى سىيەممان ئىلغا كەردەو، كە دەبوايە وەسائىلى ئىعلام، قىوئى تەلەبى تەملىك بىكات، بەلام لە ماددەى شەشەمىش ئەصلى مەشروعەكە، 45 رۆژمان داناوە بۆ تەئرىخى تەلەب، ئەو ھەقىقەت شىتەك دروست ناكات؟ سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

نا، ئىمە ئەو ھەممان لاپەرد، تەھدىد كەردنەكە وەزارەت دەىكات، پىنمايە، كاك بەلەن ئەگەر نوقتەى نىزامىيە باشە ئەگىنا دەنگمان بۆ داو، دەمىنەتەو ھەقىقەتەكە، كاك شىروان موشكىلە نىيە، ئەو ھەقىقەتەى ئىو كەردووتانە باشە، بىخوینەردەو فەرموو.

بەرپىز عونى كمال سەىد بىراز:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

المادة الرابعة:

- 1- يسدد طالب التملك بعد قبول طلبه مبلغاً قدره (20%) من القيمة المقدرة للبناء.
- 2- يسدد طالب التملك المبلغ المتبقي بدمته باقساط شهرية أو سنوية خلال مدة لاتتجاوز 20عشرين سنة.
- 3- في حالة بيع المواطن للعقار المملك له قبل انتهاء مدة تسديد القرض فعليه تسديده كاملة.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

فەرموو كاك حاتم نوقتەى نىزامىت ھەيە.

بەرپىز حاتم مەھمەد جان ھىس:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

لە نوقتەى دوو ھەم تەنھا يەك رەئىت وەرگرت، پەئى دوو ھەم وەر نەگرت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاكە ئىمە دەنگمان نەداو، بەس نىسبەكەمان وەرگرتوو، خۆ تەواو نەبوو، ماددەكە، ئىمە بەس دەنگمان بۆ نىسبەكە داو لە 10% بىت يان لە 20% بىت، ھەقىقەتەى تر ماو ھەقىقەتەى، بەئى دىكتور ھالە فەرموو.

بەرپىز د. ھالە سەىل وادى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

يەك خال ھەيە، لە راپۆرتى وەزارەت ھاتوو، ئەگەر حالەتى وەفات ھەيىت، ئەو كەسەى كەوەفات ئەكات، وازانم ئىرە جىگايەتى ئەگەر بىرئىت جىگاي بەكەينەو، واتە كەسەكە وەفاتى كرد، لەماوہى دانەوہى قەرزەكە كى دەيداتەو، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

پىش ئەوہى بىينە سەر ئەو خالەى كە ھالە خان وتى، (في حالة بيع المواطن للعقار الملك له قبل انتهاء مدة تسديد القرض) ئەى ئەگەر فرۆشتى بەيەكەى ئەویش كەم دەرامەت بوو، ئەگەر كەم دەرامەت بىت ھەمان شروتى لەسەر تەتبيق ئەبىت، واتە قىستەكان ئىنتىقال ئەكات، بۇ ئەو كەسەى كە كرىوئەتى، ئەگەر فرۆشتى بۇ تىجارەت و ئەو شتانە، ئەو دەبى قەرزەكە بداتەو، يەعنى ئەو شوقەى كە فرۆشتووئەتى ئەگەر بۇ يەكەى بىت كە كەم دەرامەت بىت، ئەقساتەكان ئىنتىقال ئەكات، بۇ ئەو كەسە كەم دەرامەتەى كە تازە ھاتوو، يەعنى موشكىلەيەك بۇ حكومەت ھەل ئەكات، بەلام ئەگەر فرۆشتى بۇ غەرەزى تىجارەت دەبى ھەموو قىستەكان بداتەو، ئصول وایە، فەرموو كاك رەشاد.

بەرپىز رشاد احمد ابراهيم:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

لە حالەتەى ئەگەر ئەو شوقەيە فرۆشرا، ئەگەر كرىار نەفسى شروتى ھەبوو، دەكرى ئەو قەرزە تەدویر بىرئىت لەسەرى، شەرت نىە، مۆتەبەع بوو، لەبانكى عەقارى ئاوا بوو، كە خانووئەك ئەفرۆشرا، سولفەى عەقارى لەسەر بوایە، ئەگەر شروتى تىدابوایە كرىارەكە، قەرزەكە تەدویر ئەكرا لەسەرى بە ئەقسات دەیدا، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەو ئەگەر بىت و خانووى خۆى بىت، بە سولفەى عەقار، بەلام ئەمە مالى حكومەتە، خەلكى كەم دەرامەت شروتى ھەيە، ئەگەر ئەو شروتە مەوەفر بوو، بۇ وەزارەت ھەيە، ئەقساتەكان نقل بكات، بۇ ئەو كەسە تازەى كە شروتى تىدا ھەيە، وەكو شەخسى يەكەم كە دراوئەتى، كاك فرسەت دەلئىت، باشە، با خۆى شەرحى بكات، فەرموو.

بەرپىز فرست احمد عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەو پرۆژەيە بۇ يارمەتى دانى خەلكىكە، بۇ قەزىيەكى تىجارى نىە، ئىمە ئەگەر واى لى بەكەين، ئەو خەلكە ئەو خانووانە بفرۆشن، ھەموو كەسەىك تىجارەتى پىوہ ئەكات، تۆ يەكەم: بە سعرى كولفە پىت داوہ، دووہم: پارەى زەوئىت لى نەسەندوو، ئەچىت بەيەكەىكى ئەدات دوور نىە، شروتىشى تىدا نەبىت، شروتىشى

تیدا بیټ دەرگایهك ئەكهینهوه بۆ تیجارەت، بەرهئى من هەدەفى پرۆژەكه تىك ئەدەین، ئەگەر ئیমে مه جالى فرۆشتن بدەین، مەفروزه ئەو وەختە بفرۆشريت كه هەموو پارەكانى تەسديد كرد، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

زۆر راستەو مەنتقە، لەبەر ئەوە كامیلەكه باشە، مەنتقیكى باشە، یەعنى سییەمەكه باش ھاتوو، (3- في حالة بيع المواطن للعقار الملك له قبل انتهاء مدة تسديد القرض فعليه تسديده كاملة.)

موقتەرەحەكهى دکتۆرە ھالە دەمینیټ ئەوہى كه دەلیټ ئەگەر یەكێك مرد، كاك سەردار فەرموو.

بەرپز سەردار صباح بۆزۆ ھەركى:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

وہللا پشتگیری له قسەكانى كاك فرسەت ئەكەم، بەلام لەیەك شت، ئەتوانین رینگا لە تیجارەت بەو شوقانە بگرین، ئەویش ئەوہیە لى ئەگەرپین تا 20 سال كرين و فرۆشتنى لەسەر ھەبیټ، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەزانى چۆنە كاك سەردار، خۆى لابلەلاش باسى ئەو مەسەلەيەمان كرد، بەلام تۆ رینگا ئەدەیت بەوہى كه بەناقانونى كرين و فرۆشتنى پيوە بكریت، بە قاچاغ بكریت، كه ئەمەش كیشەى زۆر لى دیتە پيشەوہ، چونكە خەلك راناوہستیت لەسەر ئەوہ، بۆیە ئەو شەرتەى بۆ دابنپین كه هەموو پارەكه بدات، بەلئى دکتۆرە ھالە فەرموو.

بەرپز د. ھالە سەھیل وادى:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

بەنسبەت ھالەتى وەفات، ئەساسەن كەسەكە كەم دەرامەتە، ئەگەر وەفاتى كرد، مندالى وردى ھەبیټ ھەر پىي ناکریت، كە قەرزەكە بداتەوہ، ئەگەر گەورە بن و فوتابيش بن، ھەر پىيان ناکریت، پيشنيار ئەكەم، كەوا ئیعضا بكریت، لە قیستەكان، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەو مەوزوعە برپك بىر كەردنەوہى ئەوئیت، بۆ ئەو كەسەى كەوا وەفات ئەكات، مومكینە كرىكار بیټ، مندالەكانیشى ورد بن، ھىچ ئیمكانیەتى ئەوہشى نیە، قیستەكان بداتەوہ، چۆن موعامەلەى لەگەل بكریت، ئیعضا بكریت بە چ رینگایەك، بە چ شتیک، وەختەكەش درەنگە، رەنگە میشكیشمان ئیش نەكات، ئەگەر نوقتەى نيزامیە فەرموو كاك بارزان.

بەرپز بارزان محمد عبدالقادر:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

كە سولفەى عەقار وەردەگریت، تۆماتیكى بەبى تەئمین لەسەر ژيان ناکریت، واتە سولفەكەت نادەنى، من خۆم كەردوومە بۆ 10 ملیۆن، 120 ھەزار تەئمینیان لەسەر ژيان لى وەرگرتووم، ئەوہش بۆ ھالەتى مردنە، یەعنى قانونیەن ناکریت، ھەتا تەئمین لەسەر ژيان نەبیټ، ئەبى كەفیلیشت ھەبیټ، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو سولفەى عەقار نىه، فەرقى زۆره، پىم وایه بادواى بخەین و بیریکیش لەوه بکەینهوه، کى لهگەن
ئەوهدايه کهوا دوا بخریت؟ باشه کى لهگەندا نیه؟ بەزۆرینهى دەنگ وەرگیرا، باشه سبهینى سەعات 11
دانىشتن دەبیّت، خوا حافیز.

عدنان رشاد مفتى	محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکوکى)	فرست احمد عبدالله
سەرۆکی ئەنجومەنى نیشتمانیى کوردستان - عێراق	جیگری سەرۆکی ئەنجومەنى نیشتمانیى کوردستان - عێراق	سکرتیری ئەنجومەنى نیشتمانیى کوردستان - عێراق

ئەنجومەنى نیشتمانیى کوردستان - عێراق

پروٹوکۆلى دانىشتىنى ژماره (23)

سى شەممە رېكەوتى 3 \ 6 \ 2008

خولى دووھى ھەئىزاردىن

پروتۆكۆلى دانىشتىنى ژماره (23)

سى شەممە رېكەوتى 2008/6/3

كاتزمير (11) ى پيش نيوهرۆى رۆزى سى شەممە رېكەوتى 2008/6/3 ئەنجومەنى نىشتمانىي كوردستانى عىراق بە سەرۆكايەتى بەرپىز عدنان رشاد مفتى سەرۆكى ئەنجومەن و، بە ئامادەبوونى بەرپىز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەرگوكى) جيگىرى سەرۆك و، بەرپىز فرست أحمد عبدالله سكرتيرى ئەنجومەن، دانىشتىنى ژماره (23) ى خولى دووهم، سالى (2008) ى خوى بەست.

بەرنامەى كار:

بەپىي حوكمەكانى برگه (1) ى مادده (20) له پىرۆى ناوخۆى ژماره (1) ى هەموار كراوى سالى 1992 ى ئەنجومەنى نىشتمانىي كوردستانى عىراق، دەستەى سەرۆكايەتى ئەنجومەن برپاردرا دانىشتىنى ژماره (23) ى خولى دووهمى هەلبژاردن له كات (11) ى پيش نيوهرۆى رۆزى سى شەممە رېكەوتى 2008/6/3 دا بەم شيوهيه بىت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنهروو و گفتوگو کردنى پرۆزهى ياساى دابين کردنى خانووى نىشتهجى بوون بۆ دانىشتوانى هەريمى كوردستانى عىراق، كه له لايەن ژمارهى ياسايى ئەندامانى پەرلەمانهوه پيشكەش كراوه.

2- خستنهروو و گفتوگو کردنى پرۆزهى ياساى هەموار کردنى ياساى كرىي خانووبەرە ژماره (87) ى سالى 1979 ى هەموار كراو، كه له لايەن ئەنجومەنى وەزيرانهوه پيشكەش كراوه.

3- خستنه پروو و گفتوگوو کردنی پرۆژهی یاسای هه مووار کردنی یه که می یاسای ژماره (26) ی سالی 2007 یاسای باجی دهرامهت، که له لایهن ئه نجومه نی وه زیرانه وه پیشکesh کراوه.

به رپز سه رۆکی ئه نجومه ن:

به ناوی خوای گه وره و میهره بان.

به ناوی گه لی کوردستان دانیشه تنه که مان ده که یه نه وه، به رنامه ی کار:

به پیی حوکه مانه ی برپه گه (1) ی ماده ده (20) له په پیره ی ناوخوی ژماره (1) ی هه مووار کراوی سالی 1992 ی ئه نجومه نی نیشه تمانی کوردستانی عیراق، دهسته ی سه رۆکایه تی ئه نجومه ن برپاریدا به رنامه ی کاری دانیشه تی ژماره (23) ی خولی هه لبژاردن له کاترمیری (11) ی پیش نیوه رۆی رۆژی سی شه ممه ریکه وتی 2008/6/3 دا به م شیوه یه بیته:

1- به رده وام بوون له سه ر خستنه پروو و گفتوگوو کردنی پرۆژهی یاسای دابین کردنی خانووی نیشه تبه جی بوون بۆ دانیشه توانی هه ریمی کوردستانی عیراق، که له لایهن ژماره ی یاسایی ئه ندامانی په رله مانه وه پیشکesh کراوه.

2- خستنه پروو و گفتوگوو کردنی پرۆژهی یاسای هه مووار کردنی یاسای کرپی خانووبه ره ژماره (87) ی سالی 1979 ی هه مووار کراو، که له لایهن ئه نجومه نی وه زیرانه وه پیشکesh کراوه.

3- خستنه پروو و گفتوگوو کردنی پرۆژهی یاسای هه مووار کردنی یه که می یاسای ژماره (26) ی سالی 2007 یاسای باجی دهرامهت، که له لایهن ئه نجومه نی وه زیرانه وه پیشکesh کراوه.

سه ره تا به خیره اتنی به رپز جه نابی وه زیرو کاک سه لام و کاک سه عد وه زیری هه ریم بۆ کاروباری په رله مان ده که م، داوای لیبوردنیش له ئه وان و له ئیوه ش ده که م که دوکه وتین به هۆی ئه وه ی که سه رقالی به شداری ئاهه نگیک بووین له گه ل ژماره یه که له ئه ندامانی په رله مان، یادی ماته مینی بوو، نۆزده ساله ی کۆچی دوایی ئیمام خومی نی بوو، بۆیه دوکه وتین، داوای لیبوردن ده که یین، داوا له لیژنه ی یاسایی و لیژنه ی ئاوه دانکردنه وه و لیژنه ی دارایی و ئابووری و لیژنه ی رۆشنیری ئه وانیه ی دوینی به شدار بوون بۆ له شوینی خوین دابنیش، تکایه فه رموون، پیش ئه وه ی ده ست به به رنامه که مان بکه یین و خالی یه که م باس بکه یین، خه به ری وه فاتی دکتۆر (احسان فؤاد) مان پێ گه یشتوو، که دوینی شه و کۆچی دوایی کردوو، ئه مرۆ به خاک سپیردراوه، سه ره تا تازه یه ی خو مان ئاراسته ی پرسه ی ئه و برا به رپزه ده که یین، برایه کانی و هاوسه ری و که سوکاری، دکتۆر ئیحسان که سایه تیه کی ناسراو بوو و رۆشنیریکی گه وره بوو، ته مه نی درپزی له خزمه تی زمانی کوردی و خزمه تی بزوو تنه وه ی کوردستانی خو ی و بنه ماله به رپزو تیکۆشه ره که ی، له خوا ده پارینه وه جیگای به هه شت بیته و خوا سه بووری که سوکاری بداتن، ته مه نی درپزی بۆ دکتۆر که مال فوئاد که سه رۆکی پیشووی په رله مان بووه دکتۆر جه مال فوئاد وه زیر بووه، هه ردووکیان له ته مه ندان خوا سه لامه تیان بکات، ته ندروستیان باش بیته، هه ر بۆیه ش کاک عیماد ئه حمه د وه زیری ئاوه دانکردنه وه نه یه توانیوه ئه مرۆکه بیته، چونکه له و مه راسیمه به شداره، بۆیه ئه و عوزه شی قه بوله، دوینی ش عوزه که ی

تازە گەيشت بوو، ئەو عوزرەشى قەبولە، منيش دەبوايه لەوئ بىم، بەلام ئىرتىباتم بەو دانىشتنەو ئىرتىباتم بەو بەيانىيە نەمتوانى بچم و بەشدار بىم لە بە خاک سپاردنى تەرمەگەى، دىينە سەر بەرنامەى خۆمان، خالى يەكەم/ بەردەوام بوون لەسەر خستنهروو و گفتوگو کردنى پرؤژەى ياساى دابىن کردنى خانووى نىشتەجى بوون بۇ دانىشتوانى ھەريىمى گوردستانى عىراق، كە لە لايەن ژمارەى ياساىي ئەندامانى پەرلەمانەو پيشكەش كراو، دوينى لە ماددەى شەش بوو، كە بوو ماددەى چوار راوەستايىن، ئەو دەمان يەكلا كردهو، كە ليژنەى ياساىي داواى كرد بوو سەرھەتاي ئەو پارەيەى كە دەدرىت لە لايەن ئەو كەسەى كە داواى خانوو دەكاتن لە 20% بىتن، دەنگ درا كە لە 10% يەكە بىت و تەسبىت كرا، ئەو تەواو بوو، خالىك مابوو لەو دەدا كە لە وەختىكدا ئەگەر ھاوولائىيەكە ئەو عەقارەى فرؤشت موقتەرەحى ئەوويە كە دەلئيت ھەموو پارەكە بدات، ئىنجا مافى ئەوويە ھەبىتن بىفرؤشپتن، مەوزوعىكى تريس ھاتبوو پيش كە ئەگەر وەفاتى كرد، مندالەكانى و ھاوسەرى بى دەرامەت بوون، چى بكرىتن لەو حالەتەدا نەيانتوانى قستەكان بدەن، وابزانم ھەندىك برادەر پيشنياريان كرد كە ببەخشريئرين، ئەو ھەقى خۆبەتى بەراستى، خۆى ئيمە ئەو ياساىيەمان بۇ ئەوانەى ھەژارن و كەم دەرامەتن، ئەوويە كە ھەژارو كەم دەرامەتە ئەو قستەى لەسەريەتى بە ھەزار حال تۈانى بىداتەو، ئەگەر خۆشى وەفاتى كرد كەسىكى واى نەبوو ئيش بكاتن، فەرمانبەر بىت ھاوسەرەكەى، يان مندالەكانى ھەقى ئەوويە ھەيە وەكو ئەندامانى پەرلەمان دوينى ئامازەيان پى كرد وەرەسەكەى عەفوو بكرىتن لەو پارەيەى كە ماوہ لەسەريان، من داوا دەكەم جەنابى وەزىر پشتگيريمان بىت لەوويە قسە بكاتن پشتگيريمان بكات لەو مەسەلەيە، ئەگەر قسەيەكت ھەبىت جەنابى وەزىر فەرموو.

بەرپز سرکيس ئاغا جان/وہزيرى دارايى و ئابوورى:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

من پشتگيرى ئەو دەكەم كە فرؤشتن و كرين لەسەر ئەم خانووانە نەبىت، چونكە ھەدەفى ئيمە بۇ ئەوويە ئەوانەى كە كەم دەرامەتن يارمەتيان بدەين و پشتگيريان لى بکەين، زەوييەكە بە بەلاش دەدرىت، چ بە كولفەيەكى كەمتر دروست دەكرىت، بە تەئكىد سەرى ئەو خانووانە بەرز دەبىتەو، ئەگەر ريگا لەو نەگرين بە ياسا ئەو فرؤشتن و كرينى زۆر لەسەر خانووەكان دەكرىت، بەنيسبەت ئەوويە لە داواى وەفاتى، من پشتگيرى ئەو رەئىش دەكەم كە ليژنەى شارەوانى دايتى، تەئمين لەسەر حەيات، بە قەناعەتى من ئەگەر مەسەرەفى عەقارى بىت ھەموو ئەوانەى قەرزيان دەداتى تەئمين لەسەر حەياتيان بۇ بكات، يەعنى قستيان لى وەردەگرىت، يان فەرمانبەرە، يان ھاوولائىيە، لەو حالەتە ئەگەر تەئمين لەسەر حەياتيان بۇ بكات، كە وەفاتيان كرد ئەو كاتە كۆمپانيای تەئمين مەجبورە ھەموو پارەكە بۇ مەسەرەف عەقار تەسديد بكاتەو، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

فەرموو كاك بارزان.

بەرپرز بارزان محمد قادر:

بەرپرز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ماددەى نۆدا باسى دەکات، ماددەى نۆ وهلامى ئەو پرسپارەى تۆ دەداتەوه، دەلى دەبیت رههن بىت و تەئەمینیش بىت، چونکە کابرا کە زیندوو، ئەگەر تەئەمین نەبیت عەقارەیهکەى نادەنى، کە مردیش تەئەمینەکە جى بهجى دەکریت، ئەگەر چاویکی پىدا بخشىنى.

بەرپرز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک بارزان ئەوه تەئەمین نییه، ئەوه رههنى تەئەمینیه، فەرقى هەیه، ئەوهى جەنابى وهزیر گوتى، یهعنى خاوهنەکەى تەئەمین بکریت لەسەر ژیان، ئەوهى لە ماددەى نۆ هاتوو دەلیت خانووکه رههن بکریت بۆ دابین کردنى ئەو پارەیهى کە دەدریت لە جیاتی، فەرقى هەیه، ئەوهى راپۆرتى لیژنەى یاسایى خالى یهکەم تەواو بوو 10% یهکە مایهوه، خالى دووهم تەواو بوو کەس ئیعتیرازى لەسەر نەگرت و بە بیست سال دەدریت، خالى سییەم لە کاتیکدا ئەو عەقارە کە لە لایەن هینەوه فرۆشرا دەبیت پارەکەى هەموو بدریت، رهئیهک هەیه دەلی قابیلی فرۆشتن نەبیتن، بۆ ئەوهى مەسەلەى تیجارەت نەیهتە گۆرئ، ئەوه هاتوو بۆ دابین کردنى ژیانى و سەکەنیهتى، کە فرۆشتى بۆ کوی دەواتن، رهئیهکی هەیه دەلی بچیتە سەر خاوهنى تازە، جەنابى وهزیریش پشتگیری لەوه دەکات کە نەفرۆشیت، دوینیش قسەى لەسەر کرا، رهئى چەند برادرهیک ئەوه بوو کە قابیلی فرۆشتن نەبیتن تا بیست سالهکەش تەواو دەکاتن، بۆ ئەوهى لیمان تیک نەچیتن ورد بین و موختهسەریشى بکەین، تکایه دووبارەشى مەکەنەوه فەقەرەى سى لە ماددەى چوارەم کە پىشتر شهشەم بوو، دەلیت (في حالة بيع المواطن للعقار الملك له قبل انتهاء مدة تسديد القرض فعليه تسديده كاملة)، ئەوه لیڤه موختهرهحى لیژنەى یاساییه، دوو رهئى تریش هەیه، یهکیان دەلیت قەرزەکە بچیتە سەر خاوهنى تازە، یهکیکیشيان دەلیت هەر قابیلی فرۆشتن نەبیتن، بە تەهلیدی سى، چوار کەس قسەى بکاتن، چونکە دوینى زۆر قسەتان کردوو، یهکەم جار رهئى لیژنەکان بزانین چیه لەسەر ئەو مەوزوعه، کاک رهشاد فەرموو.

بەرپرز رشاد احمد ابراهيم:

بەرپرز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئیمە دوو نوقته هەبوو باسمان کرد، یهک/ تەئەمین لەسەر ژیان بوو، هەر قەردیكى حکومەت دەبیت تەئەمین بکریت، لەبەر ئەوهى سبەینى خوا نەکات ئەو کابرایه سولفەى وهگرتهوه وهفاتى کرد، حکومەت مادام رههنه دەرجه ئولا بینایهکەى دەفرۆشیت.

بەرپرز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک رهشاد لیمان هین مەکەن، ئەو تەئەمینە نوقتهیهکی تر تازە هاتە پىشەوه، من ئەو خالەى دەلیم کە لە لیژنەى یاسایى هاتوو دەلی هاوولاتبهکە کە خاوهن عەقارە ماوهى ماوه حەقى فرۆشتنى هەبیت، یان نا،

ليژنه‌ی ياسايى دهليټ حهقى فروشتنى ههبيټ، بهلام هه‌موو قه‌رزه‌كه‌ى بداته‌وه تهنيا له‌سه‌ر نه‌وه رهئى بدن.

به‌رپز رشاد احمد ابراهيم:

به‌رپز سه‌رۆكى نه‌نجومه‌ن.

ته‌نيا دوو موخته‌ره‌حمان نيه، يه‌ك/ به‌لايه‌نى كه‌مه‌وه له ده سال نه‌فروشيټ، له‌به‌ر نه‌وه‌ى تيجارده‌تى پى نه‌كريټ، واتا تا ده سال نه‌فروشريټ، پاش نه‌وه‌ى كه ده‌فروشيټ، نه‌گه‌ر فروشتى ده‌بيټ ده‌فعه واحيده پارده‌كه‌ى بدات.

به‌رپز سه‌رۆكى نه‌نجومه‌ن:

كاك زرار فه‌رموو.

به‌رپز زرار طاهر امين:

به‌رپز سه‌رۆكى نه‌نجومه‌ن.

ئيمه وه‌كو ليژنه‌ى ئاوه‌دانكرده‌وه نه‌وه‌ى نووسيوومانه وه‌كو ليژنه‌ى ياسا برپه‌گه‌يه‌ك زياد بكرټ و بنووسريټ (هاوولآتى ده‌توانټ خانوو يان شوقه‌كه‌ى بفروشيټ دواى نه‌وه‌ى برى پارده هه‌موو قسته‌كانى به يه‌كه‌وه دابيټ و هيج قه‌رزىكى له‌سه‌ر نه‌ما بيټ).

به‌رپز سه‌رۆكى نه‌نجومه‌ن:

ئيسټا تو پشټگيرى له ره‌ئيه‌كه‌ى ليژنه‌ى ياسايى ده‌كه‌يت، كاك ئيجسان فه‌رموو.

به‌رپز احسان عبدالله قاسم:

به‌رپز سه‌رۆكى نه‌نجومه‌ن.

ئيمه وه‌كو ليژنه‌ى دارايى و ئابوورى ده‌ليټين (خاوه‌نى نه‌وه يه‌كه نيشته‌جيانه كه له‌م پرۆژهدا هاتوووه بو‌ى نيه بيفروشيټ، تا هه‌موو قه‌رزه‌كانى ته‌صفيه نه‌كات، جگه له‌وه له حاله‌تيك هه‌يه مه‌سه‌له‌ن حوجه‌تى قانونى هه‌يه، له‌وانه‌يه كابرايه‌ك خانوويه‌ك به ده‌سته له هه‌وليټر نه‌قلى ده‌وك بووه، نه‌وه كاته شتيكى ره‌وايه‌وه بيفروشيټ، مه‌رجه پارده‌كه‌ى بيدات، سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆكى نه‌نجومه‌ن:

كه نه‌وه ناكريټ له قانون حوجه‌ت، كاك عه‌ونى فه‌رموو.

به‌رپز عونى كمال سعيد بزاز:

به‌رپز سه‌رۆكى نه‌نجومه‌ن.

ئيمه نه‌وه موخته‌ره‌حمان ته‌سبټ كرد، له‌به‌ر نه‌وه‌ى بليټين و نه‌ليټين نه‌گه‌ر مادده‌يه‌كيش دانين نه‌فروشيټ، هه‌ر ده‌فروشريټ، واتا ته‌شجيعى موخاله‌فات ده‌كه‌ين، بو نه‌وه ته‌شجيعه بكه‌ين، ليټره به نه‌صيكى قانونى ئيلا نه‌گه‌ر پارده‌كه به كاملى ته‌سديد كرا، نه‌وه وه‌ختى حهقى فروشتنى هه‌بيټ، زور سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆكى نه‌نجومه‌ن:

كاك دكتور كمال فەرموو.

بەرپىز محمد قادر عبدالله(د.كەمال كەرگوكى):

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

من وا به پيويستی دزمانم، چونکه لهوانهيه يهکيک ئەو خانووہ ئەو شروتهى هەبیت، بەلام له مەرحەلەيەك نەتوانیت قەرزەكە بداتەوہ، ئینجا عەقارى دەبیات، بۆیە تەرەفی تازە كە دەیهویت ئەو خانووہ بکړیت، پيويستە:

1- تەحەمولی هەموو مەسئولیاتی بکاتن ئەوہی له بیدایەت، له شەخصی یەكەم كە كړیەتی، ئەو تەحەمولی ئەو مەسئولیەتە بکات.

2- شەخصی كړپار هەموو شروتی تیا بیت، عەقاری له یەكەم جار كە حكومەت له یەكەم جار به شەخصی یەكەمی داوہ، بەو دوو حالەتە، بەس ئەگەر ئیئە مەنعی بكەین و حەقی نەبیت بیفرۆشیت، لهوانهيه ئینسانیک له مەرحەلەيەك ناتوانیتن قستەكەى بداتن، ئەوجا زەرەر دەكاتن، ئینجا حكومەت به سعریكى مونسایب دەیفروشتیت، بۆ ئەوہی قەرزەكەى وەربگریتەوہ، خۆ نایكاتە مولگی خۆی، ئەمە له زۆر شوینی دنیادا هەیه، بانكەگان یەكیك له دەرەوہ بیەویت خانووہك بکړیت، بانك پارەى پى دەداتن و زەریبەى لى دەسەنییت، مانگانە قستەكەى خۆی دەدات، ئەگەر نەتوانیت قستەكەى بدات خانووہكەى دەفرۆشیت، ئەوئەندە پارەى خۆی كە لەسەر خاوەن مولكەكەیه وەردەگریت، ئینجا ئەوہ زەرەر دەكات، بەلام ئەگەر شەخصیكى تر هەبیت تەحەمول بکات بیکړیت، ئەو خەسارەتە بداتن و ئەو شروتهى تیا هەبیت، زۆر تەبیعییەو قانونیە پى بدریتن، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك عومەر فەرموو.

بەرپىز عمر عبدالرحمن على:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

من تەئیدی رەئیهكەى لیژنەى یاسایى دەكەم بەوہى كەوا بیفرۆشیت چى قەرزى لەسەر ماوہ دەفعى بکات، بۆچی؟ ئیئە هەر له مەشروعەكە له ماددەى نۆ باسماں كرددوہ، كە ئەو شوقەیه به مولگیكى سرف، به حەقى رەهن یەعنى (مثقل) بیت قەرزى رەهنەكە تەسجیل دەكړیت بەناوى ئەو كەسەى كە دەدریت، كە گوتماں به مولگی سرف تەسجیل دەكړیت، یەعنى صاحببەكەى هەموو حەقیكى بەسەردا هەیه بیما فیه فرۆشتنى، بەلام به موسەقەل به حەقى قەرزەوہ، ئیئە ئەگەر ببتو حالەتیكى تر رەچاو بكەین شوقەیهك دراوتە فەرمانبەرێك، ئەم فەرمانبەرە له شارێك بۆ شارێكى تر، له دێیەك بۆ دێیەكى تر، له قەزایەك بۆ قەزایەكى تر نەقل دەبیت، ئەو شوقەیه چ سوودى هەیه ئەو له سلیمانى بیت نەقل بوو بیت بۆ دھۆك مەسەلەن، یان خاوەنەكەى مرد وەرسەكەى دەیانەویت لێك جیا ببنەوہ، نایەنەویت هەموویان له یەك خانوودا بمینن، ئیئە دەمانەویت ئەم خەلكە لەم قانونە سوودمەند بن، تۆ هەموو دەرگایەگانى لى داخەیت

هتا هتايه سوودی لی ورنه گرتوو، له بهر نه وه من ته ئیدی ره ئیه که ی لیژنه ی یاسای ده که م، زور سوپاس.

به پریز سه رۆکی نه نجومه ن:

موقت ره حیك هاتوو له لایه ن لیژنه ی یاساییه وه ده و له مه ندی موقت ره حه که ی خویان ده کاتن، ده ئیت سییه م به و شیوه یه ده بیتن به پیی موقت ره حی تازه یان به عه ره بیه که ی ده خویمه وه (فی حاله بیع المواطن للعقار الملك له قبل انتهاء مدة تسديد القرض فعليه تسديده كاملة اذا كان المشتري يتوفر فيه الشروط الواردة في هذا القانون وبموافقة الوزارة) نه وه باشه، یه که م جار ره ئی لیژنه کان وه ربگرین، کاک ره شاد فه رموو.

به پریز رشاد احمد ابراهیم:

به پریز سه رۆکی نه نجومه ن.

روون کردنه وه یه ک له سه ر نه وه مه وزوعه، نه و بینا یه ی که ده کریت بۆ خه لگیکی موسته حه ق، پارهی عاردی لی ورنه ناگریت، له فه وائید ته سه یلاتی بۆ کرا، نه وه بکه ویتته بابی تیجاره ت کرین و فروشتن، مانای وایه غه ره زی فه لسه فی قانونه که ته حقیق نه بوو، له بهر نه وه من دوو بارهی ده که مه وه ته ئکید ده که مه وه له سه ر نه وه ی نه و بینا یه ده سال نه فروشریت، بۆیه خه لگی حه قیقته ت نه وه ی ئیستیفاده ی لی ده کات ئیستیفاده ی لی بکات، زور سوپاس.

به پریز سه رۆکی نه نجومه ن:

کاک عوسمان فه رموو.

به پریز عثمان عبدالله قادر (بانی مارانی):

به پریز سه رۆکی نه نجومه ن.

دیاره مه به ست له دروست کردنی نه م شوقانه بۆ ده عمی خه لگی هه ژارو خه لگی فه قیره، پیویست ناکات کۆت و به ند له سه ر موعامه له کردنی نه و شوقانه دابننن، له کاتی کدا نه و که سه ی که شوقه که ده کریت فیعلهن نه و فه رزه ی دابیته وه حکومه ت، که واته نه وه ی لیژنه ی یاسای دایه تی ئیمه پشتگیری لی ده که ین، نه وه بۆ نه وه یه خه لگی فه قیر ئیستیفاده ی لی بکات، موعامه له و کرین و فروشتن جوولانی ک په یدا ده کات، هه م له بازار، هه م فه قیره که ش ئیستیفاده ی لی ده کات، بۆیه نه و کۆت و به ندانه له سه ر موعامه له کردنی شوقه کان به ره ئی من له به رزه وه ندی خه لگی فه قیر نییه، سوپاس.

به پریز سه رۆکی نه نجومه ن:

دکتور نوری فه رموو.

به پریز د. نوری جمیل تاله بانی:

به پریز سه رۆکی نه نجومه ن.

من پشتگیری له بۆچوونی كاك رهشاد دهكهم، چونكه جارى وا ههيه خيزانيك ده سال بيكهوه دهزين، پاش نهوه منداليان گهوره دهبيت، لهو شوقهيه جيگهيان نابيتهوه، نهگهر نهوان بتوانن پارهى نهو شوقهيه ههمووى بدهن مافى خوڤانه كهوا بيفرۆشن، بۆ نهوهى بچنه خانوويهكى گهورهتر، جگه لهوهش ئيمه ليره قانونى له حالهتى مردنى خاوهن شوقهكهيه، قانونى ئيزالهى شيوع ههيه، يهكيك له نهوهكانى نهو كهسه دهتوانيت نهو شوقهيه بخاته ئيزالهى شيوعهوه، نهو كاته ئيحتيماله خهلكى تر بيت بيكرپت، يهعنى ريگهى فرۆشتنى نهوه زۆره، با ئيمه سهههتا ده سال دابنيين بهمهرجيك پاش نهو ده ساله بتوانيت ههموو پاردهكه دهفع بكات، بۆ نهوهى پاشان نهگهر ويستان بچنه ناو مائيكى ترهوه، يان به ئيزالهى شيوعهوه، سوپاس.

بهريز سهروكى نهجومهن:

كهواته ئيستا دوو موقتهرح ههيه، موقتهرحيك تازيه لهلايهن ليژنهى شارهوانيهوه بوو، موقتهرهحى ليژنهى ياسايى پيشترهوه تهعديليشى كرد، بۆتانه خوڤندهوه به تهعديلهكهشهوه، موقتهرهحيكى تر ههيه كه ليژنهى ياسايى تهرحى كردهوه يهك، دوو برادهريش پشتگيريان لى كرد، نهويش نهويه دهليت بمينيت وهكو خوى بهلام بگوترين پاش ده سال، يهعنى ده سال بهسهرى تپهريپت ئينجا حهقى ههبيت بيفرۆشيت، كه فرۆشتيشى بهقيهى پاردهكهى بداتهوه، نهو شهرحانهى كه كرديان دكتور كهمال و كاك عوسمان و دكتور نورى كه كرديان دهگريتهوه، له لايهكهوه مومكينه ئيمكان ههيه فهرمانبهره چۆته شاريكى تر، ياخود وهزعى باشتر بووه، دهتوانيتن ههه پاردهكهى بدات، ههميش نهوه بكاتن، دوايى نهو بۆچوونهى ليژنهى ياسايى به موقتهرهحهكهشيهوه زۆر چاكه، بهلام راستيهكهى برپك جى بهجى كردهكهى زهحمهته، چونكه دهبيت بجپته وهزارهت و جاريكى تر شروتهكانى بزانيان چۆن تهسبيت دهبيت، تۆزيك تهعقيد دهبيت، كهچى نهوه لهگهه نهوهى مافيكى دهدهيتى، نهوهنده قورسايى مهخه سهرى، حهقيكت داوتهى، خانوويهكت داوتهى عاردهكهى بهلاشهوه به پارديهكى كهمه، بهلام واشى نهسير مهكه، نهسيرى نهو خانووه بيتن نهتوانيت هيج بكات، من شهخصيهن پيموايه نهو موقتهرهحهى ليژنهى شارهوانى ناوهندييه، ده سالى بهسهردا چوو بيت، پاش ده سال ژيان دهگورپتن، مندالهكان ژيانيان دهگورپتن، بهتايبهتى نهو كهسهى كه دهيكريپت، من پيموايه نهويش ههزاره، چونكه نهو خانووه ههر بۆ ههزار دروست كراوه، بۆ كهه درامهت دروست كراوه، قهصر نييه، مومكينه شوقهيهكه، نه قصره، نهشتيكه، نهو كهسهى كه دهيكريپتن ههتهمن نهو كهسهيه ئيمكانيهتى كهمه، بۆيه نهو ريگايهى ههئبزاردوووه، فهرموو كاك كهريم.

بهريز كريم بحرى عبدالله:

بهريز سهروكى نهجومهن.

رهئی لیژنه‌ی شاره‌وانی پیچ‌ه‌وانه‌ی ده‌قیکی دستورییه، ماده‌ی 23ی فه‌قهره یه‌ک ده‌ئی (الملکیه خاصه مصونه و یحق للمالك الانتفاع بها واستغلالها للتصرف بها) که‌واته ئه‌گهر ئه‌و قه‌یدانه‌ی بۆ دابنئیت، به‌راستی ههر غهرز له‌و یاسایه ئینتیفاع ده‌بیتن.

به‌رپز سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن:

کاک که‌ریم له‌وه‌دا سه‌هووی، چونکه ئه‌و ماده‌ ده‌ستورییه، ئه‌و مو‌لکه خاصه قهرزی له‌سه‌ره، که قهرزی له‌سه‌ر بوو، مو‌لک نه‌بوته خاص، قهرزاره، با کاک سه‌ردار وه‌لام بداته‌وه له پشیتی فه‌رموو.

به‌رپز سه‌ردار صباح بۆزۆ ههرکی:

به‌رپز سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن.

ههر ئه‌و ماده‌یه‌ی که کاک که‌ریم باس ده‌کات ماده‌ی (23) ده‌ئی (اولا/الملکیه الخاصه مصونه و یحق للمالك الانتفاع بها واستغلالها والتصرف بها في حدود القانون).

به‌رپز سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن:

سوپاس، عه‌ینی ئه‌و قسه‌ی من ده‌گرته‌وه، به‌لام تۆ قانونیه‌ن وه‌لامت دایه‌وه، ئیستا مو‌قته‌ره‌حی شاره‌وانی هه‌یه تازه‌تره، فه‌رموو کاک سه‌عد.

به‌رپز سعد خالد محمد امین / وه‌زیری ههریم بۆ کاروباری په‌رله‌مان:

به‌رپز سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن.

به‌ پروای من له‌ به‌ینی ئه‌و مو‌قته‌ره‌حش ئه‌وه‌ی که جه‌نابت باست کرد هی لیژنه‌ی شاره‌وانی، گرنه‌گ ئه‌وه‌یه یه‌ک شت زۆر گرنه‌گه له‌وه، به‌راستی ئه‌و یه‌که نه‌شته‌جی بوونانه مه‌فروزه وه‌گو لای تر ته‌ماشای نه‌کریت، وه‌گو ئه‌وروپا که خه‌لک ئازاده، ئه‌گهر قهرزی بانکی داوا بکات و بتوانیت بکات، ئه‌وه بزه‌بت ئه‌وه‌ی مام ره‌شاد گو‌تی فه‌لسه‌فه‌ی ئه‌و قانونه له‌وه‌یه تۆ کی‌شه‌ی نه‌شته‌جی بوون بۆ چینیک وه‌گو گوته‌نی چاره‌سه‌ر ده‌که‌یت که خه‌لکیکی زۆر که‌م ده‌رامه‌ته.

دوو/ ئه‌و پرۆژه‌یه، پرۆژه‌یه‌کی ستیراتیجییه، یه‌عنی خه‌لک وا ته‌سه‌ور نه‌کات، حکومه‌ت له‌ یه‌ک ته‌وقیت له‌ ماوه‌ی سائیک ده‌توانیت ده‌یان هه‌زار یه‌که‌ی نه‌شته‌جی بوون بکات و ته‌نسر نه‌کاته سه‌ری، فی‌ع‌له‌ن بازرگانی پئ بکریت، به‌راستی خه‌لکی که‌م ده‌رامه‌ت ناتوانیت، بۆیه ده‌کریت شتیکی تریش بکریت له‌ راپۆرته‌که‌ی وه‌زاره‌تی ئاوه‌دان کردنه‌وه ده‌لیت چهند مه‌رجیکی تر که ریگر بی‌ت له‌ بازرگانی کردن به‌م شو‌قانه، یه‌عنی حکومه‌تیش پئی وایه هه‌ندیک شروت دابنئیت، بۆ ئه‌وه‌ی ریگر بی‌ت له‌ تیجاره‌ت کردن به‌وه، بۆیه ده‌کریت به‌ فه‌قه‌ره‌یه‌ک بی‌ت، لایه‌نی په‌یوه‌ندی‌دار ده‌کریت کۆمه‌لێک مه‌رج دابنئیت، بۆ ئه‌وه‌ی ریگری بکاتن له‌ بازرگانی کردن به‌و شو‌قانه، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

من نموونەيەكتان بۇ بېنمەو، وەختى خۇي ئەوانەي بە تەمەنن بە بېريان دېت مەشروعىكى خانووەکانى ئىسكان لېرە ھەبوو، ھۆكۈمەت كەردى بە پارەيەكى كەم، پاش دە سال زۆر لەوانەي خانووەکانيان درا بوويى وەزەي ژيانيان گۆرا، وەزەي ئىقتىساديان گۆرا، چوون خانوويەكى تريان كېرى، ئەوئەي ئەو خانووانەي ئىسكانيان كېرى، ئىستاش بېرۇ تەماشايان بکە خەلگى ھەژارو فەقېرن، كەواتە وەگو ئەو قەسەيەي عەرزەم كەردن ھەر خەلگى ھەژارەكە دەچېت دەيكرېت، مانای وایە ئەو ھەدەفەي تۆ، ئەو قانۇنەي تۆ لەوئىشدا تەحقیق دەبېت، بۇیە ئەو دە سالە زۆر لە جېي خۇيەتەي، تەوازونېكى ھین دەكاتن، تۆ ئەو دەسەلاتەت دانا زۆر مەعقولە، تۆ لەلایەكەو دەلئى شوقەکان بە بیست سال قستەکان بداتەو، باشە بلئى بۇ ھۆكۈمەت دە سالیس دەبېت، بەلام تۆ بۇ ھاوکاری ئەو كابرایە گوتت بیست سال، باشە كە وەزەي باش بوو ھەقى نییە بچېت بلئى من ھەموو قستەکان پیکەو بەدم، ھەقى خۇيەتەي، بەلام تۆ لېرە قیودى بۇ دادەنئى دەلئى دە سالی بەسەر تېپەرئېتن، ئەگەرنا لە دنیادا ھین نییە، سەبەنئ دەچېت دەلئى ھۆكۈمەت من ھەموو قەرزەكانت دەدەمئى، كە قەرزەكانیدا بوو مولگى سرف وەگو كاك كەرىم گوتى ھەقى خۇيەتەي، بەلام تۆ ئەو دە سالەت لېرە دانا زۆر لە جېي خۇيەتەي دېقەتەي تېدايە، ھەدەفەكە دە پېكى و، دلئاشم ئەو كەسەي كە دەيكرېت ئەوئىش ھەژارەو ئەو قانۇنە دەيگرئېتەو لەو نموونەي ھینش، ئەو موقتەرەھەي لېژنەي شارەوانى كە پشەتگىرى لى كرا لە لایەن ئەندامان، كە بۇی ھەبېت بېفرۆشېت دواي دە سالی بەسەردا چوو بېت و ھەموو پارەكەش بداتەو، باشە ھۆكۈمەتیش پشەتگىرى لەو دەكات، دەيخەمە دەنگدانەو، جەنابى وەزیریش پشەتگىرى كەرد، خالى سېيەم لە ماددەي چوار كە دەلئىت لە كاتېكدا ئەگەر ھاوولائتەكە ئەو شوقەيە، يان ئەو خانووەي فرۆشت كە پېي دراوہ پېش ئەوئەي مودەي قەرزەكانى تەواو بكات لە موقتەرەھەكە نووسراوہ، پېويستە ھەموو قەرزەكان بداتەو، ئىستا دەلئىت بە شەرتېك دە سالیس بەسەردا چوو بېت، دەيخەمە دەنگدانەو، كى لەگەلدايە دەستى بەرز بكاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نيە دەستى بەرز بكاتەو؟ زۆر سوپاس، بەزۆرینەي دەنگ وەرگىرا، كاكە كاك كەرىم شك دەكات كە پشەتگىرى لېژنەي شارەوانى كەردوو كە ھۆكۈمەتیش پشەتگىرى كەردوو، داواي لېبوردن دەكەم وەگو گوتم كاك عوسمان و دكتور نوری و كاك دكتور كەمالیش پشەتگىريان لى كەرد، خۇشم پشەتگىرىم لى كەرد، كى لەگەل ئەو موقتەرەھەيە دەستى بەرز بكاتەو؟ 44 دەنگ، كى لەگەلدا نيە دەستى بەرز بكاتەو؟ 29 دەنگ، كەواتە 29 بە 44 دەنگ، بە زۆرینەي دەنگ وەرگىرا، دەمئېتەو خالىكى تر كە تازە ھاتۆتە پېشەو، كاك بەلئین لە پېشمە نامەيەكى نووسيوو سەبارەت بەو خالەي ئەگەر مرد، تەمەنن دىرئ بېت ئىنشائەللا نامرن، تېبېنى خۇي داوہ ئىستا دەيخوئېنمەو، فەرموو كاك رەشاد.

بەرپز رشاد احمد ابراهيم:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

بەنسىبەت مودەى تەسدىدى ئەقسات بەينى بىست سال و بىست و سال باسما نەكرد، ئەگەر بىست سال بىت تەعتىلى قانونەكە دەكات، بىست سالەكە كەمە.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

خالى دووم كە دەئىت لە خىلالى ئەقساتى شەهرى، يان سەنەوى (خلال مدە لا تتجاوز عن عشرين سنه)، فەرموو كاك رەشاد.

بەرپز رشاد احمد ابراهيم:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئەگەر بىست و پىنج سال بىت پەنجا ھەزار دۆلارى درا بىتن، پىنج ھەزارى داوہ (45) ھەزار دەمىنيت دابەشى (25) سالى بکەيت (1800) دۆلار دەكات سالى، سالى يەكەم (900) دۆلار فائىدەيەتى، باشە فائىدەى بانك نەما (1800) دۆلار سالانەيەتى دەكاتە مانگى (150) دۆلار، لە بەندىكى تر دەئىت لە 25% راتبى زياتر نەبىت، واتا ئەگەر (600) دۆلار كەمتر بىت ئەو شوقەيە بە بەرى ناکەوئىت، لەبەر ئەوہى پىم خۆشە پىدا بچنەوہ، ئەگەر (50) ھەزار دۆلار بىت، پىنج ھەزارى دەدات 10% دەمىنيت (45) ھەزار دۆلار دابەشى (25) سال بکە دەكاتە (1800) دۆلار دابەشى (12) ي بکە مانگى (150) دۆلار دەكاتە روبعى، ماناى دەبىت راتبى ئەو (600) دۆلار بىت، ئىنجا دەتوانىت ئىشتىراك بکاتن، لە (600) دۆلار كەمتر بىت ناتوانىت ئىشتىراك بکات لەو شوقانە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

موقتەرەحى خۆتان چيە كاك رەشاد.

بەرپز رشاد احمد ابراهيم:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

سالەكە كەمە، زۆر نىيە، لىرە لە لىژنەى ياساىى كراوہتە بىست سال زۆر زۆر كەمە، ناتوانىت ئەو پارەيەى بدات، بىست سال بىت (2250) دۆلار دەكاتن سالى.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

باشە خوى مولاھەزەكەى لىژنەى شارەوانى بەجىيە، چونكە ئەسلى مەشروعەكە (25) سالى گوتووہ، ئەگەر نەكرىتە (30) سال، (25) سالەكە پىشتىگرى لى بكرىتن، چونكە بۇ خەلكى ھەزارە، لىژنەى ياساىى من پىموايە ئەگەر ئىنسىحابى رەئىيەكەتان بکەن.

بەرپز عونى كمال سعید بزاز:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە راپۆرتەكەمان نووسى كرىمانە بىست سال، لەبەر ئەوہى حكومەت خوى داواى كرىووہ دەئىت (25) سال زۆرە بىكەنە بىست سال، لە بىرگەى ھەشتەم لە راپۆرتى حكومەت دەئىت مەرجى تايبەتى بۇ ھاوولائىيان دابىرئىت كە داواكارى پىشكەش دەكەن بۇ سوود وەرگرتن لە پىرۆژەكە لەوانە دانى پىشەكى بە

رەئى ئىمە لە 10% يەكە كەمە، بەلكو باشترە لە 20% تا لە 25% بېت، پاش ماوەكەى بە ئاسانى بىرئىتەووە دانەووى قەرزەكان بە (25) سال زۆرە، چونكە تىكرپاى خزمەتى مەعدەلى فەرمانبەر كەمتر نىيە، بۇيە پېمان باشە لە (15 تا 20) سال بېت، ئەمەو لەگەل چەند مەرجى تر كە رىگر بېت لە بازىرگانى كردن بە شوقەكان.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

جەنابى وەزىرى دارايى رەئىتان فەرموو.

بەرپىز سركيس ئاغا جان/وەزىرى دارايى و ئابوورى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

يەك/ پېشنيارەكە 20% بوو كە پېشەكى بىرئىت، ئەو كرايە 10%، ئەووى تر مولاخەزەى بەرپىز مام رەشاد زۆر لە جىگايە، هەتا ئەگەر (25) سالىش حىساب بىكەين، فەرمانبەرىك (200) ھەزار مانگانە راتبى بېت، لە ماوەى ئەو ھەموو سالە (15) مليون دىنار ناتوانىت بىدات، يەعنى ھەر چۆنىك بېت ناتوانىت لە (25) سال كەمتر بىدات، هەتا بەو (25) سالەش ناتوانىت ھەموو ئەقساتەكان بىداتەو، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك عەونى ئەگەر ئىستا گوپت لە رەئى حكومەت بوو، ماناى وايە تۆش ئەگەر ئىعتىرازەكەى خۆت سەحب بىكەيتەو وەكو لىزەنى ياسايى مرونەتىك ھەبېت (25) سالەكە، دەئىت (لا تتجاوز مدە 25 عاما) ئەو تەبىعەيە، ئەگەر بە بىست سالى دابوايە بە پازدەى دابايە باشە، رەئىتان كاك عەونى سەحبى رەئىتان بىكەنەو.

بەرپىز عونى كمال سعید بزاز:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ھەر شتىك لە بەرزەوھەندى ھاوولتياندا بېت، ئىمە لەگەلى داينە، ئىقتىراحەكەى خۆمان سەحب دەكەينەو، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

باشە كە ئىقتىراحەكە سەحب كرايەو، دەبىتەو (25) سال، پېويست ناكات بىدەينە دەنگدانەو، ئىقتىراحەكە سەحب كرايەو ئەسلى پرۆژەكەش دەئىت (25) سال مايەو، ئىستا دېينە سەر ئەو خالەى ئەخىر تازەيە، ھەز دەكەيت كاك بەئىن مادام نوقاتەكانت داو، خۆت فەرموو قسە بىكە.

بەرپىز حمد عبدالله محمود(بەئىن):

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

بەرپاستى ھەر لەو ماددەيە دەبىت ئەو حالەتانەى خوارەو چارەسەر بىكرىن، چونكە ھەر تەنھا مەسەلەى فرۇشتن نىيە، يەعنى كۆمەئىك حالەتى تر ھەيە، پېويستە ئەو ياسايە وەلاميان بىداتەو، من نۆ حالەتم نووسىو، بەرپاستى ئەگەر بوار ھەبېت ھەر نۆ حالەتەكە بخوینمەو، بەئى، بۆ تموونە ئەگەر گەنجىك زنى

هینا توانی شوقهیهک بکریت، بهلام دواى سائیک، یان چهند سائیک کۆچی دواىی کردو مندالیشى نهبوو، خیزانهکهی شوی کردهوه، خانووکه چی بهسهر دیت و نهو قستانهی داویهتی چی بهسهر دیت؟

2- نهگهر هاتو نهو حالتهی سهروهه روویدا، بهلام نهو کهسه مندالی ههبوو و خیزانهکهی شوی کردهوه، یاخود بهسهر مندالهکانهوه دانیشته، له ههردوو حالتهدا نهو یاسایه چۆن مامهلهی لهگهلهدا دهکات؟

3- نهگهر خاوهن خانوو دووچارى سزا بوو، واتا حوکم درا، نهو یاسایه چۆن موعامهلهی لهگهلهدا دهکات؟

4- نهگهر هاتو ژن و میردیک له یهکتری جیا بوونهوه، ئایا ژنهکه هیج مافی لهو خانوو دهبیته؟ یان نابیته؟

5- نهگهر هاتو ژن و میردکه ههردووکیان پیکهوه مردن و مندالی له خوار ههژده سالیان ههبوو، ئایا یاسا چۆن موعامهلهیان لهگهلهدا دهکات؟

6- نهگهر نهو پیاوه بۆ نموونه فهروانهبهره، یان سائیق تهکسیه سبهینیکه تووشی پهککهوتهی هات، نهیتوانی چی تر کاسی بکاتن و توانای دانهوهی قهرزهکانی نهبوو، نهو یاسایه چۆن موعامهلهی لهگهلهدا دهکات؟

7- نهگهر خاوهن خانووکه ئیلتیزامی به دانهوهی قهرزهکان نهکرد، گوتی من ناتوانم بیدهمهوه، ئیجرائاتی یاسای بهرامبهری چیه؟ دهردهکریت، شوقهکهی لى دسهندریتهوه، یهعنی چۆنه؟

8- یاخود نهگهر خانووکهی نهتیجهی کارهساتیکی سروشتی تووش هات، نهتوانیت تیدا بژیت، که ئیمه قانونی تهئیمینی سهکهنیشمان نییه، له ولاتی ئیمه تهئیمینی سهکن نییه، یهعنی لهو حالته یاسا چۆن موعامهله لهگهله نهو حالتهانه دهکات؟

من پیموایه نهو حالتهانهی که روو دهن ههمووی له کوردستاندا ههیه، پپویسته لهو یاسایهدا چارهسهری بۆ بدۆزریتهوه، سوپاس.

بهپرز سهروکی نهنجومهن:

نهو حالتهانهی که باست کرد، ههمووی گرنگن و ههمووی عیلاج کراوه له قانون، نهو حالتهانه میرات عیلاجی دهکات، قانونی تر عیلاجی دهکات، جینایهت عیلاجی دهکات، خو نهو قانونه جیگای ههموو نهو قانونانه ناگریتهوه، یهک حالته ههیه که دوینى ناماژهی پى کرا، من مهبهستم نهو حالتهیه فهقهت، نهگهر نهو ئیمزا کردنهکه که شوقهکهی درایی وهفاتی کرد، میراسهکهی ئیمکانیهتی نهبوو، تهنیا نهو حالتهیه که قانون عیلاجی ناکات و چی لى بکهین، کهس ناتوانیت قستهکانی بدات، کهسی نییه، داهاتیان نییه، هیج شتیکیان نییه، رهئیهک تهرح کرا که له حالتهی وادا دسهلات بدریته حکومهت که لى خوش بیته، عهفوی نهو وهرسهیه بکاتن لهو قستانهی که ماوه، خو شتیکی نییه تهشجیعی بکهیت بچیت خوئی بکوژیت تاکو حکومهت عهفوی بکات، جهنابی وهزیریش قسهی کردو پشتگیری لى کرد، سوپاسیسی دهکهین نیسپاتی نهوهش دهکات که حکومهت پشتگیری له ههژار و کهم دهرامهت دهکات و دهبهوی هاوکاری بکرین،

بۆيە من داوا دەگەم لە لىژنەى ياسايى ئەو فەقەرەيە وا بگەن لە حالەتەتەكدا خاوەن خانووەكە وەفاتی كردو
وەرەسەكەى ئىمكانىيەتى ئەوى نەبوو، لە قەرزەكە عەفو بكرىن، كاك شىروان فەرموو.

بەرپز شىروان ناصح حيدرى:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئەوى فەقەرەى ئەخىرى پى ناوئىت بەراستى، ئەو يەك.

دوو/ ئىستا حالى حازر مەسرهفە عەقار كە قەرز دەداتن، لە حالەتى وەفات لە ئەقساتەكان عەفو دەكرىت،
مەفرۆزە وەزارەتى ئاوەدانكردنەو بە هەمان شىو تەعامول لەگەل حالەتى وەفات بگات، نەك ئەو قەيدەى
ئەخىرى لەگەل بىت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

لە سولفەى عەقار عەفو دەكرىت ئەگەر وەفاتی كرد، كەواتە ئەو پىويست ناكات، تۆ سولفەى عەقار
دەدەيتە كەسەك مومكىنە كەم دەرامەت نىيە، وەزەى لەو كابرەيە باشترە، تۆ لەوى عەفووى بگەيت، باشە
بىخوینەو بۆ ئەوى بىخەينە دەنگدانەو، حوجەتى لە دانانى ئەو مەبدەئە، مادام لە سولفەى عەقار
عەفو بكرىت، دەبىت لەو هەر عەفو بكرىت، چونكە بە تەئكيد هەندىك كەس سولفەى عەقار
وەردەگرىت مومكىنە هەزارىش نەبىت، مومكىنە كەم دەرامەتەش نەبىت، خاوەن ئەرزىشە، كاك بەلەين
ئەگەر قەرزەكە نەدات چى دەكات؟ ئەو خالە دەمىنەت، ئەگەر قەرزەكەى نەدات ئىجرائات چى دەكرىت؟
كاك عەونى وەلام دەداتەو، فەرموو.

بەرپز عونى كمال سعید بزاز:

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن.

تەبەعن مەبادىئى عامەى قانون موعالەجەى كردوو، ئەگەر قەرزاز قەرزەكەى نەدات، هەتا شەخسى
ئىعتىادىش بىت، بۆى هەيە حىجىزى بگات و وەر بگرىت، بەلام لىرە كە حكومەتە ماددەيەكمان داناو، ئەو
مولكە رەن دەكرىت بە رەنى تەئمىنى، قانونى مەدەنى موعالەجەى رەنى تەئمىنى كردوو، واتا ئەگەر
قەرزەكەى نەدات ئىجرائاتى قانونى دەكرىت، حكومەت دەيفرۆشەت لە جياتى قەرزەكەى موزايدەى
عەلەنى دەكات، هەر كەسەك حەقى هەيە بىكرپتەو، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى ئەنجومەن:

عەينى شتە، يەعنى قانون عىلاجى هەموو حالەتەكانى كردوو، غەيرى ئەو نەبىت، ئەویش كاك شىروان
دەلەت لەوى واىە بەدەيەن لىرەش دەبىت وا بىت، پىويستى بە نەصىكە، ئەو نەصەش بىخوینەو، بۆ
ئەوى دەنگى بۆ بەدين.

بەرپز عبدالكریم ابوبكر مصطفى:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر خاوەن خانوو، یان شوقەکە پێش دانەوهی قەرزەگە کۆچی دوایی کرد لەو بڕە پارەیه دەبەخسریت
کە لەسەری ماوەتەوه.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەپخەمە دەنگدانەوه، کۆ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوه؟ زۆر سوپاس، کۆ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز
بکاتەوه؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ ئەو خالە ئیزافە کرا، ماددەکە بە ھەر چوار خال پیکەوه ھەمووتان
یەکە بە یەکە دەنگتان بۆ داوه، دەپخەمە دەنگدانەوه، کۆ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوه؟ زۆر سوپاس، کۆ
لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوه؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، زۆر سوپاس، تکایە ماددە پینجەم.

بەرپز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددە ھەشتەم: وەزارەتی ئاوەدانکردنەوهو نیشتەجێ کردن بەلێن دەدات شوقە بەجۆریک بدات بە
خاوەنەکە ی کە ئامادە کرا بییت، بۆ نیشتەجێ بوون لە ماوهی دوو ساڵ لە میژوودا لە پارە پێشەیهکە.

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن:

ماددە ھەوتەم کە دەبیته ماددە پینجەم یەک و دوو و سیی تێدایە، ئەسلی مەشروعەکە بخویننەوه،
دوایی رەئی لیژنە یاسایی.

بەرپز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددە ھەوتەم:

1- باجی خانووبەرە لەسەر ئاگادار کردنەوهی لە وەزارەتەوه قەرز دەدات بە داواکاری، بە مۆلک کردنەکە
بە قەد پاشماوهی نرخ شوقەکەو لە دواییشدا ئەو قەرزە دەدرییت بە وەزارەتی دارایی و ئابووری.

2- باجی خانووبەرە قازانجیک وەردەگریت کە لە 3% ی نرخ قەرزەگە زیاتر نەبییت و وەزیری
ئاوەدانکردنەوهو نیشتەجێ کردن بەپێی ماوهی قەرزەگە دەست نیشانی دەکات.

3- قەرزەگە بە قستی مانگانە لە ماوهیەک لە (25) ساڵ زیاتر نەبییت دەدریتهوه، بە مەرجیک پارە
قستەکە ی مانگانە لە ریزە ی (25%) ی داھاتی مانگانە ی قەرز وەرگرتنەکە زیاتر نەبییت، ئەگەر
قەرمانبەر بییت، ئەگەر سەر بە کەرتی تاییبەتیش بییت، ئەو بە دەستەبەری بانکی ئەو ریزەیهی لێ
وەردەگرییت.

بەرپز عونی کمال سعید بزاز:

بەرپز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو ماددەيە موعالەجە كرا لە دوو ماددەي پيشوو كە دەنگمان بۆي داو، لە ماددەي دوو و ئەو ماددەيەي ئيستا موناقلەشەمان لەسەر كرد، ليرە ئيمە ئيقتيراحمان كرد، كە بەديلي ئەو ماددەيە بەو شيوئەيە بيئت (تقوم وزارة المالية بتمويل وزارة الاعمار والاسكان التخصيصات المالية اللازمة لبناء الشقق ودور السكن).

بەريز سەرۆكي ئەنجومەن:

ئەو زۆر شاميلەو باشيشە، سۆزان خان فەرموو.

بەريز سۆزان شهاب نوري:

بەريز سەرۆكي ئەنجومەن.

هەر لە موقتەرەحەكاني وەزارەتي ئاوەدانکردنەو خۆي هاتوو دەلييت (پيکهيپاني سندوقي نيشتهجي بوون لە هەريمي کوردستان وەکو ئەوئەي ديارى کراو لە بريارى سندوقي نيشتهجي لە وەزارەتي ئاوەدانکردنەوئەي عيراقى فيدرالى كە يارمەتي دابين کردنى رۆتينيەي دراوى دەدات بۆ هاوولاتي بۆ جي بەجي کردنى پرۆژەكە)، پرسيارەكەي من ليرەدايە، ئيمە ئەگەر ئەو وە ليبكەين كە نەك بليين وەزارەتي ماليە، بليين سندوقي نيشتهجي لە هەريمي کوردستاندا ئەم كارە بكات، يەعنى دەكريت، پرسيارەكەي من ئەوئەيە، چونكە بەراستی من ليى تيناگەم سندوقي نيشتهجي بوونەكە عيلاقەي چيە بەسەر ئەمەو ليرەدا.

بەريز سەرۆكي ئەنجومەن:

سندوقەكە هيشتا دروست نەكراو، ئەگەر دروست كرا بوايە، راستە قسەكەي جەنابت بوو، بەلام هيشتا دروست نەكراو، بۆيە ناتوانين هيشتا شتيك دروست نەكراو بيخەينە ناو قانونيکەو، هەر دەبييت وەزارەتي ماليە بييتن، جەنابي وەزير رەئيهكت هەيە لەسەر موقتەرەحي ليژنەي ياساي.

بەريز سركيس ئاغا جان/ وەزيري دارايى و ئابوورى:

بەريز سەرۆكي ئەنجومەن.

پشتگيري لى دەكەم.

بەريز سەرۆكي ئەنجومەن:

باشە ئەو پيوستى بە موناقلەشە نييە، موقتەرەحي ليژنەي ياساي بۆ ماددەي پينجەم دەيخەمە دەنگدانەو، كى لەگەلدايە دەستی بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نييە دەستی بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، بەكۆي دەنگ وەرگير، تکايە ماددەي هەشتەم كە بۆتە شەشەم.

بەريز عبدالکريم ابوبکر مصطفى:

بەريز سەرۆكي ئەنجومەن.

ماددەي هەشتەم: وەزارەتي ئاوەدانکردنەوئەي نيشتهجي کردنى بەليين دەدات شوقە بەجۆريک بەدات بە خاوەنەكەي كە ئامادە كرا بيئت، بۆ نيشتهجي بوون لە ماوئەي دوو سال لە ميژووي دانى پارەي پيشەكيبەكە.

بەرپىز عونى كمال سعید بزاز:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ليژنەى ياسايى پشتگىرى لەو ماددەيە دەكات كە هاتووە لە پرۆژەكەدا.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

ليژنەى ئاوەدانکردنەووەو شارەوانى و دارايى هيج رەئىهەكتان نىيە.

بەرپىز زرار طاھر امين:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە هيج تىبىنيان نىيە لەسەر ئەو ماددەيەو پشتگىرى لى دەكەين.

بەرپىز احسان عبدالله قاسم:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە هيج تىبىنيان لەسەر نىيەو پشتگىرى لى دەكەين.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

جەنابى وەزىر تىبىنيان نىيە، باشە ئەو ماددەيە كە خویندرايەو دەيخەمە دەنگدانەو، كى لەگەلدايە

دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىيە دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، بەگۆى دەنگ

وەرگىرا، تکايە ماددەى دواتر.

بەرپىز عبدالکريم ابوبکر مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددەى نۆيەم: شوقەكە بەناوى خاوەنەكەى لە فەرمانگەى تۆمار کردنى خانووبەرهى تايبەت بە مولكى

سرف تۆمار دەكرىت، بە مەرحىك رەهن كرا بىت، رەهنىكى دابىنكەر بەناوى بانكى خانووبەره بەرامبەر

بە گۆزمە پارەى قەرزەكە.

بەرپىز عونى كمال سعید بزاز:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

صياغەكەمان بەو شىوہيە نووسيوو، پشتگىرى پرۆژەكە دەكەين، كە لە ئەسلدا هەم بەو شىوہيە هاتوو.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

فەرموو كاك رەشاد.

بەرپىز رشاد احمد ابراهيم:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمەش پشتگىرى لىژنەى ياسايى دەكەين و هەمان بۆچوونمان هەيە.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

ليژنه‌ی ماليه و ئاوه‌دانکردنه‌وه.

به‌رپز زرار طاهر امين:

به‌رپز سه‌رۆكى ئه‌نجومه‌ن.

ئيمه له‌سه‌ر ئه‌و مادديه هيج تيبينيمان نيه‌و پشتيوانى لى ده‌كه‌ين.

به‌رپز احسان عبدالله قاسم:

به‌رپز سه‌رۆكى ئه‌نجومه‌ن.

ئيمه‌ش ليژنه‌ى دارايى پشتگيرى ليژنه‌ى ياسايى ده‌كه‌ين و هيج تيبينيمان نيه‌ه.

به‌رپز سه‌رۆكى ئه‌نجومه‌ن:

جه‌نابى وه‌زيريش ته‌ئيدى ده‌كاتن، دوو كه‌س قسه‌ى هه‌يه، فه‌رموو كاك عومه‌ر.

به‌رپز عمر عبدالرحمن على:

به‌رپز سه‌رۆكى ئه‌نجومه‌ن.

من پيموايه ليژنه‌ى ياسايى له‌و مادديه تۆزىك به‌ وردى سه‌يرى بكه‌ن، ئه‌مه ته‌عاروز له‌گه‌ل مادده‌ى پيشووتر دروست ده‌كات، ده‌ئيت تا ده‌ سال تيبه‌ر نه‌بىت و بوى نيه‌ه بفرۆشيت، ليره ده‌ئيين به‌ مولكى سرف، ته‌سجیل ده‌بىت به‌ حه‌قى ره‌هنه‌كه‌وه، كه‌ گوتمان مولكى سرف يه‌عنى هه‌موو حه‌قيكى ته‌سروفي به‌سه‌ره‌وه هه‌يه، زۆر سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆكى ئه‌نجومه‌ن:

ئاخير ره‌هنى له‌سه‌ر كاك عومه‌ر، سۆزان خان فه‌رموو.

به‌رپز سۆزان شهاب نورى:

به‌رپز سه‌رۆكى ئه‌نجومه‌ن.

داواى لىبوردين ده‌كه‌م، ره‌ئيه‌كه‌م كاك عومه‌ر گوتى، زۆر سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆكى ئه‌نجومه‌ن:

نازانم كاك عومه‌ر تۆ مولاچه‌زه‌كه‌ت نيه‌ه، ده‌ئيت (تسجل الشقة باسم صاحبها) ته‌سجیل كردن، ناليت مولك سرف بىت (ملكاً صرفاً على ان تبقى مرهونة ره‌نا تاميناً لمصرف العقار يعادل مبلغ القرض) ماناى وايه ده‌ستى به‌سه‌ردا گيراه ناتوانيت بيفرۆشيت، حيجز كراوه (مع مراعاة مادة) ئه‌وه‌ى ده‌ ساله‌كه (مع مراعاة فقرة) ئه‌وه‌نده (من المادة) ئه‌وه راسته ده‌ ساله‌كه بىتن (مع الالتزام بالفقرة الرابعة من المادة) ئه‌وه‌نده، به‌و ئيزافه‌وه ده‌يخه‌مه ده‌نگدانه‌وه، كى له‌گه‌لدايه ده‌ستى به‌رز بكاته‌وه؟ زۆر سوپاس، كى له‌گه‌لدا نيه‌ه ده‌ستى به‌رز بكاته‌وه؟ زۆر سوپاس، به‌كه‌وى ده‌نگ وه‌رگيرا، تكايه مادده‌ى ده‌يه‌م كه‌ ده‌بىته هه‌شته‌م.

به‌رپز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

به‌رپز سه‌رۆكى ئه‌نجومه‌ن.

ماددەى دەپمە: تۆمار كىردى شوقەكە بەناوى خاۋەنەكەى لە فەرمانگەى تۆمار كىردى خانووبەرە لە رەسمى تۆمار كىردى جارىك دەبووردىت.

بەرىز عونى كمال سعید بىراز:

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە لەگەل دەقى ماددەكەپنە كە لە پىرۇژەكەدا ھاتوۋە.

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن:

(يعنى تسجيل وحدة سكنية) بنووسه، نهك (يعنى تسجيل الشقة او الوحدة السكنية باسم صاحب.....)،
ئەۋەش ماددەپەكە موناقتەشەى ناۋىت، ئەۋەى ئىزافەمان كىرد، دەپخەمە دەنگدانەۋە، كى لەگەلداپە دەستى
بەرز بىكاتەۋە؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىپە دەستى بەرز بىكاتەۋە؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ ۋەرىگىرا،
تەكەپە ماددەى يازدە كە دەپىتە نۆپەم.

بەرىز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددەى يازدە: شوقەكە لە باجى خانووبەرە لە ماۋەى قەرزەكە دەبووردىت.

بەرىز عونى كمال سعید بىراز:

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئىمە لە لىژنەى ياساى پىشنىارمان كىردوۋە ئەۋ ماددەپە ئىلغا بىكىت، لەبەر ئەۋەى شوقەپە، يان سوكنەپە
ئەسلەن مەغفۇ دەپىت بەپىى قانۋنى زەرىپەى عەقار.

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن:

لىژنەكانى تىرىش تەئىدى دەكەن، لىژنەى ياساى پىى ۋاپە ئەۋ ماددەپە زىادە، لىژنەكانى تىرىش تەئىدى
دەكەن، جەنابى ۋەزىرىش تەئىدى دەكات كە زىادە، دەپخەمە دەنگدانەۋە بۇ ئىلغا كىردى ئەۋ ماددەپە، كى
لەگەلداپە دەستى بەرز بىكاتەۋە؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىپە دەستى بەرز بىكاتەۋە؟ زۆر سوپاس، بەكۆى
دەنگ ئەۋ ماددەپە ئىلغا كىرا، ماددەى دوازە كە دەپىتە ماددەى نۆ.

بەرىز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددەى دوازە: ۋەزارەتى داراىى ۋ ئابوورى پارەى پىۋىست تەرخان دەكات، تاكو بانكى خانووبەرە بىتوانىت
ئەركى قەرز پىدان بىگىتە ئەستۆ بە مەبەستى ئەم ياساپە بەرامبەر بە قازانچىك 2% زىاتەر نەپىت.

بەرىز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەۋەش باسى ھاتوۋە، ئەۋەش زىادە، دەپخەمە دەنگدانەۋە، كى لەگەل ئەۋەپە ئەۋ ماددەپەش ئىلغا بىكىت
دەستى بەرز بىكاتەۋە؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىپە دەستى بەرز بىكاتەۋە؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ ئىلغا
كىرا، تەكەپە ماددەى دواتر.

بەرپىز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددەى سىزدە: وەزارەتى شارەۋانىيەكان پارچە زەۋى تەرخان دەكات و ئامادەى دەكات، بۇ بىياتنانى شوقەى نىشتەجى بوون بۇ ھاۋولاتيان لە پىناۋى جى بەجى كىردنى حوكمەكانى ئەم ياسايە.

بەرپىز عونى كمال سعید بزاز:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

پىشنيار دەكەين ئەۋەش ئىلغا بىكرىت، لەبەر ئەۋەى لە ماددەى دوو فەقەرە يەك موعالەجە كراۋە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

موقتەرحى ئىلغا كىردنى ئەۋ ماددەى دەيخەمە دەنگدانەۋە، كى لەگەلدايە دەستى بەرز بىكاتەۋە؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىيە دەستى بەرز بىكاتەۋە؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ ئىلغا كرا، ماددەى چواردە كە دەكاتە ماددەى نۆ.

بەرپىز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددەى چواردە: پىۋىستە ئەنجومەنى وەزىران و لايەنە پەيوەندىدارەكان ھەر يەك بەپىي تاييەتمەندى خۆى پىرەۋ و رىنمايى پىۋىست بۇ ئاسانكارى جى بەجى كىردنى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەربچوۋىنىت.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

پىش ئەۋەى ئەۋ ماددەى ھىن بىكەين، كاك سەعد وەزىرى ھەرىم بۇ كاروبارى پەرلەمان ديارە بە راۋىز لەگەل كاك سەركىس وەزىرى دارايى و ئابوورى دەللىن، ئايا پىۋىست ناكات تەمەنىك ديارى بىكرىت، بۇ ئەۋ كەسانەى كە شوقەيان دەدرىت، يەنى ئەۋە ئەسبابى مۇجىبەى تەرخان كىردنى ئەۋ شوقانە بۇ ئەۋەيە يەكەم/ خەلكى كەم دەرامەت و ھەزار بىتن، زىاترىش بۇ خەلكى گەنجە، بەللى كاك سەعد خۆت شەرحى بىكە فەرمو.

بەرپىز سعد خالد محمد امين / وەزىرى ھەرىم بۇ كاروبارى پەرلەمان:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

من پىم خۆشەۋ جەنابى سەرۆكى پەرلەمانىش باسى كىرد، ئەۋە ئاستەنگ دروست كىردنە، بە پىچەۋانەۋە بۇ خەلكى ھەزارە، بەتاييەتىش خەلكىك ئىستىفادەى لى دەكات، كە تازە ژيانى خىزانى و ئەۋانە، بەلام بە رەئى من ئەگەر تەمەن تەحدىد نەكرىت، بۇ نمونە سبەينى ھەر كەسىك دەچىت تەمەنى كەسىك دەھىنىت كە شەست سائە، بەتاييەتى ئىستىفادە لە فەقەرەيەك دەكات، كە دەللىت لە دواى مردنى ئىعفا دەكرىت لە قەرزەكە، ھەموو خىزانىك دەتوانىت كەسىك بىبىنىتەۋە تەمەنى پەنجا، شەست سال، حەفتا

سال بېت، بۇ ئەۋەدى دە سال دواى ئەۋە وەھات دەكات و ئىعفا دەبېت لە قەرزەكە، ئىنجا باشە ئەو مەسەلەيە لەبەرچاۋ بگىرېت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك زرار فەرموو.

بەرپىز زرار طاھر امين:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

بەپراستى ئەۋەدى كاك سەعد باسى دەكات، ئەو حالەتەنە زۆر كەمن، جا ئەو خەلكە پىرانە ژمارەيان كوا ئەۋەندە زۆرە بچىت خانوويان لەسەر تاپۆ بكەيت، يان شوقەيان بەدەيتى، ئىنجا ئەگەر ھەشەبىت لە 90% ئەۋانە خانوويان ھەيە، لەبەر ئەۋە بەپراستى ئىمە لەگەل ئەو پېشنيارەدا نين، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

فەرموو كاك رەشاد، بە ھەر حال لىژنەكان ئەگەر پېشنيارەكان نەبنەۋە وازى لى دەھىنين.

بەرپىز رشاد احمد ابراهيم:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئەۋە لە جىگايەك ئىشارەتى پىدراۋە، ئەۋەدى خانووى بەناۋ بېت لەسەر وەجھى ئىستىقلال، ئەو شوقانەى نادىتې، واتا لە ماددەكانى پېشوو عىلاج كراۋە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

حكومەت خۆى رېنمايىيەك دەردەھىنېت، ماددەى چوارە كە ئەسلەكەى خويىندەۋە دەبېتە ماددەى نۆ، خويىندىرايەۋە دەلېت (على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة كل حسب اختصاصات الانظمة والتعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون)، دەيخەمە دەنگدانەۋە، كى لەگەلدايە دەستى بەرز بكاتەۋە؟ زۆر سوپاس، كى لەگەلدا نىيە دەستى بەرز بكاتەۋە؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ وەرگىرا، ماددەى پازدە كە دەبېتە دە بىخويىنەۋە تكاىە.

بەرپىز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددەى پازدەم: پىۋىستە لەسەر ئەنجومەنى وەزيران و لايەنە پەيوەندىدارەكان حوكمەكانى ئەم ياسايە جى بەجى بكەن.

بەرپىز عونى كمال سعيد بزاز:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

المادة العاشرة: على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەو ماددەيە دەخەمە دەنگدانەو، كى لهگەلدايە دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لهگەلدا نييه دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، بەکۆى دەنگ وەرگىرا، ماددەى شازدە كە دەبىتە يازدە تکايە.

بەرپىز عبدالکريم ابوبکر مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددەى شازدەم: ئەم ياسايە لە رۆژى دەرچوونىەو جى بهجى دەكرىت، لە رۆژنامەى فەرمى (وفاقى كوردستان) دا بلاو دەكرىتەو.

بەرپىز عونى كمال سعید بزاز:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

المادة الحادية عشرة: ينفذ هذا القانون اعتبارا من تاريخ اصداره وينشر في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن:

دەيخەمە دەنگدانەو، كى لهگەلدايە دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، كى لهگەلدا نييه دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، بەزۆرينەى دەنگ وەرگىرا، ئەسبابى موجبە بخوینەو.

بەرپىز عبدالکريم ابوبکر مصطفى:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

هۆيە پىويستىەکانى دەرچواندى ئەم ياسايە

لەبەر ئەوئەى فەراهم کردنى خانووى نىشتەجى بوون بۆ ئەوانەى داھاتيان سنووردارو كەمە دەكەوئیتە سەر شانى حكومت و لە پىناوئى بەشداری کردنى لە چارەسەر کردنى قەيرانى نىشتەجى بوون و دابىن کردنى بۆ ھاوولائىيان لە كوردستاندا، ئەم ياسايە دەرچوئىرا.

بەرپىز عونى كمال سعید بزاز:

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن.

الاسباب الموجبة

بما ان مشكلة السكن ازمة مستفحلة في اقليم كوردستان وان الدستور قد كفل للمواطن حق السكن الملائم وان الحكومة مطالبة بتأمينها وبغية التخفيف عن كاهل المواطنين ذوي الدخل المحدود وتأمين السكن لهم فقد شرع هذا القانون.

بەرپىز سەرۆكى ئەنجومەن، رەئى خۆمان ئەوئەى كە تازە خویندمانەو، پشتگىرى دەكەين كە لە راپۆرتەكە ھاتووە.